

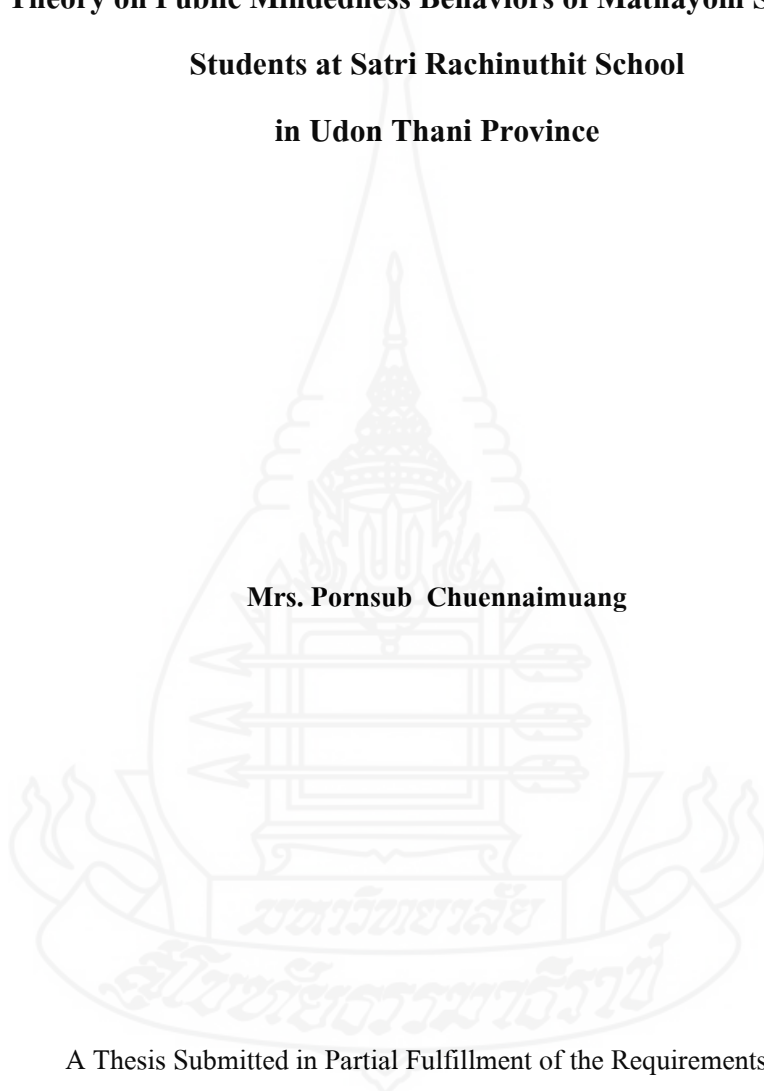
ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม
ที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมกรมี่จิตสาธารณะของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ
จังหวัดอุดรธานี

นางพรทรัพย์ ชื่นในเมือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2554

**The Effects of Using a Guidance Activities Package Based on the Behaviorism
Theory on Public Mindedness Behaviors of Mathayom Suksa II
Students at Satri Rachinuthit School
in Udon Thani Province**

Mrs. Pornsub Chuennaimuang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อ
การพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี

ชื่อและนามสกุล นางพรทรัพย์ ชื่นในเมือง

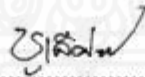
แขนงวิชา การแนะแนว

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ณ ระนอง

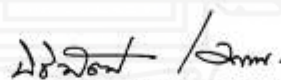
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2554

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุศรี เลิศรัตน์เดชากุล)

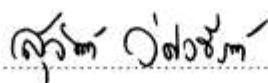
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ณ ระนอง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย นางพรทรัพย์ ชื่นในเมือง รหัสนักศึกษา 2502400191 **ปริญญา** ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดาวรรณ ณ ระนอง **ปีการศึกษา** 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และ (2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2553 ที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้นว่าควรได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (2) แบบวัดพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) ภายหลังจากทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีจิตสาธารณะ โดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว พฤติกรรมนิยม จิตสาธารณะ มัธยมศึกษา

Thesis title: The Effects of Using a Guidance Activities Package Based on the Behaviorism Theory on Public Mindedness Behaviors of Mathayom Suksa II Students at Satri Rachinuthit School in Udon Thani Province

Researcher: Mrs. Pornsub Chuennaimuang; **ID:** 2502400191;

Degree: Master of Education (Guidance);

Thesis advisors: (1) Dr. Nitipat Mekkhachorn, Assistant Professor;

(2) Dr. Laddawan Na Ranong; Associate Professor; **Academic year:** 2011

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the effects of public mindedness behavior development of the experimental group using a guidance activities package based on the Behaviorism Theory; and (2) to compare the public mindedness behaviors of the experimental group prior to and after using the guidance activities package based on the Behaviorism Theory.

The subjects were 30 Mathayom Suksa II Students of Satri Rachinuthit School in Udon Thani province who were evaluated by the homeroom teacher that their public mindedness behavior needed further development. This group of students was assigned as the experimental group to be trained with a guidance activities package, developed by the researcher, for 12 periods each of which taking 50 minutes. The employed research instruments were (1) a guidance activities package based on the Behaviorism Theory, (2) a public mindedness behavior assessment scale developed by the researcher with reliability coefficient of .86. Statistics for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were (1) after using the guidance activities package based on the Behaviorism Theory, the experimental group students' public mindedness behaviors were significantly at the higher level than their counterpart behaviors before using the package at the .05 level; and sgained higher public mined change at the .05 level; and (2) after the experiment, the experimental group students' public mindedness behaviors in all of the three components significantly increased at the .05 level.

Keywords: Guidance activities package, Behaviorism Theory, Public Mindedness, Mathayom Suksa

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร และรองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข และติดตามการทำวิทยานิพนธ์นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศรี เลิศรัตน์เดชากุล ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นประธานในการสอบ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณนายแสงชัย ตั้งอยู่ศิริ ศึกษาานิเทศก์วิทยฐานะเชี่ยวชาญ นางบุญญาพร ชาลีสมบัติ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ นางวัชรลักษณ์ ไคนบุตร ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ นางวิรวรรณ ชีพสุวรรณ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และนางพรทิพย์ บาเป็ย ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นายอรัชชัย โสมวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีราชินูทิศ คณาจารย์ โรงเรียนสตรีราชินูทิศทุกท่าน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ ที่ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนและคำแนะนำ จนสามารถเก็บข้อมูลได้เสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

คุณงามความดีและคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา และบูรพจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาแก่ผู้วิจัย โดยตลอด

พรทรัพย์ ชื่นในเมือง

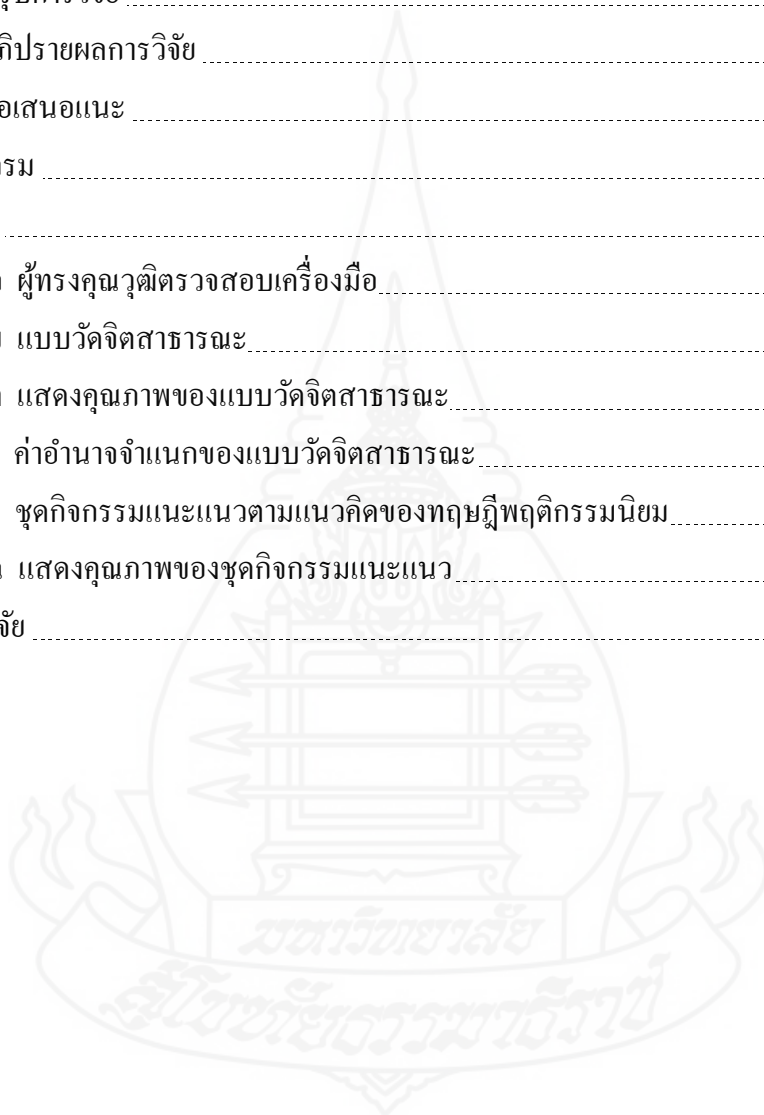
ธันวาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานในการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
ประเภทและแบบของการวิจัย	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60

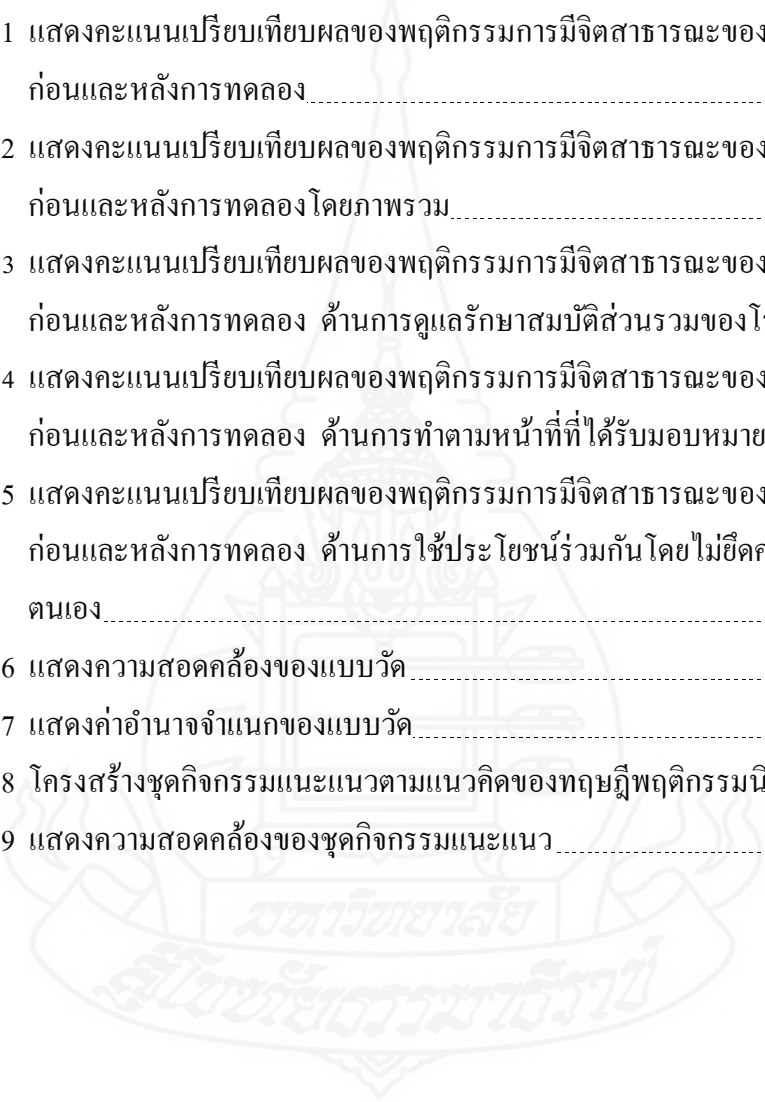
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปการวิจัย	66
อภิปรายผลการวิจัย	68
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	83
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	84
ข แบบวัดจิตสาธารณะ	86
ค แสดงคุณภาพของแบบวัดจิตสาธารณะ	91
ง คำอธิบายจำแนกของแบบวัดจิตสาธารณะ	94
จ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม	97
ฉ แสดงคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว	144
ประวัติผู้วิจัย	146

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ.....	22
ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ.....	23
ตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง.....	61
ตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยภาพรวม.....	63
ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ด้านการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวมของโรงเรียน	63
ตารางที่ 4.4 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	64
ตารางที่ 4.5 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยไม่ยึดครองเป็นของ ตนเอง.....	65
ตารางที่ 4.6 แสดงความสอดคล้องของแบบวัด.....	92
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด.....	95
ตารางที่ 4.8 โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม.....	99
ตารางที่ 4.9 แสดงความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนว.....	145

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	หน้า 53
--------------------------------------	---------

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ทั้งนี้มีสาเหตุจากอิทธิพลของคลื่นสารสนเทศและเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ผสมผสานกับคลื่นการพัฒนาสู่ความเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังดำเนินอย่างเข้มข้นอยู่ในปัจจุบัน สภาพสังคมที่มีความสับสนและความขัดแย้งกันระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุหรือด้านความรู้ที่นึกคิด ทศนคติหรือค่านิยม (วิโรจน์ สารรัตนะ 2548) ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้เกิดการดิ้นรนแข่งขันเอาตัวรอดด้วยการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตนเอง มีค่านิยมทางวัตถุ เกิดการเอาใจเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวก มีความคิดว่าสิ่งของของสาธารณะนั้นเป็นทรัพย์สินของภาครัฐ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์หรือร่วมใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องมีส่วนรับผิดชอบ ไม่สนใจที่จะดูแลรักษา (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2536: 44) เมื่อระบบบริหารและการจัดการไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริหารและการจัดการทั้งภาครัฐและเอกชนขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากยังเน้นการใช้ดุลยพินิจที่คำนึงถึงกลุ่มตนและพวกพ้อง การเร่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจทำให้คนในสังคมส่วนใหญ่ตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม เน้นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้คนขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และขาดจิตสำนึกสาธารณะนำไปสู่ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกระดับ (ชาวิวัฒน์ ศรีแก้ว 2545: 21 - 41)

การขาดจิตจิตสาธารณะของประชาชนในชาติเกิดจากความยากจนและด้อยการศึกษา บุคคลแกนนำในสังคมถูกครอบงำความคิด การดำเนินนโยบายตามเสรีตะวันตกอย่างไร้ขอบเขต สร้างให้เกิดความเห็นแก่ตัวของแต่ละคน เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การข่มขู่ในศีลธรรม การขาดระเบียบวินัย มีการเอาใจเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การเบียดเบียนทำลายสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณะสมบัติของส่วนรวมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2546: 18 - 20) ถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลในชาติโดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝัง

ลักษณะอันดีงามที่สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ ดังคำพังเพยที่ว่า “ไม่อ่อนดั่งงา ไม่แก่ดั่งยาง” (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ 2547: 1) เพราะจิตสาธนาการเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี เป็นความรู้สึกลึกซึ้งภายในบุคคลที่เกิดขึ้นได้และเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้จิตสำนึก เมื่อเกิดขึ้นแล้วยากที่จะหยุดหรือหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีด้านใด จะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกของตน และใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่าง ๆ ตามมา (สมพงษ์ สิงหะพล 2542: 15 - 16)

ความพยายามในการปลูกฝังจิตสาธนาการให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของชาตินั้นขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบต่อสาธนาการ โดยผลผลิตทางการศึกษาต้องมีทั้งปริมาณและคุณภาพ คำนี้ถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ จริยธรรม กฎหมาย และสังคม ดังนั้นจึงต้องมีเครื่องมือที่จะทำให้การศึกษาของชาติได้มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทย ต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้คือกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธนาการ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (เกษม วัฒนชัย 2548) โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จัก รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542) นอกจากนี้ยังกำหนดไว้ในการประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการประเมินจากภายนอก มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 3 กำหนดว่าให้ผู้เรียนประหยัดใช้สิ่งของ ทั้งทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า นั่นก็แสดงให้เห็นว่าจิตสาธนาการเป็นสิ่งที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ผู้คนต่างมุ่งหวังในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง เพิกเฉยต่อส่วนรวม

การปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธนาการ โดย คลาค (Clark, 1999) เสนอแนวคิดว่าการ จะพัฒนาจิตสาธนาการของคนในฐานะของการเป็นสมาชิกในสังคมต้องร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาที่สังคมเผชิญ รวมทั้งกำหนดทิศทางความเป็นไปของสังคมตนเอง มิใช่การพัฒนาเฉพาะความรู้ หรือทักษะทางการคิด หากแต่ต้องมุ่งไปที่การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยการมีอิทธิพลต่อนโยบาย การปฏิบัติตนเป็นผู้ตัดสินใจหลักและผู้จัดทำนโยบาย การสร้างความร่วมมือ ต่อรอง ประนีประนอมและแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน การจัดการความขัดแย้ง จิตสาธนาการเป็นสิ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน อันจะนำไปสู่การกำหนดบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม

จำเป็นต้องใช้การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สัมผัสกับปัญหา ซึ่ง คาลท์ซุมิส (Kaltsoumis, 1979: 106) กล่าวสนับสนุนว่า การพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหวังของสังคม ควรให้นักเรียนศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสะท้อนความเป็นจริงของสังคม แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาจริงในชีวิตประจำวันเป็นฐานในการศึกษาและสอดคล้องกับ จุดเน้นสำคัญ

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่พบประจำ คือพบว่านักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา มักจะมีปัญหามากกว่าชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติต่อสาธารณสมบัติ และดูแลรักษาเสมือนเป็นสมบัติของตน ไม่มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สมควรที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป โดยพิจารณาวิธีที่จะพัฒนาและแก้ไขพฤติกรรมที่มีปัญหาของเด็กตามแนวคิดของนักจิตวิทยา กลุ่ม พฤติกรรมนิยม ที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของเด็กเป็นผลมาจากการที่เขาได้รับการเสริมแรง ซึ่ง บริชา วิหคโต (2551: 8 - 24) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการเสริมแรง (Reinforce) ว่า เป็นพฤติกรรมใด ที่ทำแล้วได้รับผลจากการกระทำหนึ่งแล้ว จากนั้นพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดบ่อยครั้งขึ้น หรือเกิดขึ้นด้วยความถี่ที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533: 778 - 785) ที่กล่าวถึง เทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมว่ามีหลายวิธี แต่เทคนิคสำคัญที่นิยมใช้มี 4 รูปแบบ คือ 1) เทคนิคการเสริมแรง 2) เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก 3) เทคนิคการเรียนรู้อาจตัวแบบ 4) เทคนิคการจัดความรู้สึกลึกซึ้งหวาดวิตกกังวลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังพบ งานวิจัยสนับสนุนของ วรรณรา พงษ์สิน (2550: 46 - 47) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรม แนะนำแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรม แนะนำแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิจกรรมแนะนำเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองตาม ศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานอาชีพ มีชีวิตและสังคม มีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ 2544) ที่ได้กำหนดให้กิจกรรมแนะนำเป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมีการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การ พัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม

จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 8 - 10) ยังได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมแนะแนวหากกระทำได้เหมาะสม จะส่งผลดีต่อผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหายาเสพติด การขาดความมีวินัย ขาดคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการทางการแนะแนว ก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่แก้ปัญหาได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน สังคม ดังเช่นงานวิจัยของ อรณัฐา โยธะกา (2551: 65 - 68) ที่ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้ประสบปัญหาการขาดจิตสาธารณะของนักเรียนด้านการปฏิบัติต่อการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเอง กลายเป็นนิสัยที่ไม่ดี ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุขได้ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนโดยการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาผสมผสานกัน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อบุคคลอื่น ๆ หรือต่อสถานการณ์ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกที่ดี มีส่วนสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามให้แก่สังคม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยจำแนกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ

3. สมมติฐานในการวิจัย

3.1 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ภายหลังจากทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ โดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้นว่าควรได้รับการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ จำนวน 100 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้นว่าควรได้รับการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน

4.2 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยศึกษาจากกลุ่มทดลอง วกก่อนและหลังการทดลอง (Pretest - Posttest Design With Nonequivalent Group)

4.3 ตัวแปรที่จะศึกษา

4.4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

4.4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

5.2 พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะใน 3 องค์ประกอบ คือ

5.2.1 องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม คือ การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม เช่น เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษา เพื่อให้สมบัติของส่วนรวมอยู่ในสภาพดี ลักษณะของการใช้งาน คือ การใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ใช้อย่างทะนุถนอมให้ของส่วนรวมมีความคงทน ใช้ได้นาน

5.2.2 องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ คือ การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ในการดูแลสมบัติส่วนรวม เช่น การทำความสะอาดห้องเรียนเมื่อเป็นเวรประจำวัน อาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อส่วนรวม เช่น อาสาช่วยเพื่อนนำขยะไปทิ้ง อาสาช่วยเพื่อนขัดห้องน้ำ

5.2.3 องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น คือ ไม่นำสิ่งของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

5.3 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม หมายถึง ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากกรณีตัวแบบ เพื่อนำมาปรับพฤติกรรมการไม่มีจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 12 กิจกรรม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อนำมาปรับพฤติกรรมการไม่มีจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี

6.2 สามารถนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปเป็นแนวทางสำหรับครูแนะแนว ครูผู้สอนรายวิชาอื่น ๆ หรือนักแนะแนวสามารถนำไปประเมินชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น

6.3 เป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจที่จะสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมมีจิตสาธารณะ หรือพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าเพื่อทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

- 1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ
- 1.2 ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ
- 1.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
- 1.4 คุณลักษณะของจิตสาธารณะ
- 1.5 การพัฒนาจิตสาธารณะ
- 1.6 การวัดจิตสาธารณะ
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
 - 1.7.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 1.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

- 2.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว
- 2.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว
- 2.3 ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว
- 2.4 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว
- 2.5 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว
- 2.6 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว
- 2.7 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
- 2.8 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

- 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
- 3.2 ความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

3.3 ธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

3.4 เทคนิคที่ใช้ในการให้การปรึกษาตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ

จากการศึกษารวบรวมความหมายของจิตสาธารณะ (Public mind) จากเอกสารต่าง ๆ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้โดยใช้คำที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวมหรือจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายเดียวกัน ดังนี้

ชาย โพรธิตา และคณะ (2540: 14 - 15) ใช้คำว่า จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ และให้ความหมายในเชิงพฤติกรรมไว้ว่า คือการใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบ หรือการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ซึ่งมีนัยสองประการได้แก่ 1) รับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการหลีกเลี่ยง การใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้น ๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติ ในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 2) การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น โดยการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นของตัวเอง และไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

ชาย โพรธิตา และคณะ (2540) ที่ทำการศึกษাজิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ โดยศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ได้สรุปความเข้าใจของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติหรือจิตสาธารณะไว้เป็น 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 เป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ ซึ่งเป็นการแสดงออกว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรกับสาธารณสมบัติ โดยเรียกจิตสำนึกแบบนี้ว่า แบบพาสซีฟ (Passive)

ระดับที่ 2 เป็นระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ใช้สาธารณสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหาย โดยเรียกจิตสำนึกแบบนี้ว่า แบบแอคทีฟ (Active)

กนิษฐา นิตส์พัฒนา และคณะ (2541: 37) ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะ
ว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน
หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2541) ใช้คำว่า “จิตสำนึก” จิตสำนึก (Consciousness) เป็น
สภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนาต่าง ๆ สภาวะจิตใจดังกล่าวเกิดการรับรู้
ซึ่งมีความหมายเหมือนกับการรู้ตัว (awareness) อันเป็นผลจากการประเมินค่า การเห็น
ความสำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ (attitude) ความเชื่อ (beliefs) ค่านิยม (values)
ความเห็น (opinion) ความสนใจ (interest) ของบุคคล คำว่า “จิตสำนึก” มีความหมายใกล้เคียง
ที่สุดกับคำว่า “ความเชื่อ” (beliefs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันของ
ประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อ
ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้นก็จะอยู่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัด
ขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้นแสดงว่า จิตสำนึกถึงสิ่งนั้น ๆ
ของบุคคลได้เกิดขึ้นแล้ว จิตสำนึกของบุคคลเป็นสภาวะที่จิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรม
ทางกายภาพของบุคคล การมีจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งหนึ่งไม่ทำให้คนต้องแสดงออกตามจิตสำนึกเสมอ
พฤติกรรมการแสดงออกใด ๆ ของมนุษย์นั้นเป็นผลมาจาก (1) ทัศนคติ (2) บรรทัดฐาน (3) นิสัย
และ (4) ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้ว

มัลลิกา มติโก (2541: 5) ให้ความหมายจิตสำนึกทางสังคมว่าเป็นการตระหนักรู้
และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวิ (2541: 57) กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะ คือการมีจิตใจที่
คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอื่นเป็นของที่ต้องใช้ หรือมีผลกระทบ
ร่วมกันในชุมชน เช่น ป่าไม้ ความสงบสุขของชุมชน

จิตสาธารณะเส้นทางสู่ประชาคม (2542: 9) กล่าวว่า คำว่าจิตสำนึกสาธารณะ
เป็นคำเดียวกับคำว่าจิตสาธารณะ ซึ่งหมายถึง ความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ตระหนักในสิทธิและความ
รับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รุกเรียกร้องการมีส่วนร่วม
และต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน

ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2542: 21 - 27) กล่าวถึง จิตสาธารณะในความหมายของ
นักวิชาการต่างประเทศ คำว่าสาธารณะ คือ สิ่งที่ร่วมกันสร้างร่วมกันชื้อแย่งมาจากเจ้าจากรัฐ
มีกระบวนการต่อสู้จนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

บุญสม ธรรมาศิริพจน์ (2542: 71 - 73) ใช้คำว่า จิตสำนึกที่ดีในสังคม สังคม
ในที่นี้หมายถึง สังคมในชุมชนของตน การปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน คือ การ

ปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมที่ดีในกิจกรรมของชุมชน การช่วยกันดูแลชุมชนของตน การให้ความร่วมมือ การเสียสละกำลัง กำลังทรัพย์ เพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เพื่อสาธารณูปโภคในชุมชน การให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกัน

สยามรัฐ เรื่องนาม (2542: 25) ใช้คำว่า ความสำนึกเชิงสังคม หมายถึงการตื่นตัว ความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมที่ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ หรือปัญหาสังคม และก่อให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือเป็นกลุ่มหรือองค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือภาคสังคม ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน ก่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 17) ให้ความหมายไว้ว่าจิตสาธารณะ หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม พยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจัง และมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2544: 22) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นคุณธรรมหรือข้อเรียกร้องสำหรับส่วนรวมในสภาพการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุข ความร่วมมือของพลเมือง ในการกระทำเพื่อบ้านเมือง

หุทัย อาจปรุ (2544: 37) ให้ความหมายจิตสำนึกสาธารณะว่า หมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้และลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหา ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึงการรู้จักเอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ การถือเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม มีการแบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สมบัติของส่วนรวมนั้น และการไม่ยึดสมบัติส่วนรวมมาเป็นสมบัติของตนเอง

1.2 ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ

การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพากัน คนในสังคมก็จะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันออกไป แต่การอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการมีจิตสาธารณะ (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร 2543: 22 - 29) นอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และยังมีผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหาดังนี้

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ ชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยิ่งเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง

2. อาชญากรในชุมชนอยู่ในระดับสูง

3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์ กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาแก่คนอื่นในระดับชาติ

4. ถ้าคนขาดจิตสำนึกแล้วจะทำให้เกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ อาทิ วิกฤตเศรษฐกิจ สังคมขาดเสถียรภาพทางการเมือง ชุมชนุมขบับได้รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ

5. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลังเนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ก็จะไม่ได้ผล เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

6. ประเทศชาติไร้เกียรติ ไร้ศักดิ์ศรี ทำให้ประชาชนในประเทศอื่นมองด้วยสายตาเหยียดหยาม ดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนาในระดับโลก ถ้าบุคคลขาดจิตสำนึกจะทำให้เกิดการเอาเปรียบระหว่างประเทศทำให้เกิดปัญหาในระดับต่าง ๆ ดังนี้

6.1 เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันกลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรงมีอำนาจในการทำลายสูง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจแก้ปัญหา

6.2 เกิดการกีดกันแก่งแย่ง แข่งขัน หรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการค้า ทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

6.3 เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่น มองคนชนชาติอื่นว่ามีความเจริญหรือศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติ หรือเผ่าพันธุ์ของตนเอง

ประเวศ วะสี และคณะ (2542: 20) จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง และเป็นวาทกรรมย่อยในวาทกรรมใหญ่เรื่องประชาสังคม คุณค่าและจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของสังคม บุคคล องค์กร สังคมที่ไม่มีจิตสำนึกทำให้ขาดพลังในการสร้างสรรค์ เมื่อเกิดจิตสำนึกสาธารณะจะทำให้เกิดประชาสังคม ก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางสังคมซึ่งจะทำให้สภาวะการเมือง เศรษฐกิจ ศิลธรรมดี

อรินา เลิศแสนพร (2554) กล่าวว่า ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีลักษณะพลวัตร และกระแสการพัฒนาศักยภาพโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุในปัจจุบัน เป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมโดยทั่วไปมีค่านิยมที่ให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทอง แสวงหาอำนาจ บารมี มากกว่าที่จะให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ สังคมในปัจจุบันจึงเสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ปัญหาต่าง ๆ มีมากมาย การปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคล เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงควรบังเกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้ปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงคำว่า

จิตสาธารณะมากขึ้น เพื่อให้ผู้คนที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะมากกว่าตนเอง นั้นหมายถึงว่า ทุกคนต้องมีการให้มากกว่าการรับ เพราะสิ่งเหล่านี้ถ้าปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนัก สังคมย่อมได้รับแต่ความสุขอย่างแน่นอน คำว่า จิตสาธารณะ จึงมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยส่วนรวม การปลูกฝังความสำนึกกับบุคคลต่าง ๆ ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมหรือสาธารณะจะเป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นกับบุคคลโดยทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนรวมทั้งประชาชนทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากภายในกายของคน “จิตสาธารณะ” มีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนที่รู้จักการเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจ ร่วมมือในการทำประโยชน์ เพื่อสังคมและส่วนรวม

จันทิรา ธนสงวนวงศ์ (2554) กล่าวว่าไว้ว่า จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบต่อที่ เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึก ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งอยู่ในจิตใจ และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเห็นว่าเกิดจากการขาดจิตสำนึกของคน ส่วนรวมในสังคมเป็นสำคัญ เช่น

1. ปัญหายาเสพติด ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ชาย ไม่นึกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไปกับสังคม

2. ปัญหามลพิษต่าง ๆ ที่เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อ ขาดจิตสำนึก เช่น
- การปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงานโดยไม่ผ่านการบำบัด
 - การจอดรถยนต์โดยไม่ดับเครื่องยนต์ทำให้เกิดควันพิษ โดยเฉพาะในเมือง
 - ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลาย
 - ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง
 - การใช้ทางเท้าสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม
 - การทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง
 - การฉีดสารเร่งเนื้อแดงในสัตว์เลี้ยง ซึ่งมีผลต่อโรคมะเร็งไข้เจ็บในมนุษย์

จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม เยาวชนต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จิตสาธารณะมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยส่วนรวม เนื่องจากการที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพากัน จะเห็นว่าการอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการมีจิตสาธารณะ นอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร และยังมีผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องปลูกฝังให้มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึก ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

1.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะมีการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะไว้ดังนี้

ชาย โพธิธิตา และคณะ (2540: บทคัดย่อ) ได้จัดองค์ประกอบของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ 4 ด้าน คือ

1. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ
2. ด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
3. ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
4. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ

สมพงษ์ สิงหะพล (2542: 15 - 16) กล่าวถึงจิตสำนึก 3 องค์ประกอบ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งมั่นปลูกฝังมานาน เกิดบ้างไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social of Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมีและขาดกันอยู่มาก เพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทยสมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

หฤทัย อาจปรุ (2544: 46) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ 6 ด้าน คือ

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
3. ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี
4. ด้านการรับรู้และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ปัญหาสังคม

6. ด้านการมีเครือข่ายในการนำกิจกรรมทางสังคม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2 - 3) ได้ศึกษารูปแบบของการพัฒนา นักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ เป็นการศึกษาระยะยาว และใช้องค์ประกอบของ จิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม
2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

สุนทรีย์ จุงวงศ์สุข (2548: 18) ได้รวบรวมองค์ประกอบที่สำคัญของจิตสาธารณะไว้ว่า จิตสาธารณะประกอบด้วย

1. ความช่างสังเกต
2. ความไม่เห็นแก่ตัว
3. การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม

จากองค์ประกอบจิตสำนึกสาธารณะสรุปได้ว่า มี 3 องค์ประกอบ คือ จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น และจิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสาธารณะ องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับตนเองและด้านที่เกี่ยวกับผู้อื่นนั้นคนไทยมีอยู่แล้วและสร้างกันได้ไม่ยาก แต่ส่วนของด้านจิตสำนึกสาธารณะนั้นเป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมีและขาดมาก ควรมีการปลูกฝังให้มามากเพิ่มขึ้น และควรให้ครบทั้ง 3 องค์ประกอบ และจากการศึกษาขององค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบจากคำนิยามความหมายของจิตสาธารณะของ ชาย โพธิ์สีดา (2540: 14 - 15) และของลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547: 2 - 3) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด คือ

องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

1. การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม เช่น เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษา เพื่อให้สมบัติของส่วนรวมอยู่ในสภาพดี
2. ลักษณะของการใช้งาน คือ การใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ใช้อย่าง

ทะนุถนอมให้ของส่วนรวมมีความคงทน ใช้ได้นาน

องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

1. การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการดูแลสมบัติส่วนรวม เช่น การทำความสะอาดห้องเรียนเมื่อเป็นเวรประจำวัน
2. อาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อส่วนรวม เช่น อาสาช่วยเพื่อนนำขยะไปทิ้ง อาสาช่วยเพื่อนขัดห้องน้ำ

องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

1. ไม่นำสิ่งของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง
2. แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

1.4 คุณลักษณะของจิตสาธารณะ

ยูทธนา วรุณปิติกุล (2542: 181 - 183) กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะว่าต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิพลเมืองต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบทางสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงแต่ทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่น และในสถาบันต่าง ๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล ใฝ่หวังใจผู้อื่น มีความอดทน ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมเคารพยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย หาวิธีการอยู่ร่วมกับความขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดและหาข้อยุติ สร้างการรับรู้ร่วมกัน ตัดสินใจและผนึกกำลังเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ต้องลงมือกระทำโดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐาน ให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาไม่เป็นเพียงสถานที่ฝึกหัดและให้ความรู้ ต้องรับช่วง

ต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่น่าสนใจเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคม คือ สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

อนุชาติ พวงคำดี และวีรบุรุษ วิสารทสกุล (2540) กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งในสังคม ทำให้เกิดประชาสังคม คือ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ซึ่งหมายถึงชุมชนแห่งสำนึก (Consciousness Community) ที่สมาชิกของชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในชุมชนต้องมองอนาคตร่วมกัน เรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันโดยอาศัยการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ให้ถึงสถานการณ์ แนวโน้มความเปลี่ยนแปลง พร้อมควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

2. ประชาชนสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถรวมแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้ คือการที่ทำให้เกิดกลุ่มความสนใจต่อสาธารณะจำนวนมาก ทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นพลังทางสังคม ไม่รอคอยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้กับตนเอง ซึ่งการที่บุคคลจะสำนึกถึงพลังของตนต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทางสังคม

3. ความรักความเอื้ออาทรสามัคคี การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคม มีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคี ความแตกต่างระหว่างบุคคลย่อมเกิดขึ้นได้ ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความแตกแยกเสมอไป ดังนั้นเงื่อนไขแห่งความรักสมานฉันท์ จะเป็นสิ่งเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง

4. การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน จิตสำนึกสาธารณะเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ ดังนั้นต้องสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง การมีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สื่อสารและเครือข่าย เป็นส่วนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท พบว่าคุณลักษณะของการมีจิตสาธารณะประกอบด้วย

1. ความรัก ความเอื้ออาทร
2. ความเชื่อใจ

3. การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
4. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ไซยา ยีมวิไล (2550: 15) กล่าวว่า ผู้มีจิตสำนึกสาธารณะนั้นจะมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม เคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยรวมและองค์กรที่ตนเอง เป็นสมาชิกสังกัดอยู่ โดยยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างเคร่งครัด พยายามหลีกเลี่ยงการ ละเมิดให้น้อยที่สุดด้วยการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะสูง แม้แต่การทิ้งเศษขยะหรือขับรดฝักกฏจรรยาบรรณยังไม่กล้าที่จะกระทำเพราะรู้สึกละอายแก่ใจ เมื่อ ประสบพบอะไรที่ผิดปกติ ผิดระเบียบ ผิดกฎหมาย ก็จะแจ้งความทันที ส่วนบุคคลที่ไร้จิตสำนึก สาธารณะจะมีวิถีชีวิตดำรงชีพไปวัน ๆ มั่งง่าย สะเพร่า เอาตัวรอดโดยไม่ได้คิดถึงความเสียหายที่ จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น

เดวิด ไรส์แมน (David Riesman 1983: 2 อ้างถึงใน ณรงค์ อุยทอง 2546: 13) ได้จำแนกจิตสำนึกสาธารณะของบุคคลไว้เป็น 3 แบบ คือ 1) จิตสำนึกแบบประเพณีนำ หมายถึง จิตสำนึกที่ยึดถือเอาขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นเครือญาติ ความอาวุโส เป็นเครื่องชี้นำวิถี ปฏิบัติ จิตสำนึกแบบนี้มีอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะในสังคมชนบทของไทย 2) จิตสำนึกแบบหลักการนำ เป็นจิตสำนึกที่ยึดถือหลักปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายปลายทาง โดยละทิ้งความอาวุโสและ ขนบประเพณีที่เห็นว่าเป็นเครื่องกีดขวางการบรรลุเป้าหมายของชีวิต และ 3) จิตสำนึกแบบผู้อื่น นำ เป็นจิตสำนึกแบบพึ่งพิงโดยบุคคลจะต้องประพฤติปฏิบัติตามกลุ่มหรือตามผู้นำด้วยมุ่งหวังให้ ตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่ม จิตสำนึกสาธารณะของบุคคลมีพื้นฐานมาจากอัตมโนทัศน์ (Self - concept) ซึ่งหมายถึง การมองเห็นคุณค่าในตนเองประกอบกับความเชื่อ (Belief) ค่านิยม (Values) และเจตคติ (Attitude) ซึ่งมีความหมายรวมกันว่า คือท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลที่มี ต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เกิดเป็นปรากฏการณ์ที่บุคคลแสดงออกในลักษณะของอารมณ์ ความรู้สึก (Affective) สติปัญญา (Cognitive) และพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียต่อตนเอง และสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้ที่มีจิตสาธารณะจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยรวมและองค์กรที่ตนเอง เป็นสมาชิกสังกัดอยู่ โดยยึดมั่นต่อกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้จะต้องมีความรัก ความเอื้ออาทร ความเชื่อใจ การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การยอมรับความแตกต่างระหว่าง บุคคล และการมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

1.5 การพัฒนาจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่นและจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก มีการแนะนำส่งเสริมเขาในสิ่งที่ถูกที่ควร คอยชี้แนะแนวทางและปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เด็ก นอกจากนี้เด็กยังต้องเรียนรู้ด้านวินัยจากวัฒนธรรมโดยอาศัยการสอนฝึกฝนจากบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวถึงแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ ดังนี้

คลาก (Clark, 1999: 101) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองและจิตสาธารณะของนักเรียนว่า มิใช่การพัฒนาความรู้หรือทักษะทางการคิดเท่านั้น แต่ต้องมุ่งไปที่การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยทักษะดังนี้

1. การมีอิทธิพลต่อนโยบาย
2. การปฏิบัติตนเป็นผู้ตัดสินใจหลักและผู้จัดทำนโยบาย
3. การสร้างความร่วมมือ ต่อรอง ประนีประนอม และแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน
4. การจัดการความขัดแย้ง

นอกจากนี้ คลาก (Clark, 1999: 101) ยังได้เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอันจะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นพลเมืองและจิตสาธารณะของนักเรียน ดังนี้

1. การตรวจสอบการปกครองและผู้บริหาร ได้แก่ การนำเสนอความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน การศึกษาวิจัยในชุมชน การรายงานและสะท้อนความคิดเห็นผ่านประสบการณ์ ของตนเอง

2. การเข้าไปมีอิทธิพลต่อการปกครองและผู้บริหาร ได้แก่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองทั้งในห้องเรียนและโรงเรียนของตนเอง การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจำลองบทบาทของผู้บริหารและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ สังเกตการทำงานของหน่วยงานรัฐและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เรียนรู้แนวทางที่หน่วยงานของรัฐและองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เข้าไปมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นผ่านทางหนังสือพิมพ์ เข้าพบผู้บริหารของรัฐเพื่อแสดงการสนับสนุน ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานสาธารณะ เสนอกิจกรรมในโรงเรียนและในชุมชน ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับชีวิตความเป็นพลเมือง การเมืองและผู้บริหาร

ฟอสเตอร์ (Foster, 1999: 51 - 52) เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และสังคมมนุษย์ ว่าควรมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เลือกประเด็นที่สัมพันธ์กับชีวิตของนักเรียน เนื่องจากประเด็นที่สัมพันธ์กับชีวิตของนักเรียนจะมีความหมายและก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เมื่อนักเรียนมีประสบการณ์กับประเด็นทางสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวจะเป็นการเตรียมตัวให้นักเรียนได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสนใจและกระตือรือร้นกับประเด็นระดับโลก

2. จัดหาแหล่งวิทยาการเพื่อการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาแก่นักเรียน แหล่งวิทยาการที่ควรนำมาใช้ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นิตยสารรายสัปดาห์ รายการโทรทัศน์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น แหล่งวิทยาการควรทันสมัย เป็นตัวแทนของความคิดเห็นที่แตกต่างกัน นักเรียนควรได้พิจารณาจากแหล่งวิทยาการชั้นต้นครูควรจัดหาข้อมูลให้เพียงพอแก่นักเรียนเพื่อใช้ประกอบการอภิปรายในประเด็นที่ศึกษา

3. ระดมสมองเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา นักเรียนสามารถเข้าร่วมในการแสวงหาแนวแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาลingkungan แนวทางแก้ไขปัญหาที่เสนอโดยนักเรียนในระหว่างการระดมสมองจะได้รับการยอมรับนักเรียนสามารถขยายขอบเขตการค้นคว้าเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขได้กว้างขวางมากขึ้น โดยอาศัยกิจกรรมการระดมสมองที่ปฏิบัติ

4. แนวทางแก้ไขปัญหาแต่ละแนวทางต้องเกิดจากการระดมสมองเพื่อหาเหตุผลสนับสนุนและคัดค้านทางเลือกแต่ละทาง จัดทำรายการแก้ไขปัญหานั้นที่นักเรียนได้ร่วมกันคิดขึ้น จากนั้นให้นักเรียนจัดทำรายการผลกระทบของแต่ละแนวทางแก้ไขปัญหา แล้วร่วมกันอภิปราย

5. เลือกแนวทางแก้ไขปัญหามีผลกระทบทางลบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อม ให้เวลากับนักเรียนในการพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาและผลกระทบของแนวทางแก้ไขปัญหานั้นแต่ละทาง เพื่อที่จะเลือกแนวทางแก้ไขปัญหานั้นเพียงแนวทางเดียวที่จะก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

6. ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนสามารถระดมสมองเพื่อหาแนวทางปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง กิจกรรมที่ปฏิบัติอาจเป็นการเขียนจดหมายถึงบริษัทเอกชน หน่วยงานของรัฐ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การรณรงค์ให้มีการเลิกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม

สุนทรีย จุงวงศ์สุข (2548: 19) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองและจิตสาธารณะของนักเรียนว่า มิใช่การพัฒนาความรู้หรือทักษะทางการคิดเท่านั้น แต่ต้องมุ่งไปที่การพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยทักษะดังนี้

1. การมีอิทธิพลต่อนโยบาย
2. การปฏิบัติตนเป็นผู้ตัดสินใจหลักและผู้จัดทำนโยบาย

3. การสร้างความร่วมมือ ต่อรอง ประนีประนอม และแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน
4. การจัดการความขัดแย้ง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาจิตสาธารณะให้เด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญซึ่งต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างไว้ตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานนำไปพัฒนาตนเอง โดยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ รวมทั้งมีการฝึกฝนเด็กได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการกระทำที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างแท้จริง จนเกิดเป็นลักษณะนิสัย และควรทำให้เหมาะสมกับวัยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัยและเกิดการพัฒนาตามลำดับ โดยควรมีครูหรือผู้ใหญ่คอยดูแลชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง เด็กจะได้ยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

1.6 การวัดจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะจัดว่าเป็นพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมสองคำนี้มีความหมายเกี่ยวข้องกันและใช้ประกอบกัน คุณธรรมเป็นปัจจัยทำให้เกิดจริยธรรม ผู้ใดมีคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตผู้นั้นจะมีจริยธรรมไม่ลัททรพย์ ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน (สมพร เทพสิทธา 2542: 3) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 176 - 177) ได้กล่าวถึง การวัดอารมณ์ความรู้สึกรู้สึกของคนว่าเป็นการวัดด้านจิตใจ ประกอบด้วยความสนใจ เจตคติหรือทัศนคติ ค่านิยม จริยธรรม และบุคลิกภาพ ซึ่งสรุปถึงธรรมชาติของความรู้สึกของมนุษย์รวมถึงวิธีการวัด ดังนี้

1. ความสนใจ การเกิดความรู้สึกเริ่มจากการรับรู้ก่อน เมื่อรับรู้สิ่งเร้านั้นอย่างต่อเนื่องความรู้สึกก็จะเกิดขึ้น และถ้าความรู้สึกเกิดการตอบสนองอย่างเต็มใจเกิดความพึงพอใจ ความสนใจก็จะเกิดตามมา การจัดลำดับความรู้สึกของ แครชโวล และคณะ ให้ความสนใจเป็นความรู้สึกขั้นแรก มีทิศทางเข้มข้นตั้งแต่การรับรู้จนถึงการชื่นชอบในคุณค่า ความสนใจเป็นสิ่งที่จะทำให้คนกระทำอะไรออกมาได้ การวัดความสนใจจึงมีความจำเป็นและเป็นการวัดว่าใครมีความสนใจด้านใดมากน้อยแค่ไหน

2. เจตคติ เป็นความรู้สึกที่เกิดการรับรู้จากสิ่งเร้าตั้งแต่ขั้นต้น ๆ จนถึงขั้นสูง ๆ คือเกิดความสนใจ ความซาบซึ้งพอใจ และเจตคติติดตามมา การวัดเจตคติจะต้องนิยามให้ชัดเจน ส่วนมากจะเน้นการเตรียมพร้อม ความพร้อมในการกระทำ มีความคงทน มีความคงเส้นคงวา และมีทิศทาง เนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพที่วัดได้ยาก เครื่องมือในการวัดจึงมีได้หลายรูปแบบแล้วแต่สถานการณ์ที่ต้องการวัด เครื่องมือที่นิยมใช้กันมีอยู่ 5 ชนิด คือ การสัมภาษณ์ การสังเกต การรายงานตนเอง เทคนิคการจินตนาการ และการวัดสรีระภาพ โดยการกำหนดเป้าแล้วเขียน

แสดงความรู้สึกต่อเป้า แล้วเลือกใช้วิธีของเทอร์สโตนหรือของลิเคิร์ท หรือของออสกูดก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม

3. ค่านิยม ค่านิยมหรือคุณค่าคือความรู้สึกต่อความเชื่อที่สังคมเห็นว่าดีหรือเลว มีความสำคัญไม่สำคัญ ฟังปรารภณา ไม่ฟังปรารภณา ซึ่งเป็นอุดมการณ์หรือวิถีชีวิตของมนุษย์ เจตคติหลาย ๆ เจตคติจัดกลุ่มกันเป็นค่านิยม ค่านิยมจึงเป็นความรู้สึกหนักแน่นกว่าเจตคติ และมีบทบาทสำคัญต่อการกระทำของบุคคลต่อการตัดสินใจ ค่านิยมเกิดจากบุคคลมีศรัทธาต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดการกระทำหรือปฏิบัติตามกันมา ค่านิยมของแต่ละคนแตกต่างกันไปตามแหล่งที่มาของค่านิยม แหล่งใหญ่จึงเป็นครอบครัว โรงเรียน เพื่อนสนิท และสื่อต่าง ๆ เครื่องมือที่นิยมใช้คือ การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยม

4. จริยธรรม เป็นการพิจารณาตัดสินความประพฤติ หรือการลงมือกระทำโดยอาศัยหลักของค่านิยมและหลักศีลธรรมเมื่อพบสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง การวัดจริยธรรม เป็นการวัดที่ยุ่ยากเพราะบางครั้งวัดได้จริยธรรมสูง ๆ แต่การปฏิบัติจริง ๆ ขาดจริยธรรม ทั้งนี้ เพราะการนิยามคำว่าจริยธรรมไม่ค่อยแน่นอนนั่นเอง การวัดจริยธรรมจึงมี 3 รูปแบบ คือ การวัด เนื้อหาความรู้จริยธรรมโดยการสร้างข้อสอบ การวัดความรู้สึกทางจริยธรรมโดยการกำหนดเป้า แล้วเขียนแสดงความรู้สึกต่อเป้า แล้วเลือกใช้วิธีของเทอร์สโตนหรือของลิเคิร์ทหรือของออสกูดก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม สิ่งที่ต้องระวังคือต้องหาข้อความแสดงความรู้สึกต่อเป้าให้มีความเป็นไปได้มากที่สุด

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจทางจริยธรรมว่า ในการสร้างเครื่องมือสอบวัดทางจริยธรรมนั้นเมื่อมีสถานการณ์หรือข้อคำถามให้เขาตอบ และมีคำตอบออกมาแล้วจะต้องนำมาพิจารณาว่าการตอบนั้นควรตรวจให้คะแนนเท่าไร อาศัยเหตุผลใดจึงให้คะแนนเท่านั้น การให้คะแนนหรือการพิจารณาเหตุผลในการตอบแต่ละคำถามจึงถือเป็นสิ่งสำคัญมาก การพิจารณาโดยความคิดตนเองเป็นแบบอัตโนมัติเกินไปอาจขาดความเชื่อถือได้ จึงจำเป็นต้องยึดหลักทางศาสนา ปรัชญา หรือทฤษฎีทางจริยธรรมต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน โดยทั่วไปแล้วคนมีจริยธรรมธรรมสูงควรได้คะแนนมาก คนมีจริยธรรมต่ำควรได้คะแนนน้อย จึงจะมีความเที่ยงตรง

สมพร สุทัศนีย์ (2544) อธิบายถึงการวัดทางจิตวิทยาว่า การวัดทางจิตวิทยา เป็นการกำหนดค่าแก่พฤติกรรมต่าง ๆ ตามเกณฑ์การกำหนดตัวเลขให้แก่พฤติกรรม ซึ่งการวัดทางจิตวิทยาสามารถบอกระดับความมากน้อยของพฤติกรรม เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบระหว่างคนหรือระหว่างกลุ่ม สามารถทราบความสามารถด้านต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด ความจำ ความต้องการ ความสนใจ ค่านิยม บุคลิกภาพ ซึ่งการวัดพฤติกรรมยังสามารถทำให้อธิบายได้ว่า

พฤติกรรมเกิดขึ้นได้อย่างไร หากกล่าวถึงประโยชน์กว้าง ๆ ของการวัดทางจิตวิทยาคือ ทำให้รู้จักและเข้าใจความแตกต่างของพฤติกรรมของบุคคล เพื่อประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนการสอน จัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ ทำให้รู้จักบุคลิกภาพของบุคคลให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและช่วยในการตัดสินใจต่าง ๆ

วันวิสาข์ สกุลณี (2550: 24 - 25) กล่าวว่า จริยธรรมคือความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกาย วาจา สมควรจะประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ตนเองและคนในสังคมนั้นมีความสุขสงบเยือกเย็น จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติเป็นเรื่องของพฤติกรรมภายนอก คุณธรรมเป็นสภาพคุณงามความดีภายในจิตใจ ซึ่งทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน พฤติกรรมของคนี่แสดงออกมาทั้งกายและวาจาต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์และเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ และสติปัญญา ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลจึงต้องพัฒนาควบคู่กันไป คือการพัฒนา ด้านสติปัญญา จิตใจ และพฤติกรรม

มุกิตา หวังคิด (2547: 39 - 40) ได้ศึกษาการฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามจิตสาธารณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นคำถามแบบสถานการณ์ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัด องค์ประกอบแบ่งเป็น 3 ด้าน แต่ละด้านมีตัวชี้วัดด้านละ 2 ตัวชี้วัด และมีการทดสอบจิตสาธารณะก่อนเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับหลังการทดลอง ในการทดลองจะใช้กรณีทักษะการแก้ปัญหาโดยการนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ และจะมีการทดสอบอีกครั้งเพื่อดูว่านักเรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ ดังตัวอย่างเครื่องมือวัดจิตสาธารณะ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมกรณีจิตสาธารณะ

สถานการณ์องค์ประกอบที่ 1 ตัววัดที่ 1 การดูแลรักษา	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย
ไอ้ด : ใครยังไม่คืนดินสอให้อาจารย์บ้าง ยังขาดอีก 1 แท่ง อู๊ด : “ฉันยังไม่ได้คืนจ๊ะ” เมื่อนักเรียนยืมของมาใช้แล้ว เคย ตรวจนับของก่อนส่งคืนเช่นเดียวกับ ไอ้ดบ้างไหม ?					

ที่มา มุกิตา หวังคิด (2547: 39 - 40)

โกศล มีความดี (2547: 44 - 49) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ โดยใช้แบบสอบถามวัดจิตสาธารณะข้าราชการตำรวจจำนวน 8 ฉบับ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ การให้คะแนนทางบวกคือ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ และให้คะแนนกลับกันในคำถามเชิงลบ ข้าราชการตำรวจที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงจิตสาธารณะมากกว่าข้าราชการตำรวจที่ได้คะแนนต่ำ โดยมีข้อคำถามครอบคลุมพฤติกรรมทางจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) แบบสอบถามลักษณะชีวิตสังคม 2) แบบวัดจิตสาธารณะ 3) แบบวัดเจตคติต่อจิตสาธารณะ 4) แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน 5) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 6) แบบวัดวัฒนธรรมรวมองค์กร 7) แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม และ 8) แบบวัดการได้รับแบบอย่างจากผู้บังคับบัญชา ดังตัวอย่างเครื่องมือวัดจิตสาธารณะ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ข้าพเจ้าทำการปราบปรามผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง					
2. ข้าพเจ้าแจ้งธุรกิจการรับผิดชอบเมื่อพบทรัพย์สินของทางราชการเสียหาย					
3. ข้าพเจ้าใช้รถของทางราชการอย่างทะนุถนอม					

ทิมา โกศล มีความดี (2547: 44 - 49)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดจิตสาธารณะเป็นการวัดพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมสองคำนี้มีความหมายเกี่ยวข้องกันและใช้ประกอบกัน คุณธรรมเป็นปัจจัยทำให้เกิดจริยธรรม จึงจำเป็นต้องยึดหลักทางศาสนา ปรัชญา หรือทฤษฎีทางจริยธรรมต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่เพื่อเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน

ในการวัดจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดขึ้นมาใหม่โดยนำเอาแบบวัดจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของมุกิตา หวังคิด (2547) ที่กำหนดเป็นแบบสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

มาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามและเนื้อหาให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา โดยแบบวัดจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบสอบถามจิตสาธารณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อมีน้ำหนักเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 นักเรียนที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ได้คะแนนต่ำ

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

1.7.1 งานวิจัยภายในประเทศ

มีนักการศึกษาและนักวิจัยหลายท่าน ได้ศึกษาเกี่ยวกับจิตสาธารณะในด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ได้แก่

ชาย โพรธิสิดา และคณะ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ศึกษาโดยใช้แบบทดสอบและแบบสัมภาษณ์ และการสนทนาเป็นกลุ่มซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามขนาดสั้น ผลการศึกษาพบว่าในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณสมบัติเป็นสองระดับ ระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบพาสซีฟ (Passive) คือแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมากเพียงแต่ไม่ทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ อีกระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบแอคทีฟ (Active) คือบุคคลที่ลงมือทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณสมบัติไม่ว่าจะใช้หรือไม่ใช้ก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหายหรือการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ในด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าคนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ใช้สาธารณสมบัติด้วยความรับผิดชอบน้อยหรือ แทบไม่มีความรับผิดชอบเลย ผู้ตอบส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะแสดงให้เห็นว่าตนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ไม่ได้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมในด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ

รานี วิสูตรธนาวิทย์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะของนักเรียน : ศึกษากรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา จากการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะของนักเรียนเริ่มจากขั้นที่หนึ่ง การขัดเกลาทางสังคม คือการได้รับการปลูกฝังจากบ้านและโรงเรียน ขั้นที่สอง การสร้างเครือข่ายบ้านและโรงเรียน หมายถึง . โรงเรียนสร้างแนวร่วมประสานสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อความชัดเจนในเรื่องของนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน ขั้นที่สาม การบูรณาการกิจกรรม คือการให้ความรู้และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดการขยะ ขั้นที่สี่ การเสริมแรงและการลงโทษ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่วางไว้ และลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ นักเรียนได้ปรับพฤติกรรมไปในทิศทางที่โรงเรียนต้องการ และสุดท้ายขั้นที่ห้า การประเมิน

ทบทวน โดยโรงเรียนออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการจัดการขยะ ทำการประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง และมีการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง

ศิริรัตน์ ศิริชีพชัยยันต์ (2548: 39) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และจิตสำนึกสาธารณะต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดการเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนทรี จุงวงศ์สุข (2548: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนจำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน รวม 10 คาบ แบบบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนจากการศึกษาปัญหาขยะในโรงเรียน ชุดที่ 1 - 9 แบบการเขียนบันทึกส่วนตัวของนักเรียนรายบุคคลและการบันทึกวิธีทัศนกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลแล้วรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาสามารถเสริมสร้างลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนได้ คือ มีความช่างสังเกต ไม่เห็นแก่ตัว และรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม นักเรียนมีทักษะการมีส่วนร่วมกระบวนการทางสิ่งแวดล้อม คือ ทักษะการมีอิทธิพลต่อนโยบาย ทักษะการเป็นผู้ตัดสินใจหลักและผู้จัดทำนโยบาย ทักษะการสร้างความร่วมมือ ต่อรอง ประนีประนอม และแสวงหาข้อตกลงร่วมกัน และทักษะการจัดการความขัดแย้ง

พริยา นิลมาต (2550: 74 - 75) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งในการพัฒนาหรือปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ดังนั้น บิดามารดา หรือผู้ปกครอง จึงควรตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการหล่อหลอม หรือปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียน บิดามารดา หรือผู้ปกครอง จะต้องเป็นผู้ที่มีความพยายามและไม่เพิกเฉย ควรหมั่นอบรมสั่งสอนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก เพราะครอบครัวเป็นแหล่งกำเนิดเบื้องต้นของจิตสำนึกสาธารณะ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที พฤติกรรมการสอนของครู คุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความฉลาดทางอารมณ์ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และปัจจัยที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะต่ำได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งปัจจัยดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีจุดกำเนิดจากครอบครัว

เจษฎา หนูรุ่ม (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 405 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัดจิตสาธารณะ แบบสอบถามวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบสอบถามวัดค่านิยมความเป็นไทย แบบทดสอบวัดความสามารถทางสมอง แบบสอบถามวัดประสบการณ์ทางสังคม แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน และแบบสอบถามวัดสุขภาพจิต มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .831 - .950 ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างปัจจัยจิตลักษณะรายด้านกับจิตสาธารณะ โดยรวมมีค่าเท่ากับ .572 สามารถอธิบายร่วมกันได้ 32.7 % โดยปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิต ค่านิยมความเป็นไทย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .213, .023, .178 และ .148 ตามลำดับ ส่วนสติปัญญาและความเชื่ออำนาจในตน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .108 และ .107

ศิริ แคนสา (2551: 137) ได้ศึกษาการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้โดยใช้วิถีทัศน์พฤติกรรมแม่แบบหรือเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง มีจิตสำนึกสาธารณะหลังการทดลองเพิ่มขึ้นทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสำนึกสาธารณะ ด้านการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิงจิตสำนึกสาธารณะ และด้านพฤติกรรมเชิงจิตสำนึกสาธารณะ และมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้โดยใช้วิถีทัศน์พฤติกรรมแม่แบบหรือเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง หรือเรียนรู้โดยใช้วิธีปกติ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้โดยใช้วิธีปกติ ตลอดจนสามารถลงท่นความรู้หลังเรียนแล้ว 6 สัปดาห์ได้มากกว่า

กฤษณ์ พวงพันธ์ (2552: 76 - 77) ได้ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาอุด อำเภออุ้มผาง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผลการดำเนินงานการจัดกลยุทธ์เข้าห้องอบรมคุณธรรม จริยธรรม เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะการรักษาสะอาดบริเวณโรงเรียนและการรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของโรงเรียน กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่ามีความสนใจสิ่งทีครูเวรอธิบายถึงข้อดีและข้อเสียการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ได้แก่ การเก็บขยะ เก็บกิ่งไม้ เก็บใบไม้ การทำความสะอาดห้องสุขา การเก็บกวาดบริเวณที่รับผิดชอบ การทำความสะอาดห้องเรียน การทำความสะอาดวัสดุและอุปกรณ์ ได้แก่ จอบ เสียม กรรไกรตัดหญ้า โต๊ะ เก้าอี้ ที่ตักขยะ ไม้กวาด การเก็บรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของโรงเรียน ได้แก่ จอบ เสียม ที่ตักขยะ กรรไกรตัดหญ้า ไม้กวาด โต๊ะ เก้าอี้ และมีความกระตือรือร้นในการทำงานและช่วยกันทำงาน

ดวงมณี วรรณสุทธิ (2552: 68 - 70) ได้ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังการใช้ชุดฝึกจิตสาธารณะ สูงขึ้นกว่าก่อนใช้ชุดฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะก่อนทดลองและหลังทดลองมากกว่าเพศหญิง นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะก่อนทดลองและหลังทดลองมากกว่าระดับชั้น อื่น ๆ และนักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีค่าเฉลี่ยจิตสาธารณะก่อนทดลองและหลังทดลองมากกว่า นักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่

โกวิท พงษ์ภักดี (2553: 53 - 54) ได้ศึกษาการใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบ โยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบ โยนิโสมนสิการมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่า ก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะ สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมด พบว่าเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ด้านจิตสำนึกต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสาธิตปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งการ ปลูกฝังจิตสาธารณะของนักเรียน บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้ที่มีความพยายามและไม่ เพิกเฉย ควรหมั่นอบรมสั่งสอนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก เพราะครอบครัวเป็นจุด กำเนิดเบื้องต้นของจิตสำนึกสาธารณะ และการปลูกฝังจิตสาธารณะในโรงเรียนต้องได้รับความ ร่วมมือร่วมใจระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยสร้างจุดมุ่งหมาย สร้างความเข้าใจ รวมถึงแนวทางอันก่อให้เกิดการมีจิตสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดแบบอย่างจิต สาธารณะ เป็นแรงแรงบันดาลใจกับเยาวชนที่จะปฏิบัติตนด้วยความเต็มใจและเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอย่างถาวร และควรมีการพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นตั้งแต่ยังเด็กด้วยการเปลี่ยนที่ กระบวนการทางปัญญา เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพ

1.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จอร์จ (George, 2002: abstract) ได้ศึกษาคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ในเขตเมือง โดยศึกษาจากบทสนทนาที่แสดงถึงคุณลักษณะซึ่งสามารถตัดสินการรับรู้ของนักเรียน ในเรื่องคุณธรรมและการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติแนวคิอริสโตเติล (Alistotle) ระดับการพัฒนาทางคุณธรรมจำแนกตาม ลารนซ์ โคเบิร์ก (Lawrecne Kohlberg) และคารอล กิลิแกน (Carol Giligan) ก็ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การศึกษาครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และการวิเคราะห์ เอกสาร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีการรับรู้คุณธรรม ในฐานะของการเป็นความดี ซึ่งเกี่ยวข้อง

กับการสร้างชีวิตที่ดี บุคคลที่ดี และสังคมที่ดี ความยุติธรรมถูกมองว่าเป็นคุณธรรมด้วย แต่ระบบกฎหมายถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นข้อบกพร่องแม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากสังคมผู้ใหญ่ในโรงเรียน เช่น คณะวิชาคุณธรรมและจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นสิ่งที่รับรู้ได้ว่าเป็นผลจากการกระทำภายในตนเอง

อัครคาร์ (Akkar, 2003: 2124) ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของคนนิวกาสเทล สหราชอาณาจักรอังกฤษ ในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1990 - 2000 จากการศึกษาประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง เศรษฐกิจของคนนิวกาสเทล พบว่า มีการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยการเปิดให้มีพื้นที่สาธารณะหรือเวทีสำหรับคนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกชั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนและการออกแบบกิจกรรม 2) การลงมือปฏิบัติ 3) การจัดการและดูแลรักษา และ 4) การใช้ส่วนต่าง ๆ ด้วยความเคารพปฏิบัติกฎเกณฑ์ และยังพบว่าภายใต้ความเป็นโลกาภิวัตน์มีผลให้พื้นที่สาธารณะดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง

ชินิจิ (Shinichi, 2007: 3217 - A) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะและการนำความรู้เข้าไปใช้ในชุมชน กรณีศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะในชนบทไทย พบว่า การขาดจิตสำนึกสาธารณะ เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาชีวิตประจำวันของคนในสังคมชนบทไทย พฤติกรรมความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ประจำวันของคนในสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้ที่นำไปใช้ในชุมชนมีเหตุผลสอดคล้องกับวัฒนธรรม จารีตประเพณี และความต้องการปัจจุบันของเขา

แชมเปญ (Champagne, 2007: unpagged) ได้ศึกษาสำรวจมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางสังคม ด้านความสามารถของนักการศึกษาทางพลศึกษาที่จะเป็นพันธมิตรกับเยาวชนชาวอะบอริจิน โดยการสัมภาษณ์ครูพลศึกษาที่สอนนักเรียนชาวเผ่าอะบอริจิน การสัมภาษณ์เน้นวิธีการสอนที่เข้ากันได้ทางวัฒนธรรมและการศึกษาที่ต่อต้านเชื้อชาตินิยม แล้วสัมภาษณ์นักการศึกษาทางพลศึกษาจำนวน 8 คน โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อกระตุ้นให้มีการสะท้อนการปฏิบัติการสอน ปรัชญา ประสบการณ์ และความสัมพันธ์กับนักเรียนชาวอะบอริจิน ผลการศึกษาพบว่า ครูไม่มีการเตรียมพร้อมความรู้ที่ตอบสนองต่อความซับซ้อนของการทำงานร่วมกับเยาวชนชาวเผ่าอะบอริจินและครอบครัวของเยาวชน ข้อค้นพบที่สำคัญคือความต้องการครูพลศึกษาที่จะพัฒนาจิตสำนึกทางสังคมที่วิถุติซึ่ง ได้แก่ ความเข้าใจประวัติเศรษฐกิจของชาวเผ่าอะบอริจินและความสัมพันธ์กับการเป็นอาณานิคม ดังนั้น เพื่อให้ให้นักการศึกษาทางพลศึกษาเป็นพันธมิตรที่มีประสิทธิภาพกับเยาวชนชาวอะบอริจิน จึงจำเป็นต้องมีโปรแกรมการฝึกหัดครูให้แก่นักศึกษา ให้มีกรอบทฤษฎีเพื่อความเข้าใจด้านความไม่เสมอภาคและการกดขี่ชนพื้นเมือง

พาดอน (Padon - Johansen, อ้างถึงใน พิริยา นิลมาต 2550: 47) ได้วิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้บทละครเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมุ่งประเด็นการศึกษาว่า รูปแบบต่าง ๆ ของละครจะช่วยพัฒนาความคิด ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคลื่อนไหวสู่ปฏิบัติการทางสังคมหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 30 คน จากอาสาสมัคร 47 คน เป็นชาย 18 คน หญิง 12 คน โดยใช้การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่า การใช้ละครรูปแบบต่าง ๆ สามารถพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนในลักษณะของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคลื่อนไหวสู่ปฏิบัติการทางสังคมได้จริง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

2.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

คำว่า “การแนะแนว” ได้บัญญัติขึ้นแทนคำภาษาอังกฤษว่าไกด์แดนซ์ (Guidance) ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้ คือ

กฤษริ คำชาย (2542: 5) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นศาสตร์ที่ถูกจัดระบบไว้ทั้งด้านองค์ความรู้ วิธีการ และกระบวนการ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยบุคคลแต่ละคนเข้าใจตนเอง สามารถวางแผนชีวิตที่มีคุณภาพ และดำเนินชีวิตตามแผนนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ละเอียด วงศ์ภูมิเมือง (2543) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว คือกิจกรรมที่บุคลากรแนะแนวจัดขึ้นเพื่อให้ข้อสนเทศและประสบการณ์ ที่ทำให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และเข้าใจสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ถัดดาวรรณ ณ ระนอง (2544: 136) กล่าวถึงกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้รับบริการด้วยการใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยและหลักสูตรแนะแนวที่วางไว้สำหรับแต่ละวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 6) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

พ่อพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545: 81) ได้กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็ก วัยรุ่น หรือผู้ใหญ่ รู้จักและเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม ได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ การปรับตัวทั้งด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม ตลอดทั้งการวางแผนอนาคต ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 11) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา ส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 6) ให้ความหมายกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนที่ดีจะต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

พิทยาภรณ์ พิทยาจรกุล (2546: 36) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นมวลประสบการณ์ที่จัดให้เพื่อพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้รับบริการทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ โดยมีขอบข่ายทั้งสามด้านคือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อให้บุคคลรู้จักเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

สินิทธิ์ วงศ์ธิดาธร (2546:30) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า หมายถึงมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้รับบริการแนะแนว ได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว

ประภัสสรา โลहनันทชัย (2548: 61) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดและการวางแผนแก้ปัญหาตลอดจนการสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548:28) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมหรือบริการที่โรงเรียนต้องจัดให้กับนักเรียนทุกคน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถและศักยภาพของตนเอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ตระหนักคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ให้นักเรียนนำไปปฏิบัติเพื่อให้ได้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถพัฒนาและปรับตัวเข้ากับสังคม อยู่ในสังคมปัจจุบันได้

2.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 24) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสาร แหล่งความรู้ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ ได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างวินัย คุณธรรม และจริยธรรมแก่ผู้เรียน
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

พิทยาภรณ์ พิทยาจรกุล (2546: 37) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เป็นวัตถุประสงค์สำคัญหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดแก่ผู้รับบริการ คือการเสริมสร้างให้ผู้รับบริการดำเนินชีวิตส่วนตัวโดยรอบรู้ที่เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยสันติสุข

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548: 29) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพความสามารถของตนเอง รู้จักการแสวงหาความรู้ข้อมูล พัฒนาบุคลิกภาพปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพสุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม และจิตสำนึกต่อการรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ต้องการให้ผู้รับบริการสามารถค้นพบศักยภาพ ความถนัดของตนเอง รวมทั้งให้มีค่านิยมที่ดี มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมต่อทั้งตนเองและงานที่ได้รับมอบหมาย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2.3 ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว

เพื่อให้เป็นตามวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว จึงควรจัดให้ครอบคลุมขอบข่าย ดังนี้

สมร ทองดี และปราณี रामสูต (2545: 33 - 47) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า มองได้หลายลักษณะ เช่น อาจมองในลักษณะของกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน และกิจกรรมแนะแนวนอกชั้นเรียน หรืออาจมองในลักษณะของกิจกรรมสั้น ๆ เหมือนการสอนแต่ละชั่วโมงและกิจกรรมในรูปแบบของโครงการที่ใช้เวลาต่อเนื่องยาวนานขึ้น แต่ในความหมายที่ใช้กันทั่วไปสำหรับวงการแนะแนวในประเทศไทย มักหมายถึง ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม ดังนั้นเมื่อมาถึงยุคปัจจุบันจะแบ่งได้ไม่ชัดเจนดังได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องของการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ที่จะต้องบูรณาองค์ความรู้ทุกด้านเข้าด้วยกัน เพื่อความเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นกิจกรรมแนะแนวแต่ละด้านจะต้องผสมผสานด้านอื่นเข้าไปด้วย แต่การแบ่งขอบข่ายกิจกรรมแนะแนวของประเทศไทยเรายังยึดตามจุดเน้นมากที่สุดของกิจกรรมว่า เน้นด้านการศึกษาหรือเน้นด้านอาชีพ หรือด้านส่วนตัวและสังคมเป็นหลัก นอกจากขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนวที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งสามด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับผู้รับบริการทั้ง 3 วัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ เพราะบุคคลในแต่ละวัยจะมีธรรมชาติประจำวัย ปัญหา ความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งในการจัดกิจกรรมแนะแนวนั้นมีรูปแบบ คือกิจกรรมแนะแนวรายบุคคลและกิจกรรมแนะแนวเป็นกลุ่ม โดยคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ ทั้งด้านความพร้อม ความเต็มใจ และความจำเป็นของการพัฒนาว่ามุ่งทักษะสังคมมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาพร้อมด้วย เช่น งบประมาณ เวลา แรงงาน และความพร้อมของผู้ให้บริการ

กรมวิชาการ (2546) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว ไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา มุ่งให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธีการและทักษะการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

2. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการทำงานและอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้โลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ มีการเตรียมตัวสู่อาชีพตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนถนัดและสนใจ

3. การจัดกิจกรรมด้านชีวิตและสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีทักษะในการดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมแนะแนวควรจัดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดี ทำให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

2.4 ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 25 - 26) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวควรมีลักษณะดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
2. สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา การงานอาชีพ ชีวิตและสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียน การศึกษาต่ออาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง
3. เสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข
4. เสริมสร้างค่านิยมที่ดี วินัย คุณธรรมและจริยธรรม
5. เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในวิชาการต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงานและสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง
6. จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมหรือครูเป็นผู้ริเริ่ม เป็นที่ปรึกษาโดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแก้ปัญหาผู้เรียนได้
7. จัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
8. เป็นกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาการ แต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และบูรณาการให้สอดคล้องกับชีวิตจริง
9. วัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรม โดยมีการประเมินผลจากเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรมที่แสดงถึงการพัฒนาของผู้เรียนเพื่อการผ่านช่วงชั้น

10. สรุปการประเมินผลการพัฒนาการของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง

พิทยาภรณ์ พิทยาธรกุล (2546: 41) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมแนะแนวมีการปรับปรุงพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จากเดิมเน้นที่ครูผู้จัดกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง แต่ปัจจุบันจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยใช้เทคนิคและวิธีการหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมแนะแนวที่จัดนี้ ต้องคำนึงถึงปรัชญาของการแนะแนวคือ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ นอกจากนี้ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่าย วย และปัจจัยแวดล้อมอื่นของผู้รับบริการให้สอดคล้องกัน นั่นคือจะต้องกระจ่างว่า จะทำอะไร ทำใ้ใคร ทำอย่างไร จะทำที่ใด เวลาใด จึงจะเหมาะสม เพื่อการจัดกิจกรรมแนะแนวจะได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548: 31) ให้ข้อสรุปไว้ว่า ลักษณะของกิจกรรมแนะแนว เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเอง เพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ ไม่นั่นวิชาการแต่เน้นการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับชีวิตจริง สามารถวัดและประเมินผลได้

สรุปได้ว่า ลักษณะของกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถและความถนัดของตน โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่ไม่เน้นเนื้อหาด้านวิชาการ และป็นกิจกรรมที่สามารถวัดผลและประเมินผลได้

2.5 แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว

จำเนียร ช่วงโชติ (2527: 118 - 120) ได้เสนอแนะเทคนิคในการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า ควรจัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง ให้นักเรียนรู้สึกอิสระ สบายใจในการแสดงออก มีการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุดทั้งในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการพูด ความรู้สึกที่ต้องระบายออก เปิดโอกาส กระตุ้นและช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้แก้ปัญหาและปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้มากที่สุด มีการมอบหมายความรับผิดชอบให้ทำงานในกิจกรรมนั้น ๆ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ ครูไม่ควรสอนโดยการพูดคนเดียวและให้นักเรียนจด ควรมีการสร้างความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เรียนรู้หน้าที่ของตน มีการช่วยเหลือพยายามเข้าใจกัน ให้ความร่วมมือเห็นอกเห็นใจกัน เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการนำเอาเทคนิคกระบวนการกลุ่ม รวมถึงการนำเกมทางจิตวิทยาเข้ามาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน

เกิดความสนุก เรียนรู้เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น ตลอดจนปลูกฝังนิสัย เจตคติ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และจริยธรรมเข้าไปด้วย พร้อมกันนี้ครูแนะแนวควรมีการบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของการสอนไว้ทุกครั้ง และครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วย สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 29 - 41) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนา กิจกรรมแนะแนว สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวควรครอบคลุม ขอบข่ายของการแนะแนวทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดยคำนึงถึง ปัจจัยในด้านต่าง ๆ อาทิ ความจำเป็นและความต้องการของผู้บริการ สภาพสังคมและปัญหา กระแสโลกาภิวัตน์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษา แผนพัฒนางานแนะแนว ฯลฯ เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว โดยให้สอดคล้องกับปรัชญาการแนะแนว ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาและเสริมสร้างตนเองสามารถแก้ปัญหาป้องกันปัญหาได้

2. ลักษณะของผู้รับบริการ การพัฒนากิจกรรมแนะแนวจะต้องจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 3 วัย ได้แก่

2.1 วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุกสนาน สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรมมากกว่านามธรรม ควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ปนเล่น ส่งเสริมการแสดงออก ใช้สื่อหรือกิจกรรมสอดแทรกการพัฒนาทางสังคม และเน้นกิจกรรมกลุ่ม

2.2 วัยรุ่น เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ต้องการการยอมรับ ความอิสระเสรี แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลังมากทั้งด้านร่างกาย ความคิดและปัญญา ควรเน้นกิจกรรมแบบกลุ่มและให้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด การฝึกทักษะสังคมด้านการยอมรับ ส่งเสริมกิจกรรมประเภทที่ช่วยให้ได้แสดงออก ให้มีการคิดวิเคราะห์กรณีศึกษา ใช้สื่อ เกม เพลง และบวนการกลุ่มที่สอดคล้องกับยุคสมัย

2.3 วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานะทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่อาจมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางอาชีพและสังคม ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เน้นการคิดวิเคราะห์หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ให้ผู้รับบริการเล่นสนุกสนานหรือออกท่าทางมากเกินไป

พิทยาภรณ์ พิทยธรกุล (2546) กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวทาง กระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยการจัดกิจกรรมกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมมากที่สุด ผู้จัด

กิจกรรมเป็นเพียงผู้กระตุ้น จัดบรรยากาศ และเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ควรคำนึงถึงองค์ประกอบในด้านบรรยากาศ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ เพื่อให้ผู้รับบริการรู้สึกอบอุ่น ผ่อนคลาย สามารถพัฒนาและเสริมสร้างตนเองให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้

2.6 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 48) กล่าวว่า ขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนวที่จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปและขั้นประเมินผล กิจกรรมเพื่อมุ่งหวังให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group process learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้บริการต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้เป็น “ผู้ร่วมทำกิจกรรม” ไม่ใช่ “ผู้สังเกตการณ์” และต้องจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการมีอารมณ์ร่วมสนุกสนานมีชีวิตชีวา โดยอาจใช้เกม เพลง นิทาน ข่าว กรณีศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อผ่านทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีแนวทางการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้รับบริการอาจเล่นเกม บทบาทสมมติ ทำงาน ทำกิจกรรม สถานการณ์จำลอง อ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าอดีต เล่าเรื่อง แบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่า เกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 นั้น หรือเขาคิดว่าสิ่งนั้นอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระชีวิต (Generalizing) ผู้รับบริการสร้างองค์ความรู้ หรือสรุปสาระการเรียนรู้จากการอภิปรายสะท้อนกลับ การรับรู้จากทฤษฎีและแนวคิดเพิ่มเติมต่อไปอีก เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิต

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ผู้รับบริการทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้สู่ชีวิต โดยอาจทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง สร้างคำขวัญ วางแผนพัฒนาตน จูงใจตนเองในการปฏิบัติตามแผนซึ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 อาจมีความต่อเนื่องคาบเกี่ยวกันจนแยกไม่ออกหรือบางครั้งมีการสลับขั้นตอน เช่น อาจจัดกิจกรรมนำเสนอ

สาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ก่อน จากนั้นเป็นขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แล้วเป็นกิจกรรม สะท้อนกลับการเรียนรู้ สุดท้ายเป็นกิจกรรมได้ทดลองประสบการณ์และประยุกต์ใช้ ซึ่งขั้นตอนนี้ จะอยู่เป็นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมเสมอ และเมื่อถึงขั้นคิดและนำไปปฏิบัติก็อาจกลับเข้าสู่การ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นวงจรต่อไปใหม่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มั่นคงขึ้นนำไปสู่การ ปฏิบัติได้ดีขึ้นและเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ต่อเนื่องต่อไปอีก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เป็นวงจรการเรียนรู้ (Four Phases of Learning Cycle) คือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนกลับการเรียนรู้ สรุปสาระสู่ชีวิต คิดและนำไปปฏิบัติ

2.7 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในรูปแบบหนึ่งที่นิยมนำมาใช้ ในการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยมีนักการศึกษา นักจิตวิทยาและผู้วิจัยหลายท่านใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว ชุดกิจกรรมแนะแนว โปรแกรมการแนะแนว ชุดการแนะแนว และชุดการสอน เป็นต้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ ดังต่อไปนี้

มลิวรรณ นิรมลพิศาล (2539: 9) กล่าวว่า ชุดการแนะแนว หมายถึง เครื่องมือ ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ประกอบการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. คู่มือครู ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ วิธีการใช้และ เครื่องมือวัด ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเรียน
2. โปรแกรมกิจกรรม เรื่อง ทัศนคติต่อการเรียน ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ อุปกรณ์ และการประเมินผล

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541: 223) กล่าวว่า ชุดการแนะแนว คือ โปรแกรม การจัดกิจกรรมแนะแนวที่จัดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่อง มีอุปกรณ์ในรูปของสื่อประสม ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ คือ คู่มือครู คู่มือนักเรียน เนื้อหา แผนจัดกิจกรรม บัตรรายการต่าง ๆ แบบฝึกหัด และแบบประเมินผล บรรจบรวมกันไว้ในกล่องเป็นชุด อาจใช้ศึกษาเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม แบบศูนย์การเรียนรู้ หรือใช้ประกอบการบรรยายของครู

สายพิน ช่างไม้ (2544: 24) กล่าวว่า ชุดการแนะแนว หมายถึง เครื่องมือ ที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ซึ่งใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์ จำลอง การอภิปรายกลุ่ม การรายงานเป็นรายบุคคล เกม และกรณีตัวอย่าง พร้อมทั้งอุปกรณ์

การสอนที่ใช้เป็นสื่อประสม ได้แก่ เอกสาร แผ่นภาพ แผนภูมิ และแผ่นโปร่งใส ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ คู่มือครู และโปรแกรมการสอน

บุษบากร ตันชาวรรณ (2545:30) กล่าวว่า คณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2545 ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activity Package) หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรม ที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย

1. คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ และแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
2. คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง
3. สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือ คู่มือผู้ให้บริการ คู่มือผู้รับบริการ และสื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.8 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้
 วัชร ทรัพย์มี (2531: 4 - 5) กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการและขอบข่ายของงานทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ให้กับวัยเด็ก วันรุ่น และวัยผู้ใหญ่

ธีระ ชัยยุทธขรรยง (2533: 65) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนในการสร้างชุดการแนะแนวไว้ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างชุดการแนะแนวจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างโปรแกรมการสอน โดยใช้ชุดการแนะแนวให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
4. นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อให้สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ เนื้อหา อุปกรณ์ และการประเมินผล

5. นำโปรแกรมที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของคู่มือครูและโปรแกรมการสอน โดยใช้ชุดการแนะแนว ตลอดจนเวลาที่ใช้

6. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดแนะแนวเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ทิพยาภรณ์ พิทยาชรรกุล (2546: 47) ได้ให้ข้อสรุปว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว นั้น มีลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้าง ซึ่งต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และสาระสำคัญของการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นหลัก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม หรือโครงสร้างชุดที่ชัดเจนเป็นระบบและดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวให้นักเรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวที่ดีนั้นควรคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นหลัก โดยให้เหมาะสมกับวัยและควรสร้างตามลำดับขั้นตอนสอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัย พบว่ามีผู้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ไว้หลากหลายเช่น

บุษบากร ตัณจวรรณ (2545: 62 - 63) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของกูเปอร์สมิธและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในโรงเรียนเขलगันคร จังหวัดลำปาง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกับค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ระหว่างใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกับค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิชลักษณ์ สุขสวัสดิ์ (2546: 57) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยกิจกรรมปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สินิทธิ์ วงศ์ธิดาธร (2546: 72) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน ก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ผลของคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

อังคณา เมตุลา (2546: 93 - 96) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ จังหวัดนครพนม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการมีการรู้จักตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีมากกว่า จะมีการรู้จักตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดำน้อยกว่า และนักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวสูงจะมีการรู้จักตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า นักเรียนที่ครอบครัวรายได้สูงที่ได้รับการฝึกมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนจากครอบครัวรายได้ต่ำที่ไม่ได้รับการฝึก

มยุรี วิสูตราศัย (2547: 67 - 70) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ในระยะหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้วิธีปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าวิธีการทดลองส่งผลให้การตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ในตนเอง ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ในตนเองในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ในตนเองในระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง แต่ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

วรรณรา พงษ์สิน (2550: 46 - 47) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบักดอง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรนัญญา โยชะกา (2551: 65 - 68) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ พัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วย ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการฝึกกับลักษณะ มุ่งอนาคตควบคุม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกและนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรม เน้นแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียน 2 กลุ่มที่มีลักษณะมุ่งอนาคต - ควบคุมตนสูง และกลุ่มที่มีลักษณะมุ่งอนาคต - ควบคุมตนที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อุมาพร สงสุวรรณ (2551: 41) ได้ศึกษาผลของชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความมี วินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิตรลดา พบว่า พฤติกรรมความมีวินัย ในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นั่นคือนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความ มีวินัยในตนเองเพิ่มมากขึ้น และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความมี วินัยในตนเองมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

วรรณิ์ ไตรทิพย์ (2552: 59 - 60) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ พัฒนาพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน บ้านถนน (ประสมทรัพย์ประชานุกูล 1) จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรม เน้นแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อ ส่วนรวมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา พฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงกว่ากลุ่ม ควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรพิชญ์ วิริยากุลภัทร์ (2553: 104 - 106) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรม เน้นแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีจิตสำนึก สาธารณะมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่า

ก่อนได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกสาธารณะมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีการนำชุดกิจกรรมแนะแนวมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาและแก้ปัญหานักเรียน ซึ่งพบว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมได้อย่างหลากหลาย แต่ยังไม่มียานวิจัยใดที่นำชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาใช้พัฒนาหรือแก้ปัญหานักเรียนได้ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงทำการทดลองโดยใช้ผลการวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นมาเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานของการทดลอง และเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อเพิ่มพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ดังนี้ ฌอนอมพร เลาฮอร์สแตง (2541: 43 - 47) กล่าวว่าไว้ว่า ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เป็นทฤษฎีซึ่งเชื่อว่า จิตวิทยาเป็นเสมือนการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ของพฤติกรรมมนุษย์ และการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมภายนอก นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimuli and Response) เชื่อว่าการตอบสนองต่อสิ่งเร้าของมนุษย์จะเกิดขึ้นควบคู่กันในช่วงเวลาที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นพฤติกรรมแบบแสดงอาการกระทำ (Operant Conditioning) ซึ่งมีการเสริมแรงเป็นตัวการ (Reinforcement) โดยทฤษฎีพฤติกรรมนิยมนี้จะไม่พูดถึงความนึกคิดภายในของมนุษย์ ความทรงจำ ภาพความรู้สึก โดยถือว่าคำเหล่านี้เป็นคำต้องห้าม (Taboo) ซึ่งทฤษฎีนี้ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่สำคัญในยุคนั้น ในลักษณะที่การเรียนเป็นชุดของพฤติกรรมซึ่งจะต้องเกิดขึ้นตามลำดับที่แน่ชัด การที่ผู้เรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นจะต้องมีการเรียนตามขั้นตอนเป็นวัตถุประสงค์ ๆ ไป ผลที่ได้จากการเรียนขั้นแรกนี้จะเป็นพื้นฐานของการเรียนในขั้นต่อ ๆ ไป ในที่สุด

สจวร์ต คิวเวอร์กุล (2541: 185 - 186) กล่าวว่า ทฤษฎีพื้นฐานทางความคิดของทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม คือ พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถสังเกตได้

พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนรู้ที่เป็นอิสระหลายอย่างเสริมแรง (Reinforcement) ช่วยให้พฤติกรรมเกิดขึ้น

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544: 119) กล่าวถึงทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม สรุปความได้ว่า บุคลิกภาพพัฒนามาจากการที่บุคคลปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเรียนรู้ ผู้ให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมให้ความสำคัญต่อบุคลิกภาพในรูปของพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งสามารถสังเกตได้และประเมินได้ เป้าหมายของการให้คำปรึกษา คือ แก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ผู้ให้คำปรึกษาเน้นให้ความสำคัญเจาะจงต่อพฤติกรรมที่ต้องการแก้ไขโดยตรง ซึ่งบุคลิกภาพของมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยใช้วิธีการวางเงื่อนไข (Conditioning) ด้วยการให้รางวัล (Reward) หรือการลงโทษ (Punishment) และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยการเรียนรู้

ครัมโบลท์ (Kruboltz, 1964 อ้างถึงใน นิภาพร พลหงษ์ 2546: 9 - 10) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา เป็นบุคคลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบคลาสสิก (Classical Conditioning) ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม (Operant Conditioning) ที่เชื่อว่า มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกระบวนการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมจึงเป็นการจัดสภาพแวดล้อมใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมา จะต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้และวัดได้ การให้คำปรึกษาจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอย่างมีขั้นตอน ซึ่งการดำเนินการให้คำปรึกษาอาจจะจัดในห้องให้คำปรึกษา หรือจัดในสถานการณ์จริงของผู้รับคำปรึกษาก็ได้

ทิสนา แคมมณี (2548: 50) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพฤติกรรมนิยม ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ 3 แนวคิด ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism Theory)
2. ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory)
3. ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory)

ปรีชา วิหคโต (2551: 6) กล่าวว่า การให้การปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม มุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอก ดังนั้นพฤติกรรมใดที่สามารถสังเกตได้จะนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาได้ทันที แต่ในกรณีที่เป็นพฤติกรรมภายใน เราไม่รู้ว่าเขาคิดเขารู้สึกอะไร ดังนั้นผู้ให้การปรึกษาต้องเปลี่ยนพฤติกรรมภายในให้เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ เช่น เป็นการกระทำหรือเป็นคำพูดหรือเป็นผลงาน เช่น “ตั้งใจเรียน” เป็นพฤติกรรมภายในหากเปลี่ยน

เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้จะมีพฤติกรรมดังนี้ คนที่ตั้งใจเรียนจะมองครู ถามคำถาม ตอบคำถาม นั่งอยู่กับที่ จะทำงานที่ครูมอบหมายจนเสร็จ หรือ คำว่า “กลัว” จะมีพฤติกรรมดังนี้ วิ่งหนี ไม่ยอมเข้าใกล้ หรือร้องไห้ เป็นต้น ดังนั้นการให้การปรึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายใน จึงต้องเปลี่ยนให้เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ทุกครั้ง

พิสมัย ยกน่อยวงษ์ (2551: 20) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยมว่า การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมยึดหลักพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้ ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้หลักการเรียนรู้เป็นวิธีการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยจะเลือกใช้กลวิธีให้เหมาะกับผู้รับคำปรึกษาแต่ละคน

เมเยอร์ (Mayer, 1992 อ้างถึงใน สุมาลี ชัยเจริญ 2551) กล่าวว่า แนวคิดการเรียนรู้ตามแนวพฤติกรรมนิยมได้ถูกพัฒนาขึ้นในช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ 20 และรากฐานของหลักทฤษฎีนั้นมาจากการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการเรียนรู้ของสัตว์ในห้องทดลองที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้เงื่อนไขและการควบคุมสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังเช่น การทดลองของพาฟลอฟ (Pavlov) วัตสัน (Watson) และสกินเนอร์ (Skinner)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) มุ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งจะให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่สามารถวัดและสังเกตจากภายนอกและเน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เพราะเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวที่กำหนดพฤติกรรม แนวคิดของกลุ่มนี้เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งถ้าหากได้รับการเสริมแรงจะทำให้มีการแสดงพฤติกรรมนั้นถี่มากขึ้น

3.2 ความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยมเน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และ การตอบสนอง (Response) โดยจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองอันนำไปสู่ความสามารถในการแสดงพฤติกรรม คือการเรียนรู้นั่นเอง ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวถึงความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ดังต่อไปนี้

ปรีชา วิหคโต (2551: 8 - 24) กล่าวว่า ความเป็นมาของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม จำแนกได้เป็น 3 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะที่ 1 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (2) ระยะที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ และ (3) ระยะที่ 3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก เป็นระยะที่มีแนวคิดว่า พฤติกรรมเกิดจากเงื่อนไขสิ่งเร้า ซึ่งมีแนวคิดดังต่อไปนี้

1.1 ความเป็นมาของแนวคิด ไอแวน เพโทรวิช พาพลอฟ (Ivan Petrovich Pavlov) เป็นนักสรีรศาสตร์ชาวรัสเซีย และเรื่องที่น่าสนใจศึกษาก็คือ สรีรวิทยาของระบบการย่อยอาหาร ซึ่งวิธีการศึกษาจะต้องทดลองกับสุนัข ในการทดลองครั้งแรก ๆ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระบบประสาทที่ทำหน้าที่ในการหลั่งน้ำลายเมื่อมีอาหารมาอยู่ในปาก พาพลอฟพบว่า สุนัขที่ผ่านการทดลองมาแล้วหลาย ๆ ครั้ง ไม่ต้องรอให้อาหารเข้าปาก สุนัขก็จะหลั่งน้ำลายแล้วโดยสุนัขจะหลั่งน้ำลายทันทีที่เห็นอาหาร ทำให้ผลการทดลองสรุปไม่ได้แน่ชัดว่า น้ำลายส่วนใดเป็นผลมาจากอาหารที่เข้าไปอยู่ในปาก เนื่องจากมีน้ำลายบางส่วนไหลออกมาก่อนได้อาหาร ทำให้พาพลอฟต้องคัดเลือกสุนัขที่ไม่เคยผ่านการทดลองมาก่อน เพื่อกันไม่ให้มีการหลั่งน้ำลายก่อนได้รับอาหาร จากเหตุการณ์ของการหลั่งน้ำลายก่อนได้อาหารนี้ ทำให้พาพลอฟสนใจและเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของการวิจัยใหม่ว่า อะไรเป็นปัจจัยในการควบคุมการหลั่งน้ำลายของสุนัขเมื่อเห็นอาหาร (Pavlov, 1927 - 1960 อ้างถึงใน ปรีชา วิหคโต 2551: 8 - 24) และจากการทดลองใหม่นี้ทำให้ค้นพบทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกขึ้น

1.2 แนวคิดของพาพลอฟ เกี่ยวกับการเรียนรู้จากเงื่อนไขสิ่งเร้า พาพลอฟมีแนวคิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต้องมีสาเหตุและเรียกสาเหตุนี้ว่า เงื่อนไข (condition) หมายถึงการเกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นจะต้องมีสิ่งนี้จึงจะทำให้เกิด หากไม่มีสิ่งนี้จะไม่ทำให้เกิด (Harvey Wallerstein, 1981: 48 อ้างถึงใน ปรีชา วิหคโต 2551: 8 - 24) เช่น ไฟจะติดที่เทียนไขได้ต้องมีเงื่อนไข อยู่ดี ๆ เทียนไม่สามารถติดเองได้ เงื่อนไขที่ทำให้เทียนติดต้องประกอบด้วยความร้อน เชื้อเพลิง และความร้อนนี้เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เทียนติด พฤติกรรมมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน พฤติกรรมจะเกิดหรือจะยุติลงจะต้องมีเงื่อนไข และนักจิตวิทยาต่างพยายามหาว่ามีเงื่อนไขอะไรที่ทำให้มนุษย์ทำเช่นนั้น ๆ ในแนวคิดของพาพลอฟอธิบายว่า เงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรม คือเงื่อนไขสิ่งเร้า ซึ่งพาพลอฟเชื่อว่า ในสภาพแวดล้อมทั่วไปมีสิ่งเร้า (Stimulus) มากมายที่สามารถกระตุ้นให้บุคคลเกิดการตอบสนอง (response) ได้ เช่น ฟังร้องกระตุ้นให้เรตคใจกลัว มะนาวกระตุ้นน้ำลายเราไหล และมนุษย์จะเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นกับตอบสนองตลอดเวลา พาพลอฟได้จำแนกสิ่งเร้า เป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเรียกว่า สิ่งเร้าที่ไม่มีเงื่อนไข (UCS - Unconditional) ประเภทที่สองเรียกว่า สิ่งเร้าที่มีเงื่อนไข (CS - Conditional Stimulus) และจำแนกการตอบสนองเป็นสองประเภท เรียกว่า การตอบสนองที่ไม่มีเงื่อนไข (UCR - Unconditional Response) กับ การตอบสนองตามเงื่อนไข (CR - Conditional Response)

2. ระยะที่ 2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ เป็นระยะที่มีแนวคิดว่าการเกิดพฤติกรรมจากเงื่อนไขผลจากการกระทำซึ่งค้นพบทฤษฎีโดย สกินเนอร์ ซึ่งทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ มีแนวคิดดังต่อไปนี้

แนวคิดพื้นฐานของสกินเนอร์ เชื่อว่า พฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดจากการกระทำ หากผลที่เกิดจากการกระทำเป็นสิ่งที่พึงพอใจจะทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นบ่อยขึ้น หากผลที่เกิดจากการกระทำเป็นสิ่งที่ไม่พอใจจะทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดลดน้อยลง สกินเนอร์มีแนวคิดว่าการกระทำของคนเราทำให้เกิดผลของการกระทำเสมอ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะนำไปอย่างตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ทำไปโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และสกินเนอร์เรียกพฤติกรรมที่ทำของเราแล้วเกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามมานี้ว่า operant ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และเรียกผลที่เกิดจากการกระทำนี้ว่า

Consequence หรือ “ผลที่เกิดจากการกระทำ หรือผลกรรม” จากแนวคิดนี้การกระทำทุกครั้งของมนุษย์จะมีผลที่เกิดจากการกระทำทุกครั้ง เพียงแต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นเรารู้ตัวหรือไม่รู้ตัว เกิดขึ้นทันทีหรือไม่ทันทีเท่านั้น จากความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลจากการกระทำ ทำให้มนุษย์เรียนรู้ว่า ทำอะไรแล้วจะนำไปสู่ผลอะไร หรือทำอะไรแล้วจะได้อะไร การเรียนรู้เช่นนี้จึงเรียกว่า การเรียนรู้เงื่อนไขผลจากการกระทำ (Operant Conditioning) ดังนั้น ถ้าต้องการให้เกิดการเรียนรู้ เราจึงใช้ผลของการกระทำเป็นตัวควบคุมให้เกิดการกระทำ เช่น ควบคุมให้เขาทำงาน เราจะใช้เงินเป็นตัวควบคุม โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขว่า “ถ้าคุณทำงาน คุณจึงจะได้เงิน” เงิน (ผลจากการกระทำ) จึงเป็นตัวควบคุม การทำงาน (พฤติกรรม) สกินเนอร์อธิบายว่า มนุษย์ทำ (operant) เพื่อให้ได้ผล (consequence) ที่ตนเองต้องการ ตนเองพอใจ และหลีกเลี่ยงที่จะไม่ทำในสิ่งทำแล้วตนเองไม่ต้องการ ไม่พอใจ หากมองในมุมมองนี้พฤติกรรมของมนุษย์ถูกควบคุมด้วยผลจากการกระทำ จากแนวคิดนี้ทฤษฎีของสกินเนอร์จึงมีชื่อเรียกอย่างน้อย 3 ชื่อ ได้แก่

ชื่อที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning) หมายถึง มนุษย์เรียนรู้ว่า การกระทำของตนนำไปสู่ผลอะไร จนเกิดเป็นการเรียนรู้เงื่อนไขว่า ถ้าทำเช่นนี้แล้วจะได้ผลอะไร ดังนั้นจึงต้องแสดงการกระทำนั้น ๆ ออกมา จึงจะได้ผลที่ตนเองต้องการ เช่น ทำรายงานจึงจะได้คะแนน ทำงานจึงจะได้เงิน

ชื่อที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขเครื่องมือ (Instrument Conditioning) หมายถึง การกระทำของมนุษย์เป็นเครื่องมือที่จะทำให้เกิดผลที่ตนเองต้องการ เช่น การทำรายงานเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ได้คะแนน หรือทำงานเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ได้เงิน

ชื่อที่ 3 ทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขผลจากการกระทำ หมายถึง การใช้ผลจากการกระทำเป็นเงื่อนไขทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ว่าต้องทำอะไร เช่น พฤติกรรมการสอน การทำงาน การแนะแนว การบริหารโรงเรียน พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ ไม่ใช่พฤติกรรมกิริยาสะท้อน ไม่ใช่พฤติกรรมที่ไม่ต้องเรียนรู้ก็ทำได้ แต่เป็นพฤติกรรม

ที่มนุษย์เรียนรู้ว่าต้องทำ หากทำแล้วจะได้อะไร (ตัวเสริมแรง) ไม่ทำแล้วจะเสียอะไร (การลงโทษ) ดังนั้นพฤติกรรมที่สกินเนอร์สนใจจึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

สกินเนอร์มีแนวคิดว่า หากมองในแนวคิดของผู้กระทำ ผู้กระทำเกิดการเรียนรู้ว่า การกระทำอะไรนำไปสู่ผลอะไร จึงเรียกการเรียนรู้แบบนี้ว่า การเรียนรู้เงื่อนไขผลจากการกระทำ ส่วนเงื่อนไขผลที่เกิดจากการกระทำ (C) ที่สำคัญมี 2 ประเภท ได้แก่ (1) เงื่อนไขการเสริมแรง และ (2) เงื่อนไขการลงโทษ ดังนี้

เงื่อนไขการเสริมแรง (Reinforce) หมายถึง พฤติกรรมใดที่ทำแล้วได้รับผลจากการกระทำหนึ่งแล้ว จากนั้นพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งขึ้น หรือเกิดขึ้นด้วยความถี่ที่สูงขึ้น เรียกผลจากการกระทำนั้นว่า การเสริมแรง

เงื่อนไขการลงโทษ (Punishment) หมายถึง พฤติกรรมใดที่ทำแล้วได้รับผลจากการกระทำหนึ่งแล้ว จากนั้นพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดลดลง หรือเกิดขึ้นด้วยความถี่ต่ำลง เรียกผลจากการกระทำนั้นว่า การลงโทษ

3. ระยะที่ 3 ทฤษฎีปัญญาสังคม เป็นระยะที่มีแนวคิดที่ พฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้จากการสังเกต ซึ่งค้นพบโดยเบนจามิน ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญหาทางสังคมมีแนวคิดและการทดสอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

3.1 แนวคิดพื้นฐานของเบนจามิน มีความเชื่อว่ามนุษย์เรียนรู้จากการสังเกต (Observation Learning) ได้แก่ เห็นตัวแบบ (Modeling) ผู้สังเกตจะดูว่า ตัวแบบทำอะไร แล้วได้รับจากการกระทำอะไร ในวันข้างหน้า ผู้สังเกตจะระลึกแบบแผนพฤติกรรมและทำตามตัวแบบนั้น เบนจามินได้อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่เรียกว่า เงื่อนไขสิ่งเร้า ตามแนวคิดของพาฟลอฟ และพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากผลของการกระทำ หากทำเสร็จแล้วได้ผลที่พึงพอใจมนุษย์จะทำสิ่งนั้นอีก ผลของการกระทำที่ควบคุมให้มนุษย์ต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้เรียกว่า เงื่อนไขที่เกิดจากการกระทำ ตามแนวคิดของสกินเนอร์ แต่เบนจามินอธิบายว่า มนุษย์มีความคิด (Thinking) ได้แก่ การสังเกต ความจำ จินตนาการ และมนุษย์มีความรู้สึก (feeling) ได้แก่ ความกลัว ความชอบ ความโกรธ ซึ่งความคิดความรู้สึกของมนุษย์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วย ดังนั้นความคิดหรือเรียกว่า ปัญญา จึงเป็นปัจจัยสำคัญร่วมกับเงื่อนไขที่เกิดจากสังคม ดังนั้นจึงเรียกทฤษฎีนี้ว่า ทฤษฎีปัญญาสังคม

3.2 การทดสอบแนวคิดของเบนจามิน ได้ทดสอบแนวคิดด้วยการทดลองในห้องทดลองกับเด็กอนุบาล ในห้องทดลองมีอุปกรณ์และวิธีการทดลองดังนี้

อุปกรณ์ มีห้องโล่ง 1 ห้อง ในห้องมีหุ่นกับค้อน และมีภาพยนตร์ที่เป็นต้นแบบ วิถีทดลอง ให้เด็กอนุบาลหญิงดูภาพยนตร์ที่ผู้แสดงเป็นผู้ใหญ่เพศหญิง ซึ่งในภาพยนตร์แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยการชกต่อย ตบตีหุ่นรูปคน เมื่อได้ดูภาพยนตร์จบแล้ว จึงปล่อยให้เด็กเข้าไปในห้องที่มีหุ่นรูปคนเช่นเดียวกับในภาพยนตร์ พบว่า เด็กเข้าไปชกต่อยหุ่นเช่นเดียวกับที่เห็นผู้ใหญ่ทำในภาพยนตร์ มีทั้งการยกขึ้นโยน ทบตีด้วยค้อน

แบนดูราอธิบายว่า การเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนั้นเกิดขึ้นทั่วไปในสังคมทุกเพศทุกวัย เช่น เด็กวัยรุ่นเลียนแบบการแต่งกายจากตัวแบบจากดาราที่ตนเองชื่นชอบ นักศึกษาแพทย์เลียนแบบการผ่าตัดจากการสังเกตอาจารย์ มาตรการเลียนแบบมาตรการมาจากภาพยนตร์ นักศึกษาฝึกหัดครูสอนเลียนแบบครูของตัวเอง ตัวแบบที่แบนดูรากล่าวถึงอาจเป็น (1) ตัวแบบที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยกัน (2) ตัวแบบที่เป็นตัวอักษร เช่น หนังสืออนิเมชัน พระเอกนางเอกจะเป็นตัวแบบที่ผู้อ่านเลียนแบบ (3) ตัวแบบที่เป็นภาพ เช่น ภาพยนตร์ รายการวิทยุ โทรทัศน์ และ (4) คำบอกเล่า เช่น คำสอน นิทาน ตำรา เป็นต้น ตัวแบบเหล่านี้จะทำหน้าที่ให้ข้อมูล จูงใจให้แสดงพฤติกรรม และให้การเสริมแรง

ต่อมาแบนดูราได้นำไปทดลองปรับพฤติกรรมกิริยาสะท้อน ได้แก่พฤติกรรมกลัว โดยทดลองกับพฤติกรรมคนที่กลัว ด้วยการให้ตัวแบบ (Model) โดยตัวแบบจะให้คนที่กลัวดูตัวแบบเล่นกับงู คนที่กลัวงูเห็นตัวแบบเล่นกับงูโดยงูไม่ทำอันตราย ต่อมาพบว่าคนนั้นกล้าเข้าใกล้กล้าจับงู การให้ดูตัวแบบเช่นนี้ได้ผลดีในการลดความกลัว (Bandura and Other, 1969 อ้างถึงใน ปรีชา วิหคโต 2551: 8 - 24)

จากความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่กล่าวมาทั้งหมด 3 ระยะสรุปได้ว่า พาพลอฟเน้นที่เงื่อนไขสิ่งเร้า (S) ส่วนของสกินเนอร์เน้นที่เงื่อนไขผลจากการกระทำ (C) แต่แบนดูราเน้นทั้งการสังเกตจากสิ่งเร้า (ตัวแบบ) และเชื่อมโยง (คิดด้วยปัญญา) ได้แก่สนใจตัวแบบ ทำการกระทำของตัวแบบ สามารถทำตามตัวแบบ และมีแรงจูงใจที่จะทำ) ระหว่างการกระทำของตัวแบบกับตนเอง ว่าตนเองมีความสามารถทำตามตัวแบบได้หรือไม่ และเมื่อทำแล้วจะได้รับผลอะไร

3.3 ธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ดังนี้

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล (2523: 71) ได้อธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ดังนี้

1. มนุษย์เกิดมาอย่างเป็นกลาง ๆ เหมือนกับเป็นกระดานชนวนที่ว่างเปล่า

คือไม่มีทั้งสิ่งที่ดีและเลวติดตัวมาแต่กำเนิด แต่พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลผลิตซึ่งเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2. มนุษย์มีความสามารถที่จะควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แม้ว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ก็ตาม

พ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529: 144) กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมว่า มนุษย์เปรียบเสมือนเครื่องจักรกล อยู่ภายใต้การควบคุมของสภาพแวดล้อม มีบทบาทน้อยมากในการเลือกหรือกำหนดวิถีชีวิต นอกจากนี้พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลจากการเรียนรู้และสามารถเปลี่ยนแปลงได้

ลักขณา สิริวัฒน์ (2543: 159) อธิบายว่า ผู้ให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า มนุษย์เกิดมามีทั้งดีและเลว มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้สามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยตรง การจัดสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ การเรียนรู้ก็สามารถทำให้หมดไป และทำนองเดียวกันก็สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ได้ มนุษย์สามารถที่จะควบคุมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้ แม้จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็ตาม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544: 119) กล่าวว่า ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมนี้เชื่อว่า มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาเป็นผลผลิตจากการที่มนุษย์มีปฏิกิริยาตอบโต้กับสิ่งแวดล้อม ถ้าบุคคลใดสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ บุคคลนั้นมีโอกาสที่จะกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปตามต้องการได้

ชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ (2546: 20) อธิบายว่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมสามารถทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยวิธีการวางเงื่อนไขด้วยการให้รางวัลหรือการลงโทษ

ทศนา แคมมณี (2548: 50) กล่าวว่า นักจิตนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมมองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะเป็นกลาง คือ ไม่ดีไม่เลว (neutral - passive) การกระทำต่าง ๆ เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (stimulus - response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสำคัญกับ “พฤติกรรม” มาก เพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่สังเกตเห็นได้ สามารถวัดและทดสอบได้

ปรีชา วิหคโต (2551: 26) กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ดังนี้

1. มนุษย์เกิดมา ไม่ดีหรือไม่เลว แต่จะเริ่มต้นชีวิตในลักษณะว่างเปล่า

2. มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถตอบสนองสิ่งเร้าต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมแบบแผน พฤติกรรมมนุษย์จะเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

3. พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ และจากการมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ทำให้เกิดขึ้นได้โดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ส่วนการ เรียนรู้เดิมสามารถทำให้หมดไปได้ และทำนองเดียวกันสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ได้

4. มนุษย์สามารถควบคุมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้ แม้ว่าจะตกอยู่ ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็ตาม

จากความเชื่อดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลง ได้จากการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่า การนำแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของนักเรียนให้มีพฤติกรรมกามีจิตสาธารณะ โดยการจัดกิจกรรมตามหลักของการใช้ ตัวแบบทางสังคมและหลักการใช่วิธีการเสริมแรง จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

3.4 เทคนิคที่ใช้ในการให้การปรึกษาตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีเทคนิคต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้ เจริญย์ ทรงชัยกุล (2533: 778 - 785) กล่าวถึง เทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษา ตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมว่ามีหลายวิธี แต่ที่นิยมใช้ในสถานศึกษา มีอยู่ 4 รูปแบบ คือ

1. เทคนิคการเสริมแรง (Reinforcement Technique) เทคนิคการเสริมแรง ในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่า พฤติกรรม ใดที่บุคคลกระทำแล้วส่งผลให้เขาได้รับความพึงพอใจ บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ซ้ำอีกด้วย เหตุนี้การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมจึงนำเทคนิคการเสริมแรงมาใช้เพื่อช่วย ส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจ และมีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้นที่จะกระทำพฤติกรรมซ้ำอีก ทั้งนี้ โดยการให้การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) แก่ผู้รับคำปรึกษาในทันที หรือ โดยเร็วที่สุดเมื่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้น

2. เทคนิคการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Assertive Training Technique) การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก เป็นการฝึกฝนทักษะทางสังคมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งบุคคลทุกช่วงวัย ควรได้รับรู้ เพราะจะช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น กลวิธี 6 ประการ ซึ่งผู้ให้ คำปรึกษาโดยทั่วไปนิยมนำมาใช้ในการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้แก่ผู้รับคำปรึกษา ได้แก่

2.1 การสอน (Instruction)

2.2 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

2.3 การมีตัวแบบ (Modeling)

2.4 การฝึกซ้อมพฤติกรรม (Behavior Rehearsal)

2.5 การใช้การเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcement)

2.6 การฝึกฝนเป็นการบ้าน (Homework Assignment)

3. เทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบ (Modeling Technique) การให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบมีพื้นฐานสำคัญมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา (Bandura, 1977) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา

4. เทคนิคการจัดความรู้สึกหวาดกลัวอย่างมีระบบ (Systematic Desensitization Technique) เป็นการช่วยจัดความกลัวและความวิตกกังวลของผู้รับคำปรึกษาที่มีต่อสถานการณ์บางลักษณะ หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือต่อบุคคลบางคน เทคนิคนี้สามารถนำไปใช้ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาที่มีปัญหาในการปรับตัวไม่เหมาะสมเกี่ยวกับความหวาดกลัว เทคนิคการจัดความรู้สึกหวาดวิตกอย่างเป็นระบบ มีพื้นฐานมาจากหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขคลาสสิก (Classical Conditioning)

จากหลักการของเทคนิคดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคการเสริมแรงการใช้การเสริมแรงทางสังคม เทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบ และการฝึกฝนเป็นการบ้าน มาใช้สร้างกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้มีจิตสาธารณะ ในการทำวิจัยในครั้งนี้

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัย พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ดังนี้

พิไลลักษณ์ อ่อนละมุล (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนายุทธวิธีในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม พบว่าบรรยากาศในการเรียนการสอนและบรรยากาศในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับยุทธวิธีในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรด้านบรรยากาศในครอบครัวและบรรยากาศในการเรียนการสอนกับยุทธวิธีในการเรียน มีค่าเท่ากับ .353 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมียุทธวิธีในการเรียนสูงกว่าก่อนการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทินกร มากมูล (2552: 39) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน มีคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวหลังการทดลองลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่คะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนหลังให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีคะแนนลดลงมีความแตกต่างกัน โดยเรียงลำดับนักเรียนที่มีคะแนนลดลงมากที่สุด คือคนที่ 4 มีคะแนนลดลงเท่ากับ 27 คะแนน และนักเรียนที่มีคะแนนลดลงน้อยที่สุด คือคนที่ 5 7 และ 8 มีคะแนนลดลงเท่ากับ 15 คะแนน ดังนั้นการใช้กระบวนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้จริง

พิสมัย ยกน้อยวงษ์ (2551: 72) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมต่อการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โรงเรียนบ้านเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้ง 8 คนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และโดยรวมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ได้มีการนำทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาและแก้ปัญหานักเรียน ซึ่งพบว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีแนวคิดและเทคนิคที่น่าสนใจ สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการทดลองโดยใช้ผลการวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นมาเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นแล้ว สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2553 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและนิยามเชิงปฏิบัติการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประเภทและแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยศึกษาจากกลุ่มทดลอง วัดก่อนและหลังการทดลอง (Pretest – Posttest Design With Nonequivalent Group)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้นว่าควรได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 100 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้นว่าควรได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะ ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน

3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

3.1 ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1.1 *ตัวแปรอิสระ* ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

3.1.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ

3.2 นิยามปฏิบัติการ

3.2.1 *นักเรียน* หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3.2.2 *พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ* หมายถึง พฤติกรรมที่รู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความตั้งใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะใน 3 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม คือ การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม เช่น เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษา เพื่อให้สมบัติของส่วนรวมอยู่ในสภาพดี ลักษณะของการใช้งาน คือ การใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ใช้อย่างทะนุถนอมให้ของส่วนรวมมีความคงทน ใช้ได้นาน

2) องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นที่ที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ คือ การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ในการดูแลสมบัติส่วนรวม เช่น การทำความสะอาดห้องเรียนเมื่อเป็นเวรประจำวัน อาสาปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อส่วนรวม เช่น อาสาช่วยเพื่อนนำขยะไปทิ้ง อาสาช่วยเพื่อนขัดห้องน้ำ

3) องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรมนั้น คือ ไม่นำสิ่งของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

3.2.3 *ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม* หมายถึง ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบ เพื่อนำมาปรับพฤติกรรมการไม่มีจิตสาธารณะของนักเรียน กลุ่มทดลองจำนวน 12 กิจกรรม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

4.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม จำนวน 12 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนากิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์และรูปแบบการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากการมีตัวแบบ
- 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยมและพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3) ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยใช้หลักในการสร้าง ซึ่งประกอบด้วย 1) ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ชั้นสะท้อนกลับ การรับรู้ 3) ชั้นสรุปสาระสู่ชีวิต 4) ชั้นคิดและนำไปปฏิบัติ 5) สรุปและประเมินผล
- 4) นำชุดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ภาษา และรูปแบบของชุดกิจกรรม
- 5) นำชุดกิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจใน ขั้นตอนและความเหมาะสมของเวลา พร้อมทั้งอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ
- 6) นำชุดกิจกรรมแนะแนวมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมเพื่อนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.2 แบบวัดจิตสาธารณะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

- ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างเครื่องมือ
- ขั้นที่ 2 ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การมีจิตสาธารณะ
- ขั้นที่ 3 กำหนดนิยามปฏิบัติการของพฤติกรรมจิตสาธารณะ เป็น 3 ด้าน
- ขั้นที่ 4 สร้างแบบวัดจิตสาธารณะฉบับร่าง
- ขั้นที่ 5 นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์และนิยามศัพท์ด้วยวิธีการ IOC (Index of Consistency) โดยได้ค่า IOC (Index of Consistency) เท่ากับ 0.95
- ขั้นที่ 6 นำผลจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน 50 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาหาค่าความเที่ยงด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัก และค่าอำนาจจำแนก ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 ได้ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.76

ขั้นที่ 7 นำแบบวัดจิตสาธาณะที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ขั้นก่อนการทดลอง

ขั้นที่ 1 ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบวัดจิตสาธาณะไปให้นักเรียนกลุ่มทดลองวัดความมีจิตสาธาณะ คะแนนที่ได้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

5.2 ขั้นดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทดลองสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ รวมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยให้กลุ่มทดลองทำแบบวัดจิตสาธาณะหลังการทดลอง 1 สัปดาห์

ขั้นที่ 3 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดจิตสาธาณะไปทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยวิธีการทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

6.1.1 การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2541: 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	n	แทน	จำนวนคน

6.1.2 การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ 2551: 163)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	x	แทน	คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6.2.1 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) (Index of Consistency) (สมนึก กัททิษณี 2541: 112)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนที่ผู้ทรงคุณวุฒิลงคะแนน
	N	แทน	จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

6.2.2 ค่าความเที่ยง และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัก (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 125 - 126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ \frac{SD^2 - \sum S_1^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยง
	n	แทน	จำนวนข้อคำถามในแบบวัด
	S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนจากแบบวัดทั้งฉบับ
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของข้อคำถามรายข้อ

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 'ได้แก่'

6.3.1 การทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระ (*t* - test dependent) (ล้วน สายยศ 2536:

84)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{ND^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่า T - test
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนของนักเรียนแต่ละคน
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนของนักเรียนยกกำลัง
	$(\sum D^2)$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนของนักเรียนทั้งหมดยกกำลัง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรี ราชนูทิศ จังหวัดอุดรธานี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
- 1.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยจำแนกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ

2. การเสนอผลการวิจัย

- ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็นตารางที่ 4.1 - 4.5 ดังนี้
- ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบคะแนนของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง
 - ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม
 - ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวมของโรงเรียน
 - ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 - ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อน

และหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่มีขีดรองเป็นของตนเอง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาค่าที่ (t - Distribution)
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบคะแนนของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

นักเรียน คนที่	คะแนน		ผลรวมคะแนนเพิ่มขึ้น
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
1	90	123	33
2	101	115	14
3	60	136	76
4	87	137	50
5	61	128	67
6	58	123	65
7	80	124	44
8	100	136	36
9	121	132	11
10	110	127	17
11	112	131	19
12	77	131	54
13	77	129	52
14	77	131	54
15	104	133	29
16	104	135	31

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

นักเรียน คนที่	คะแนน ก่อนการทดลอง	คะแนน หลังการทดลอง	ผลรวมคะแนนเพิ่มขึ้น
17	89	120	31
18	78	120	42
19	116	130	14
20	78	136	58
21	78	130	52
22	79	132	53
23	79	136	57
24	77	136	59
25	109	128	19
26	80	124	44
27	80	128	48
28	78	134	56
29	78	129	51
30	73	132	59

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม พบว่า ภายหลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมทุกคน

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ

พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ในภาพรวม	n	\bar{X}	S.D.	df	t
ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	86.37	16.71	43.17	13.37*
หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	129.53	5.59		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม พบว่า หลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวมของโรงเรียน โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ

พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ด้านการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม ของโรงเรียน	n	\bar{X}	S.D.	df	t
ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	26.70	5.41	14.33	13.74*
หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	41.03	2.92		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวมของโรงเรียน พบว่า หลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ

พฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ					
ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	n	\bar{X}	S.D.	df	t
ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	27.83	5.99	15.97	12.30*
หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	43.80	2.62		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พบว่า หลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองเป็นของตนเอง โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ

พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ของกลุ่มโดยไม่ยึดครองเป็นของตนเอง	n	\bar{X}	S.D.	df	t
ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	31.50	8.42	13.20	8.62*
หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	30	44.70	2.31		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองรายองค์ประกอบ ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองเป็นของตนเอง พบว่า หลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย มีดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยจำแนกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ

1.2 วิธีการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้นว่าควรได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 100 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้นว่าควรได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะ ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม
- 2) แบบวัดจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขั้นก่อนการทดลอง

ขั้นที่ 1 ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยทำหนังสือถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบวัดจิตสาธารณะไปให้นักเรียน กลุ่มทดลองวัดพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ คะแนนที่ได้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2) ขั้นดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรม แนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทดลองสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ รวมทั้งสิ้น 12 กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยให้กลุ่มทดลอง ทำแบบวัดจิตสาธารณะหลังการทดลอง 1 สัปดาห์

ขั้นที่ 3 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดจิตสาธารณะไปวิเคราะห์ เปรียบเทียบด้วยวิธีการทางสถิติ

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เครื่องมือที่เป็นชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ด้านเนื้อหาและด้าน โครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนว จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการทดลองนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎี พฤติกรรมนิยมไปใช้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์ข้อมูลโดย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แล้วดำเนินการดังนี้

(1) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนของ แบบ วัดจิตสาธารณะ

(2) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(3) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ (t - test dependent)

1.3 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎี พฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.3.1 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.2 ภายหลังจากทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะโดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม จำนวน 12 กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำมาใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงขึ้นหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของตนเอง โดยได้เรียนรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองเป็นของตนเอง ซึ่งทั้ง 12 กิจกรรม มีขั้นตอนการทำกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาและทำกิจกรรมด้วยตนเองผ่านทางเอกสารต่าง ๆ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในกิจกรรมได้ง่ายขึ้น และในชุดกิจกรรมยังมีกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ใบความรู้ เอกสารประกอบกิจกรรม และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ เช่น นิทาน เกม บทบาทสมมติ ได้เรียนรู้จากตัวแบบ ตัวอย่างที่ดี ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน จึงทำให้รู้สึกสนุกสนาน

มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม และบรรยากาศสนุกสนานไม่น่าเบื่อหน่าย นอกจากนี้ในชุดกิจกรรมยังได้นำเทคนิคการเสริมแรงโดยการกล่าวคำชมเชย การปรบมือ เข้ามาสอดแทรกระหว่างดำเนินกิจกรรมด้วย เพื่อเป็นการให้ขวัญและกำลังใจนักเรียนในการปฏิบัติและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมที่เชื่อว่า การเสริมแรงจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมซ้ำ และพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรม การเรียนรู้แบบปฏิบัติ (Operant Learning) ซึ่ง ปรีชา วิหคโต (2551: 8 - 24) กล่าวถึงเงื่อนไขการเสริมแรง (Reinforce) ว่าเป็นพฤติกรรมใดที่ทำแล้วได้รับผลจากการกระทำหนึ่งแล้ว จากนั้นพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งขึ้น หรือเกิดขึ้นด้วยความถี่ที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับเจียรนัย ทรงชัยกุล (2533: 778 - 785) ที่ได้กล่าวถึง เทคนิคการเสริมแรง (Reinforcement Technique) ว่า พฤติกรรมใดที่บุคคลกระทำแล้วส่งผลให้เขาได้รับความพึงพอใจ บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกด้วย เหตุนี้การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมจึงนำเทคนิคการเสริมแรงมาใช้เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษามีกำลังใจ และมีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้นที่จะกระทำพฤติกรรมซ้ำอีก ดังนั้นถ้าหากต้องการให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะบ่อยครั้งขึ้น ก็ควรให้นักเรียนได้รับผลที่เป็นที่พึงพอใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยใช้วิธีการเสริมแรง เช่น การชมเชย หรือการให้รางวัล

จากการสังเกตนักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม พบว่ามีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณรดา พงษ์สิน (2550: 46 - 47) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี วิสุตราสัย (2547: 67 - 70) ที่ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ในตนเอง ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนว และแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีประสิทธิภาพที่ช่วยพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้นได้

2.2 ภายหลังจากทดลอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะโดยแยกตามรายองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.1 อภิปรายภาพรวมของการพัฒนาพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ ได้ดังนี้

นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทั้ง 12 กิจกรรม มีพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะสูงขึ้นทั้ง 3 องค์ประกอบ ทั้งนี้เป็นเพราะชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งใช้การเสริมแรงจูงใจให้กับนักเรียน โดยระหว่างการเรียนรู้นั้นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะมีปฏิสัมพันธ์ด้วยตนเอง นอกจากนี้ชุดกิจกรรมยังได้นำเอาหลักการของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533: 778 - 785) ที่ได้กล่าวถึงเทคนิคที่ใช้ในการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมว่ามีหลายวิธี แต่เทคนิคสำคัญที่นิยมใช้มี 4 รูปแบบ คือ 1) เทคนิคการเสริมแรง 2) เทคนิคการฝึกพฤติกรรม กล้าแสดงออก 3) เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ 4) เทคนิคการจัดความรู้สึกทางจิตกังวลอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบที่ 1 ด้านการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน 2) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และ 3) องค์ประกอบที่ 3 ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองเป็นของตนเอง ที่ใช้เทคนิคการเสริมแรง และเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ จึงสามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแตกต่างกัน โดยหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิไลลักษณ์ อ่อนละมุล (2546: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีพฤติกรรมในการเรียนสูงกว่าก่อนการให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ทินกร มากมูล (2552: 39) ที่ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวหลังการทดลองลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 อภิปรายการพัฒนาพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1) ด้านการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน

หลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะด้านการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว โดยสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2546) ที่กล่าวถึงการจัดกิจกรรมด้านชีวิตและสังคมว่า มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีทักษะในการดำเนินชีวิต และปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และในการจัดกิจกรรมได้ใช้เทคนิคตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ได้แก่ เทคนิคการเสริมแรง และเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งมีส่วนช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541: 185 - 186) ที่กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีพื้นฐานทางความคิดของทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม คือ พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถสังเกตได้ พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนรู้ที่เป็นอิสระหลายอย่างเสริมแรง (Reinforcement) ช่วยให้เกิดพฤติกรรมเกิดขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ พิสมัย ยกน้อยวงษ์ (2551: 72) ที่ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมต่อการพัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โรงเรียนบ้านเม็กดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีนักเรียน 8 คน ที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และโดยรวมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

หลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะชุดกิจกรรมแนะแนวเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากตัวแบบ ตัวอย่างที่ดี ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนรู้สึกอยากจะทำเหมือนตัวแบบที่ดี และมีความกระตือรือร้นในการทำสิ่งที่ดีงาม สอดคล้องกับ ปรีชา วิหคโต (2551: 8 - 24) ได้สรุปแนวคิดของเบนคูร์ว่า การเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนั้นเกิดขึ้นทั่วไปในสังคม ทุกเพศทุกวัย เช่น เด็กวัยรุ่นเลียนแบบการแต่งกายจากตัวแบบจากดาราดังตนเองชื่นชอบ นักศึกษาแพทย์เลียนแบบการผ่าตัดจากการสังเกตอาจารย์ ฆาตกรเลียนแบบ

มาตรการจากภาพยนตร์ นักศึกษาฝึกหัดครูสอนเขียนแบบครูของตัวเอง ตัวแบบที่เบนคูรา กล่าวถึงอาจเป็น (1) ตัวแบบที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยกัน (2) ตัวแบบที่เป็นตัวอักษร เช่น หนังสือนวนิยาย พระเอก นางเอกจะเป็นตัวแบบที่ผู้อ่านเขียนแบบ (3) ตัวแบบที่เป็นภาพ เช่น ภาพยนตร์ รายการวิทยุโทรทัศน์ และ (4) คำบอกเล่า เช่น คำสอน นิทาน ตำรา เป็นต้น ตัวแบบเหล่านี้จะทำหน้าที่ให้ข้อมูล จูงใจให้แสดงพฤติกรรม และให้การเสริมแรง

3) ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่มียึดครองเป็นของตนเอง

หลังจากนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่สร้างขึ้น นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่มียึดครองเป็นของตนเองสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับ ความอบอุ่นและเป็นกันเอง ช่วยให้รู้จักการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ตลอดจนให้กำลังใจซึ่งกันและกัน จนทำให้นักเรียนมีความรู้สึกตระหนักเห็นความสำคัญของผู้อื่น มีความเข้าใจและห่วงใยผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ อรรถภูษา โยธะภา (2551: 65 - 68) ที่ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 ควรมีการนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอุดมศึกษา

3.1.2 การนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ ควรศึกษาวิธีการใช้ให้ละเอียดและควรมีการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยและปัญหา

3.1.3 ควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อความคงทนของพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรใช้ระยะเวลาในการพัฒนามากกว่านี้ เพื่อดูความคงทนของพฤติกรรม หลังจากที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมกรมมิจิตสาธารณะ

3.2.2 ควรมีการนำวิธีการศึกษาครั้งนี้ไปใช้พัฒนาคุณธรรมของนักเรียนด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ เป็นต้น

3.2.3 ควรมีการศึกษาประโยชน์ของพฤติกรรมกรมมิจิตสาธารณะที่มีต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร และรองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข และติดตามการทำวิทยานิพนธ์นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศรี เลิศรัตน์เดชากุล ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นประธานในการสอบ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณนายแสงชัย ตั้งอยู่ศิริ ศึกษาานิเทศก์วิทยฐานะเชี่ยวชาญ นางบุญญาพร ชาลีสมบัติ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ นางวัชรลักษณ์ ไคนบุตร ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ นางวิรวรรณ ชีพสุวรรณ ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และนางพรทิพย์ บาเป็ย ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นายอรัชชัย โสมวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีราชินูทิศ คณาจารย์ โรงเรียนสตรีราชินูทิศทุกท่าน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ ที่ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนและคำแนะนำ จนสามารถเก็บข้อมูลได้เสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

คุณงามความดีและคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา และบูรพจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาแก่ผู้วิจัย โดยตลอด

พรทรัพย์ ชื่นในเมือง

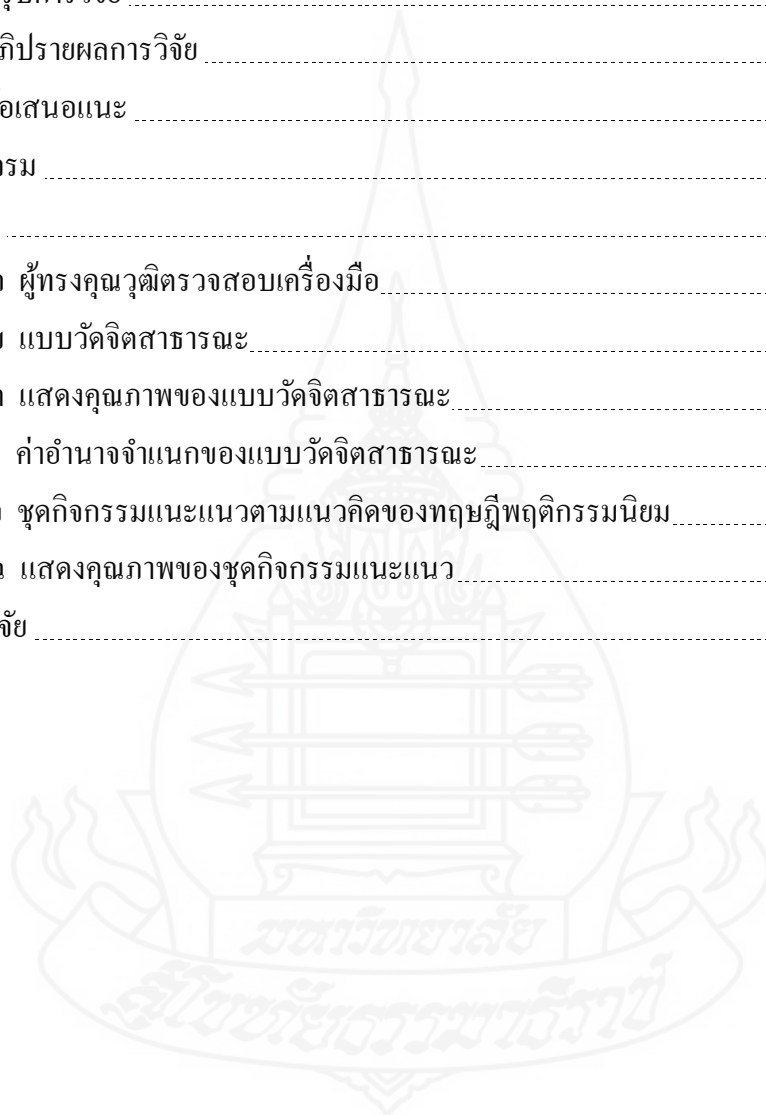
ธันวาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานในการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
ประเภทและแบบของการวิจัย	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60

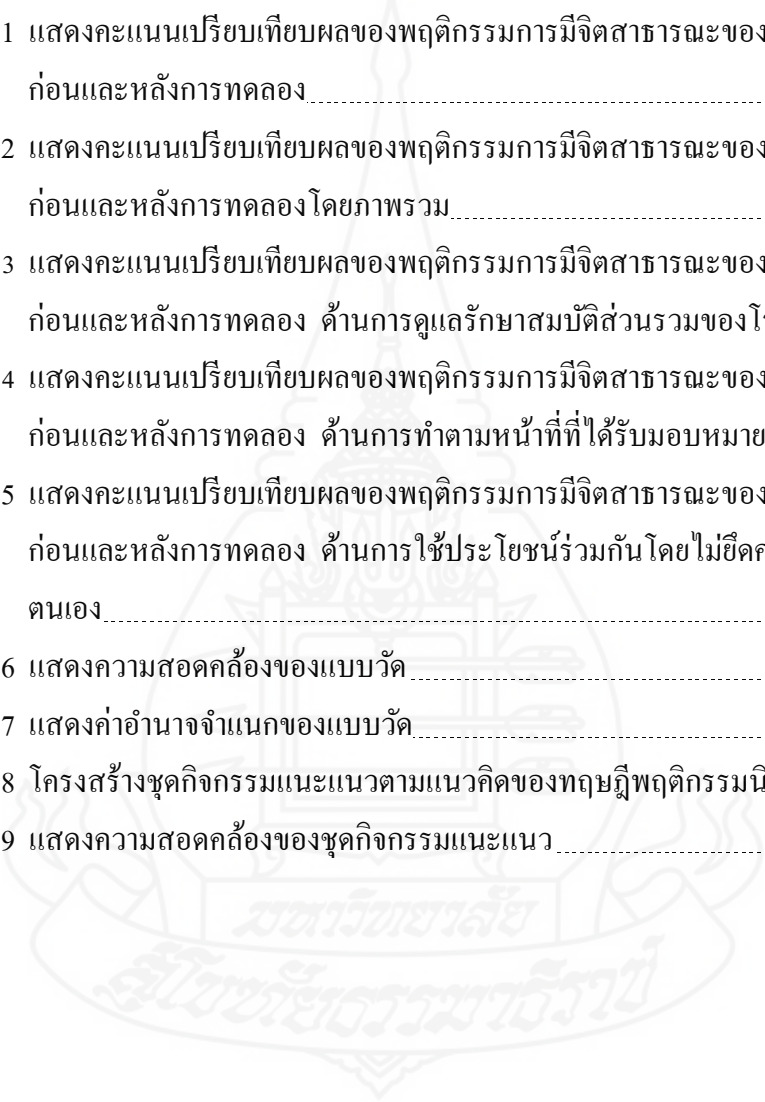
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปการวิจัย	66
อภิปรายผลการวิจัย	68
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	83
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	84
ข แบบวัดจิตสาธารณะ	86
ค แสดงคุณภาพของแบบวัดจิตสาธารณะ	91
ง คำอธิบายจำแนกของแบบวัดจิตสาธารณะ	94
จ ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม	97
ฉ แสดงคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว	144
ประวัติผู้วิจัย	146

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ.....	22
ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะ.....	23
ตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง.....	61
ตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยภาพรวม.....	63
ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ด้านการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวมของโรงเรียน	63
ตารางที่ 4.4 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ด้านการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	64
ตารางที่ 4.5 แสดงคะแนนเปรียบเทียบผลของพฤติกรรมกรมการมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ด้านการใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยไม่ยึดครองเป็นของ ตนเอง.....	65
ตารางที่ 4.6 แสดงความสอดคล้องของแบบวัด.....	92
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด.....	95
ตารางที่ 4.8 โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม.....	99
ตารางที่ 4.9 แสดงความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนว.....	145

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	หน้า 53
--------------------------------------	---------

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) *แนวปฏิบัติงานแนะแนว : ตามแผนพัฒนา
การแนะแนวกระทรวงศึกษาธิการระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540 - 2544)* กรุงเทพมหานคร
คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว* กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว
- กระทรวงศึกษาธิการ (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
- กฤษณ์ พวงพันธ์ (2552) “การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาอุด อำเภออุ้มผาง
จังหวัดศรีสะเกษ” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) “โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ” *วารสารการศึกษา*
6 (มีนาคม): 17
- เกษม วัฒนชัย (2548) “การศึกษาพัฒนาสังคม เน้นใช้ สมศ. - สทศ. ปรับมาตรฐาน” คืบค้นวันที่
10 มีนาคม 2554 จาก [http:// www.komchadluek.net](http://www.komchadluek.net)
- กุลชลี คำชาย (2542) *จิตวิทยาแนะแนววัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
สวนสุนันทา
- โกวิท พงษ์ภักดี (2553) “การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- โกศล มีความดี (2547) “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการ
ตำรวจ” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เจษฎา หนูรุ่ง (2551) “ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- จำเนียร ช่วงโชติ (2527) *ผลการฝึกภาคปฏิบัติทางการแนะแนวและให้คำปรึกษา* กรุงเทพมหานคร
รุ่งศิลป์การพิมพ์

- เจียรนัย ทรงชัยกุล (2523) “จิตวิทยาพื้นฐานเรื่องการแนะแนว” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา จิตวิทยาพื้นฐานเรื่องการแนะแนว* หน่วยที่ 9 หน้า 71 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541) *กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน* กรุงเทพมหานคร วิทย์พัฒนา
- ชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ (2546) *คู่มือการสอนคอมพิวเตอร์เพื่อการให้คำปรึกษา* มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2542) “*Chaos Theory กับจุดเปลี่ยนสังคมไทย*” *บทสัมภาษณ์ วารสารสื่อพลัง* 7 (มีนาคม) : 21 - 33
- ชาย โพธิ์สิตา และคณะ (2540) “รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร นครปฐม” สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- ชาวิวัฒน์ ศรีแก้ว (2545) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2540 - 2544)* กรุงเทพมหานคร ธนัชชาการพิมพ์
- ชูศรี วงศ์รัตน์ (2541) *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* กรุงเทพมหานคร เทพเนรมิตการพิมพ์
- ไชยา ยิ้มวิไล (2550) “สำนึกสาธารณะ” *วารสารมติชนสุดสัปดาห์* 27 (มิถุนายน) : 15
- ดวงมณี วรรณสุทธิ (2552) “การพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4” *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2541) *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน* กรุงเทพมหานคร วงกลมโปรดักชัน
- ทินกร มากมูล (2552) “ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*
- ทศนา แจมมณี (2550) *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2551) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์บิสิเนสอาร์แอนด์ดี
- ธีระ ชัยยุทธขรรยง (2533) “กิจกรรมกลุ่มกับการจัดกิจกรรมแนะแนว” *วารสารแนะแนว* 24 (กุมภาพันธ์) : 65
- นวรินทร์ ดาก่อนทอง (2549) “จิตสาธารณะ : คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์” *ค้นคืนวันที่* 10 มีนาคม 2554 จาก kmc.pkn2.go.th/research/1276618197_moral.doc

- นิชลักษณ์ สุขสวัสดิ์ (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการจัดการเรียนรู้เชิง
ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) *สภาพเศรษฐกิจสังคมไทยยุคใหม่ จริยธรรมในการศึกษาสำหรับอนาคต*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี
- นิภาพร พลหงษ์ (2546) “การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลดพฤติกรรม
ก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- นุชรี อุปภัย (2543) *การแนะแนวเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร พิสิกส์เซ็นเตอร์
- บุญเกื้อ คอรวาเวช (2543) *นวัตกรรมการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร เอส อาร์
พรีนติ้ง
- บุญสม ธรรมาศิริพจน์ (2542) “จิตสำนึก” *วารสารวิชาการสภาอาจารย์ สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์* 4 (มกราคม) : 71 - 73
- บุษบากร ตัฒนวรรณ (2545) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง
ตามแนวคิดของคูเปอร์ สมิธ และพฤติกรรมการเรียนที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในโรงเรียนเขลางค์นคร จังหวัด
ลำปาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ประเวศ วะสี และคณะ (2542) *ยุทธศาสตร์แก้วิกฤติชาติ* กรุงเทพมหานคร สถาบันชุมชน
ท้องถิ่นพัฒนา
- ประภาพรรณ เต็งวงศ์ (2550) *การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยในชั้นเรียน*
กรุงเทพมหานคร อี.เค. บู้คส์
- ปรีชา วิหคโต (2551) “การให้การปรึกษาตามหลักการทฤษฎีพฤติกรรมนิยม” ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษา* หน้าที่ 9 หน้า 8 - 24 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2522) *การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์

- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) “คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*
1 (สิงหาคม): 15 - 17
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2544) *ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
พัฒนาศึกษา
- พรพิชญ์ วิริยาคุณภัทร์ (2553) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พรรณราย ทร์พะยะประภา (2539) *การสอนกิจกรรมแนะแนวด้วยกระบวนการกลุ่ม* กรุงเทพมหานคร
รุ่งเรืองศาสนการพิมพ์
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2541) *ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย* กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยา
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พิไลลักษณ์ อ่อนละมุล (2546) “การศึกษาและการพัฒนายุทธวิธีในการเรียนของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม” ปริญญา
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พิริยา นิลมาตร (2550) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พิสมัย ยกน้อยวงษ์ (2551) “ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมต่อการ
พัฒนาทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีพฤติกรรมไม่
พึงประสงค์โรงเรียนบ้านเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร (2543) *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา* กรุงเทพมหานคร
โอเดียนสโตร์
- มยุรี วิสูตราศัย (2547) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเอง ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
จิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

- มัลลิกา มดีโก (2541) *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล*
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยมหิดล
- มุกิตา หวังคิด (2547) “การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์
เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน” ปรินญาณีพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ยุทธนา วรุณปิติกุล (2542) *สำนึกพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*
กรุงเทพมหานคร มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม
- รัชณี จันทร์ทรงกลด (2541) “การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณีโรงเรียนสารวิทยา” วิทยานิพนธ์ปริญญา
พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- รานี วิสูตรธนาวิทย์ (2548) “กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะของนักเรียน : ศึกษา
กรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536) *หลักการวิจัยทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
ศึกษาพร
- ล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ (2543) *การวัดด้านจิตพิสัย* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- ลักขณา ศรีวัฒน์ (2543) *การแนะแนวเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547) “รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มี
จิตสาธารณะการศึกษาระยะยาว เอกสารประกอบการประชุมสถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วรรณตร์ ไตรทิพย์ (2552) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำประโยชน์
ต่อส่วนรวม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านถนน จังหวัดบุรีรัมย์”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วรรณรา พงษ์สิน (2550) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักการของทฤษฎีพฤติกรรม
นิยมที่มีต่อความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
บ้านบักดอง จังหวัดศรีสะเกษ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วัชรวิ ทรัพย์มี (2531) *การแนะแนวในโรงเรียน* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

- วันวิสาข์ สกุลณี (2550) “การทดลองสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ด้านความเมตตากรุณา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2546) *การวิจัยในชั้นเรียน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น
- วิโรจน์ สารรัตนะ (2548) “การวิเคราะห์และบูรณาการแนวคิดทฤษฎีเพื่อการพัฒนา” ค้นคืนวันที่
24 พฤษภาคม 2554 จาก <http://ednet.kku.ac.th>.
- วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) “จิตสำนึกพลเมืองในบริบทประชาสังคมไทย” *วารสารสาธารณสุข
มูลฐานภาคใต้* 15 (กรกฎาคม-กันยายน)
- ศักดิ์ชัย นิธิญาติ (2541) “บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็นประชาสังคม”
วารสาร สอ. ประเทศไทย 1 (พฤศจิกายน) : 53 - 69
- ศิริ แคนสา (2551) “การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียน
คอนสวรรค์” วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมโภชน์ เข้มสุภานิต (2543) *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมนึก ภัททิษณี (2541) *การวัดผลการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 มหาสารคาม สำนักพิมพ์ภาควิชา
วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมพงษ์ สิงหะพล (2542) “ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่” *วารสารสีมาจารย์* 13 (มิถุนายน):
15 - 16
- สมพร เทพลีธา (2542) *การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม และจริยธรรม* กรุงเทพมหานคร
มูลนิธิสมพรเทพลีธาเพื่อศาสนาและพัฒนาสังคม
- สมพร สุทัศน์ย์ (2544) *การทดสอบทางจิตวิทยา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สมร ทองดี และปราณี रामสูต (2545) “แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน *ประมวล
สาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน้าที่ 9 หน้า 48 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- สยามรัฐ เรื่องนาม (2542) “ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึก
เชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ (2540) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2550 - 2554)* กรุงเทพมหานคร เมื่อดทราวยพรีนติ้ง
- สินิทฐ์ วงศ์ธิดาธร (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย” *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- สุชาติ จักรพิศุทธิ์ (2544) “จิตสำนึกสาธารณะ” *วารสารศิลปวัฒนธรรม* 22 (กรกฎาคม) : 22 - 23
- สุนทรี ฐางค์สุข (2548) “การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- สุมาลี ชัยเจริญ (2551) *เทคโนโลยีการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี ผู้การปฏิบัติ* ขอนแก่น คลังน่านาวิทยา
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541) *จิตวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุริย์พร ปัญญาชนสานต์ (2551) “หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” เอกสารเผยแพร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พิษณุโลก
- อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2540) *ประชาสังคม : คำ ความคิดและความหมาย* กรุงเทพมหานคร สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- อรนัญญา โยชะกา (2551) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- อังคณา เมตุลา (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ จังหวัดนครพนม” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- อารีนา เลิศแสนพร (2554) “จิตสาธารณะ : มิติการปลูกฝังจิตสำนึกให้นักส่วติการสังคมรุ่นใหม่” ค้นคืนวันที่ 4 มกราคม 2554 จาก <http://swhcu.net/km/mk-articles/sw-km/184-public-mind.html>

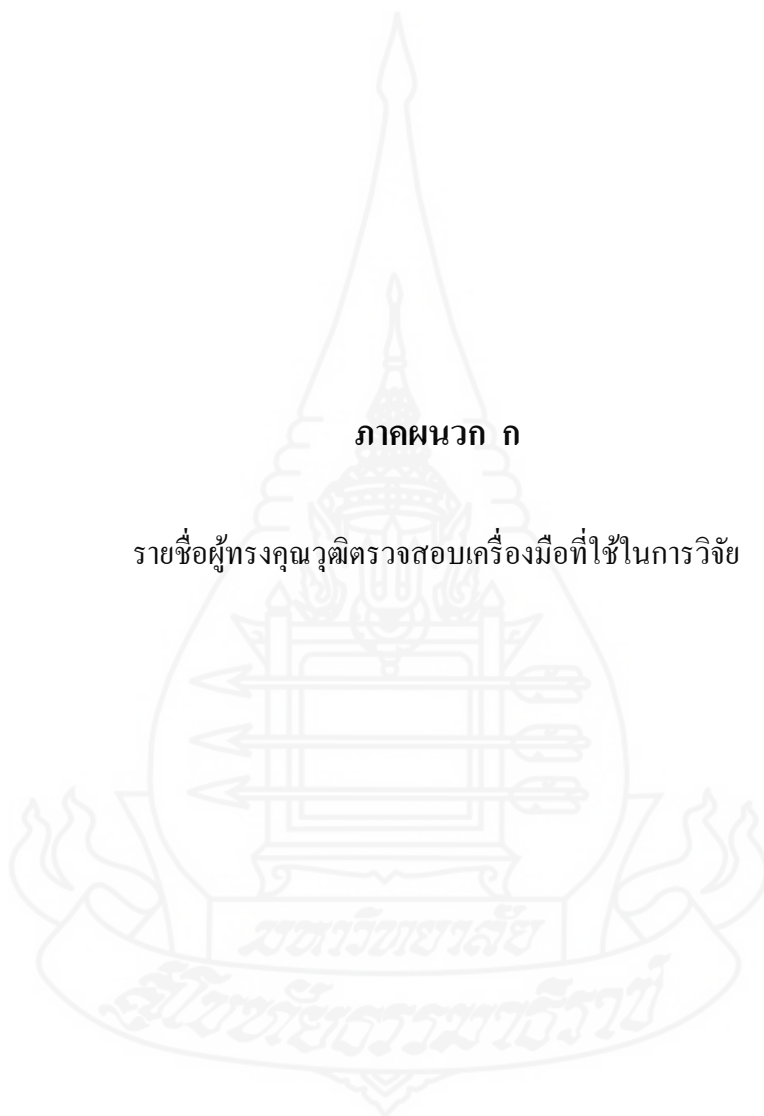
- อุมพร สงสุวรรณ (2551) “ผลของชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิตรลดา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Bandura, Albert. (1986). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Champagne, Louise Desmarais. (2007). “Physical Education Teachers as Allies to Aboriginal
Students : Dimensions of Social Consciousness” *Masters Abstracts International*.
45 (June) : unpagged
- Clark, T. (1999). *Rethinking civic education for the 21st Century*. Alexandria: Association for
Supervision and Curriculum Development.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5 ed. New York: Harper Collins
Publisher.
- Foster, G.W. (1999). *Elementary Mathematics and Science Methods. : Inquiry Teaching and
Learning*. Belmont: Wadsworth Publishing.
- George, L. (2002). Virtue and urban middle school students : Giving students voice in the
dialogue on character. Dissertation Abstracts International [Online]. Retrieved
January 4, 2012 Available : <http://Dbonline2.lib.Cmu.Ac.th/mds/detail.nsp>.
- Kaltsounis, T. (1979). *Teaching Social Studies in The Elementary School The Basics for
Citizenship*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Lester, N.Downing (1968). *Guidance and Counseling Service*. New York: McGraw - Hill Book.
- Michaelis, J.U. (1963). *Social Studies for Children in a Democracy Recent Trends and
Development*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Miller Carroll H. (1967). *Foundation of Guidance*. New York: Macmillan.
- Shinichi, Shigetomi (2007). “Publicness and Taken-for-granted Knowledge : A Case Study of
Communal Land Formation in Rural Thailand” *Dissertation Abstracts International*.
22 (January) : 25 – 34.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชื่อ นายแสงชัย ตั้งอยู่ศิริ
 สถานที่ทำงาน ข้าราชการบำนาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุครธานี เขต 1
 วุฒิการศึกษา กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
2. ชื่อ นางบุญญาพร ชาลีสมบัติ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุครธานี
 วุฒิการศึกษา กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุศึกษาและพลศึกษา วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
3. ชื่อ นางวัชรลักษณ์ ไกบุตร
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุครธานี
 วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 ตำแหน่ง รองหัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนสตรีราชินูทิศ วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
4. ชื่อ นางวิรวรรณ ชีพสุวรรณ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุครธานี
 วุฒิการศึกษา กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
5. ชื่อ นางพรทิพย์ บาเป็ย
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนอุครพิทยกุล จังหวัดอุครธานี
 วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ

ภาคผนวก ข

แบบวัดจิตสาธารณะ

แบบทดสอบวัดจิตสาธารณะ

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียน โดยให้นักเรียนตอบคำถามตามพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียน คำตอบที่นักเรียนตอบไม่มีข้อใดถูกหรือผิด ซึ่งไม่มีผลเสียนักเรียนและผลการเรียนของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. แบบทดสอบมีทั้งหมด 30 ข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ
3. วิธีการตอบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับพฤติกรรมที่นักเรียนเลือกแต่ละด้านที่กำหนดไว้ในแบบทดสอบ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามพฤติกรรมที่สังเกตได้ของนักเรียน
แต่ละคนตามด้านที่กำหนดให้ ดังนี้

ชื่อ.....

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
องค์ประกอบที่ 1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม					
1. นักเรียนดูแลโต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สะอาดและอยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ					
2. เมื่อพบว่าห้องใดลืมเปิดไฟ พัดลม หรือน้ำทิ้งไว้ นักเรียนรีบเข้าไปปิดให้เรียบร้อย					
3. นักเรียนแจ้งให้ครูหรือภารโรงทราบเมื่อพบว่าสมบัติของส่วนรวมมีความชำรุดเสียหาย					
4. นักเรียนเปิด - ปิดประตู หน้าต่างห้องเรียนอย่างเบา ๆ ไม่กระแทกอย่างรุนแรง					
5. นักเรียนใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสมบัติของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม					
6. นักเรียนใช้สิ่งของต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างประหยัด					
7. นักเรียนช่วยดูแลรักษาห้องน้ำของโรงเรียนให้สะอาดอยู่เสมอ					
8. นักเรียนไม่ขีดเขียน โต๊ะ เก้าอี้ และตักเตือนเพื่อนที่กำลังจะขีดเขียน โต๊ะ เก้าอี้ ในห้องเรียน					
9. นักเรียนอ่านหนังสือของห้องสมุดอย่างทะนุถนอม					
10. นักเรียนช่วยดูแลทรัพย์สินของทางโรงเรียนอยู่เสมอ					

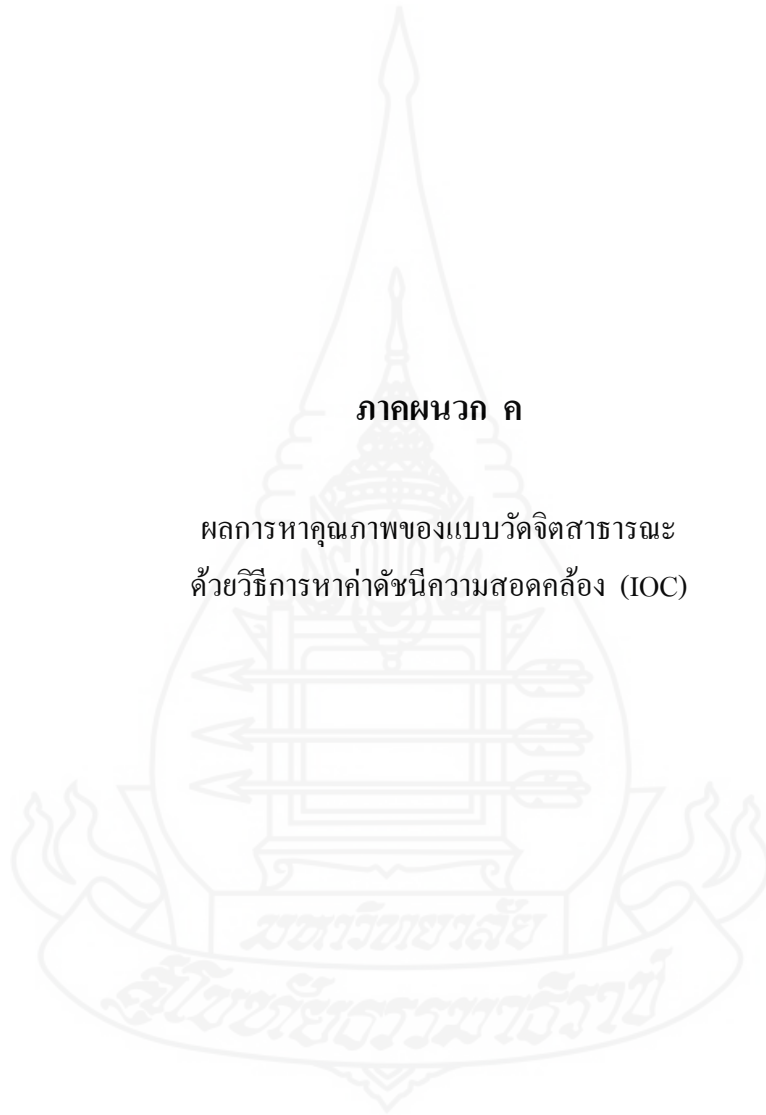
พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การถือเป็นที่หน้าที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิทยาลัยที่ตนสามารถทำได้					
1. นักเรียนเข้าแถวเป็นระเบียบ รู้ลำดับก่อนหลัง					
2. นักเรียนช่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยไม่ต้องขอร้อง					
3. นักเรียนช่วยดักเตือนเพื่อนที่ทำลายสมบัติของทางโรงเรียน					
4. นักเรียนช่วยดักเตือนเพื่อนที่ทิ้งขยะเรี่ยราด ให้เพื่อนเก็บไปทิ้งในถังขยะ					
5. เมื่อนักเรียนพบขยะตกอยู่ตามถนนหรือบริเวณต่าง ๆ นักเรียนรีบเก็บไปทิ้งในถังขยะ					
6. นักเรียนทำหน้าที่เวรต่าง ๆ ที่รับมอบหมายเสมอ					
7. นักเรียนทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์การเรียนของโรงเรียนเมื่อใช้เสร็จแล้ว เข้าที่เรียบร้อย					
8. นักเรียนเข้าเรียนในทุกชั่วโมงที่มีการเรียนการสอน					
9. นักเรียนมาโรงเรียนทันเข้าแถวหน้าเสาธง					
10. นักเรียนทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
องค์ประกอบที่ 3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม					
1. นักเรียนไม่นำสิ่งของส่วนรวมของโรงเรียนมาใช้เองที่ละมาก ๆ					
2. นักเรียนแบ่งปันและเปิดโอกาสให้เพื่อนได้ใช้ของส่วนรวมต่าง ๆ ของโรงเรียน					
3. นักเรียนไม่นำสมบัติส่วนรวมของโรงเรียนกลับบ้านไปเป็นของตัวเอง					

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. นักเรียนแบ่งปันเพื่อนในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์					
5. นักเรียนแบ่งปันสนามกีฬา หรือลานออกกำลังกายให้กับเพื่อน					
6. นักเรียนไม่จอดรถขวางทางผู้อื่นในโรงจอดรถ					
7. นักเรียนพร้อมที่จะเสียสละให้เพื่อนใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนก่อน					
8. นักเรียนไม่ขโมยอุปกรณ์การเรียนการสอนของทางโรงเรียนไปใช้ส่วนตัว					
9. นักเรียนแบ่งปันที่นั่งในโรงอาหารให้กับเพื่อน ๆ					
10. นักเรียนพร้อมที่จะเสียสละโต๊ะ เก้าอี้ให้เพื่อน					

ภาคผนวก ค

ผลการหาคุณภาพของแบบวัดจิตสาธารณะ
ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ตารางที่ 4.6 แสดงความสอดคล้องของแบบวัดจิตสาธารณะเป็นรายข้อ

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	0	+1	+1	+1	+1	0.80
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
13	+1	+1	0	+1	0	0.60
14	0	+1	+1	+1	0	0.60
15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
21	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
22	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
23	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
24	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
25	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 4.6 แสดงความสอดคล้องของแบบวัดจิตสาธารณะเป็นรายข้อ (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
26	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
27	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
28	0	+1	+1	+1	+1	0.80
29	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
30	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
รวม	0.90	1.00	0.97	1.00	0.90	0.95

ภาคผนวก ง

คำอธิบายจำแนกของแบบวัดจิตสาธารณะ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 30 ข้อ

ข้อที่	p	r
1	0.98	0.80
2	0.98	0.80
3	0.97	0.80
4	0.98	0.78
5	0.98	0.94
6	0.98	0.85
7	0.98	0.78
8	0.98	0.88
9	0.98	0.86
10	0.98	0.73
11	0.98	0.62
12	0.98	0.71
13	0.98	0.59
14	0.98	0.65
15	0.98	0.56
16	0.98	0.73
17	0.98	0.66
18	0.98	0.83
19	0.98	0.87
20	0.98	0.85
21	0.98	0.86
22	0.98	0.84
23	0.98	0.87
24	0.98	0.86
25	0.98	0.73
26	0.98	0.68

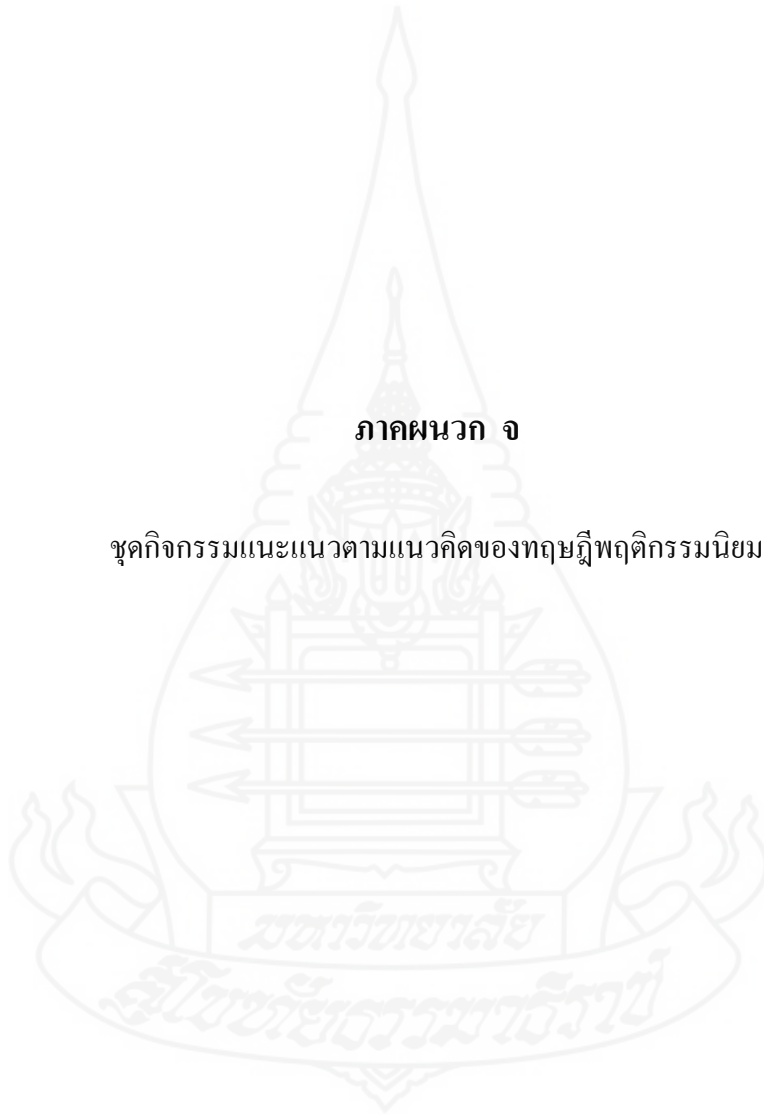
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 30 ข้อ (ต่อ)

ข้อที่	p	r
27	0.98	0.71
28	0.98	0.70
29	0.98	0.57
30	0.98	0.74
	0.98	0.76
* ได้ค่าอำนาจจำแนกทั้งหมดทั้งฉบับเท่ากับ 0.76		

ภาคผนวก จ

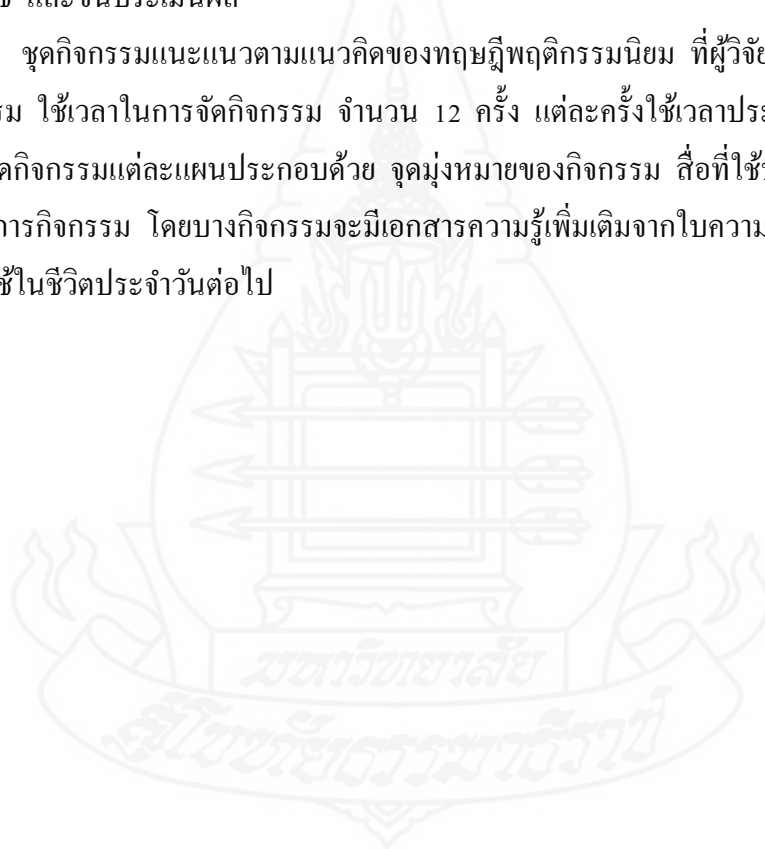
ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ได้สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และนำเทคนิคการเสริมแรง เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาใช้ประสมประสานกัน เพื่อเสริมสร้างความมีจิตสาธารณะให้กับนักเรียน ทั้งนี้กระบวนการดำเนินกิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ และขั้นประเมินผล

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 12 กิจกรรม ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม จำนวน 12 ครั้ง แต่ละครึ่งใช้เวลาประมาณ 50 นาที แผนการจัดกิจกรรมแต่ละแผนประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของกิจกรรม สื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรม วิธีดำเนินการกิจกรรม โดยบางกิจกรรมจะมีเอกสารความรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

ตารางที่ 4.8 โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

ชื่อกิจกรรม	ด้านที่ต้องการพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค
1. ปฐมนิเทศ		<ol style="list-style-type: none"> สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับและระหว่างเพื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนทราบความหมายความสำคัญและประโยชน์ของพฤติกรรมกรรมมีจิตสาธารณะของนักเรียน นักเรียนทราบวัตถุประสงค์บทบาทหน้าที่ของและนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม 	<p>เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ</p>
2. ร่วมแรง ร่วมใจ	ความรู้ เรื่อง จิตสาธารณะ	<ol style="list-style-type: none"> นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องจิตสาธารณะ นักเรียนเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ 	<p>เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ</p>
3. ไม่เห็นแก่ตัว	ให้ความรู้และ กระตุ้นให้เห็น คุณค่าของการ มีระเบียบวินัย	<ol style="list-style-type: none"> นักเรียนสามารถระบุสภาพปัญหาขยะและสถานที่พบขยะมาก ได้ นักเรียนสามารถบอกเหตุผล และความจำเป็นที่จะต้องจัดการปัญหาขยะ และดูแลรักษาความสะอาดของโรงเรียนได้ นักเรียนสามารถเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาขยะ และรักษาความสะอาดโรงเรียนได้ นักเรียนมีส่วนร่วมและถือเป็นหน้าที่ในช่วยการดูแลแก้ปัญหา และรักษาโรงเรียนให้สะอาดในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 	<p>เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ</p>

ชื่อกิจกรรม	ด้านที่ต้องการพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค
4. ต่างจิตต่างใจ	ให้ความรู้และกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนลอกการกระทำหรือพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีหรือไม่ควรปรับปรุงแก้ไขของตนเองได้อย่างมีเหตุผล 2. นักเรียนบอกความรู้ของตนที่มีต่อพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีอย่างมีเหตุผล 3. นักเรียนบอกวิธีการปรับปรุงตนเองแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีอย่างมีเหตุผล 4. นักเรียนมีความจำเป็นในการปรับปรุงตนเองให้คิดและทำอย่างมีเหตุผล 	<p>เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ</p>
5. ระเบียบวินัย	ให้ความรู้และกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนเห็นความสำคัญหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม 2. นักเรียนถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม ในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 	<p>เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ</p>
6. เพื่อนช่วยเพื่อน	ความเสียสละ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของการมีจิตสาธารณะ 2. นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกถึงการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สละประโยชน์ส่วนตนเพื่อช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคม 	<p>เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ</p>

ชื่อกิจกรรม	ด้านที่ต้องการพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค
		3. เพื่อให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการใช้ หรือ การกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม 4. เพื่อให้นักเรียนเคารพสิทธิในการใช้ ของส่วนรวมร่วมกัน ไม่ปิดกั้นผู้อื่นในการใช้ และไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง	
7. ความซื่อสัตย์	การเห็นคุณค่าของ ความซื่อสัตย์ในตนเอง	1. นักเรียนสามารถบอกเหตุผล และความจำเป็นที่จะต้องใช้และดูแลรักษาสິงของของส่วนรวมของโรงเรียนให้ได้ประโยชน์มากที่สุด 2. นักเรียนหลีกเลี่ยงการใช้ หรือ การกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม 3. นักเรียนเกิดความตระหนักและถือปฏิบัติหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ 4. นักเรียนเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ไม่ปิดกั้นผู้อื่นในการใช้ และไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง	เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ
8. ทำตนให้เป็นที่รักของเพื่อน	ด้านความรักและนับถือตนเองและผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงความดีของผู้อื่น และแสดงความชื่นชมผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจในผลการเรียนในการทำความดี และสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้	เทคนิค การเสริมแรง และ เทคนิคการเรียนรู้ จากตัวแบบ

ชื่อกิจกรรม	ด้านที่ต้องการพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค
9. การฝึกประชาธิปไตย	ความรู้และความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย	1. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงหน้าที่ของพลเมืองที่ดีได้ 2. เพื่อให้นักเรียนอธิบายการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและวิถีของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ
10. คำแนะนำของเพื่อน	การยอมรับคำแนะนำและคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับคำแนะนำของผู้อื่นได้ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นได้	เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ
11. คุณค่าของชีวิต	การยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับและเห็นคุณค่าของผู้อื่นได้ 3. เพื่อให้นักเรียนมีความรักและจริงใจต่อกัน 4. เพื่อให้นักเรียนมองกันแต่ส่วนดี 5. เพื่อให้นักเรียนมีความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ
12. ปัจฉิมนิเทศ		1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีจิตสาธารณะของนักเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ

กิจกรรมแนะแนว
เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2
ครั้งที่ 1

เรื่องที่จะพัฒนา การปฐมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับและระหว่างเพื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการมีพฤติกรรม

จิตสาธารณะของนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์บทบาทหน้าที่ของและนักเรียนในการเข้าร่วม

กิจกรรม

ชื่อกิจกรรม หัวใจสัมพันธ์

สื่อที่ใช้ กระดาษแข็งตัดเป็นรูปหัวใจ (แบ่งเป็น 2 ชั้น ต่อ 1 รูป)

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างครูกับนักเรียน

1. ให้นักเรียนเล่นเกม โดยการให้นักเรียนยื่นหันหน้าเข้าหากันเป็นวงกลม
2. อธิบายเกม “สื่อแทนใจ” เมื่อครูโยนลูกบอลให้กับนักเรียนคนใด ให้นักเรียนคนนั้นรับลูกบอลและแนะนำตนเองโดยการบอกชื่อนามสกุล ชื่อเล่น เรียนอยู่ชั้นไหน
3. เมื่อนักเรียนที่ได้รับลูกบอลแนะนำตนเอง เรียบร้อยแล้วให้โยนลูกบอลต่อให้กับนักเรียนคนไหนก็ได้ในกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. นักเรียนที่ได้รับลูกบอลก็แนะนำตนเองและโยนต่อให้เพื่อนจนครบทุกคน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนทำกิจกรรม “หัวใจสัมพันธ์” โดยมีวิธีการ ดังนี้

1. แจกชิ้นส่วนของหัวใจให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น
2. อธิบายวิธีการว่าภายใน 10 นาที ให้นักเรียนค้นหาหัวใจของตนเองมาประกอบเข้าเป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์เมื่อหาเจอแล้วให้หนึ่งเป็นคู่ๆ จากนั้นให้ผลัดกันถามข้อมูลส่วนตัวของกันและกัน เช่น ชื่อ ชื่อเล่น อายุ งานอดิเรก กีฬาที่ชอบ สิ่งประทับใจมากที่สุด เป็นต้น จากนั้นออกมารายงานให้เพื่อนฟังทีละคู่ผลัดกันแนะนำจนครบทุกคู่

ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

1. สรุปข้อคิดเห็นของนักเรียนและชี้แจงเกี่ยวกับชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

1.1 อธิบายความหมายความสำคัญ และประโยชน์ของการรู้จักและเข้าใจตนเอง

1.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์บทบาทหน้าที่ของและบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. และนักเรียนร่วมกันสรุปการเข้าร่วมกิจกรรมประโยชน์และสิ่งทีนักเรียนจะได้รับ

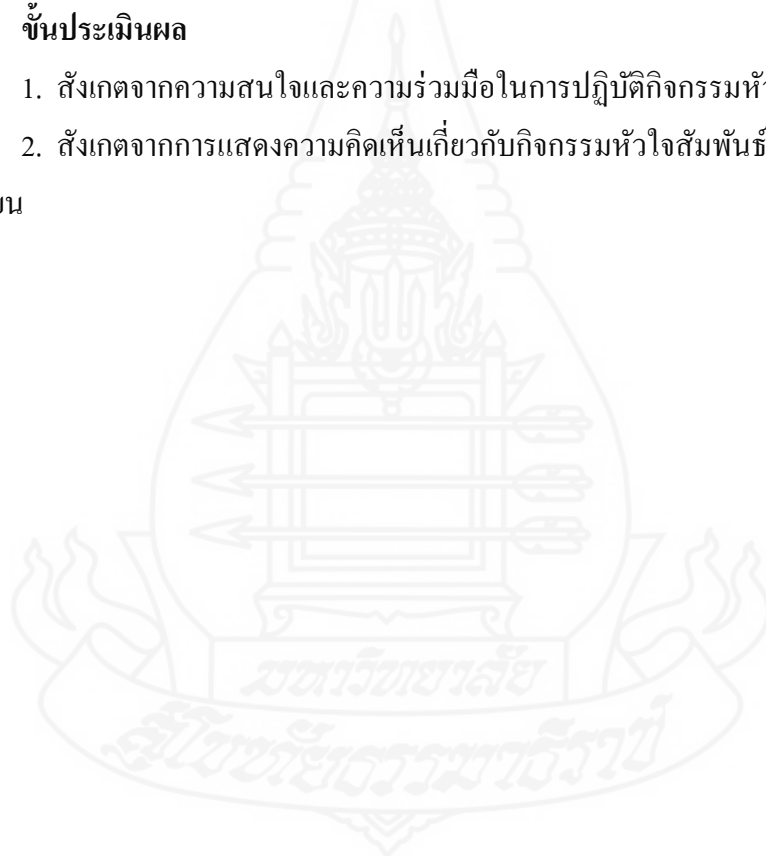
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้ชี้แจงไปแล้ว และนัดหมายวันเวลาสถานที่ในการทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมหัวใจสัมพันธ์

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมหัวใจสัมพันธ์และการสรุป

ของนักเรียน

ครั้งที่ 2

เรื่องที่จะพัฒนา ความรู้เรื่องจิตสาธารณะ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องจิตสาธารณะ
2. เพื่อให้ นักเรียนเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญของการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ

ชื่อกิจกรรม ร่วมแรงร่วมใจ

สื่อที่ใช้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. ภาพประกอบ

วิธีการดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ให้ นักเรียนดูภาพสถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียนสตรีราชินูทิศ ที่สกปรก เสื่อมโทรม ชำรุด เสียหาย และที่สะอาดสวยงาม เช่น ม้านอนที่หักพัง ชุมม้านั่งที่สะอาดไม่พัง ผงอากาศที่ถูกขีดเขียน เป็นต้น

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. นักเรียนพิจารณาภาพในข้อที่ 1 และอภิปรายร่วมกันว่านักเรียนชอบหรือไม่ชอบ ภาพใดเพราะเหตุใด ภาพที่นักเรียนไม่ชอบ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ก่อให้เกิดผลกระทบกับใครบ้าง นักเรียนคิดว่าภาพที่เห็นเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขหรือไม่ นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเหล่านั้นไหม ทำไมเราจึงควรร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. เมื่อนักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นพอสมควรแล้วครูนำเข้าสู่เรื่องพฤติกรรมจิตสาธารณะ โดยชี้แจงว่าที่นักเรียนอภิปรายกันมาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น สาเหตุของปัญหาเหล่านั้นเกิดมาจากการที่นักเรียนจำนวนหนึ่งขาดพฤติกรรมจิตสาธารณะ

3. สนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องจิตสาธารณะคืออะไร ทำไมเราต้องมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ

4. ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องจิตสาธารณะแก่นักเรียน โดยชี้แจงประกอบใบความรู้ และให้นักเรียนลองยกตัวอย่างการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดเป็นพฤติกรรมจิตสาธารณะ ทั้งที่นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง และการทำร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนจากนั้นให้นักเรียนตอบคำถามในใบงานท้ายกิจกรรม

ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

1. ครูสรุปให้นักเรียนตระหนักเห็นความสำคัญของการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมและการสรุปของนักเรียน

ใบความรู้ เรื่องจิตสาธารณะ

ประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนว เรื่อง จิตสาธารณะคืออะไร

จิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ (Public mind) หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า “สาธารณะ” คือ สิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกัน เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟที่ให้แสงสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปา หรือไฟฟ้าที่เป็นของส่วนรวม โดยให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าตลอดจนช่วยดูแลรักษาให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกระทำเพื่อให้เกิดปัญหาหรือช่วยกันแก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึก ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมซึ่งอยู่ในจิตใจ และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคมเยาวชนต้องให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้ การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน การที่คนในสังคมขาดจิตสาธารณะนั้นจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลก ดังนี้

ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหา

1. การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
2. ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น
3. การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว

4. องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

ผลกระทบในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชน มีสภาพ เช่นไร ก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง

2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง

3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมอง ปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ผลกระทบในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิด

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียน ทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม

2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลังเนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำ ประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ ก็จะไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

3. เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

องค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ

องค์ประกอบที่ 1 คือ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การดูแลรักษาของส่วนรวม ใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่
2. ลักษณะการใช้ของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ทะนุถนอม

องค์ประกอบที่ 2 คือ การถือเป็นที่ที่ที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม
2. การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 3 คือ การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง
2. การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

แนวทางการสร้างจิตสาธารณะ

ความรับผิดชอบต่อตนเอง

จิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง นับว่าเป็นพื้นฐานต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ตัวอย่างความรับผิดชอบต่อตนเอง ดังนี้

1. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหาความรู้
2. รู้จักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์
3. มีความประหยัดรู้จักความพอดี
4. ประพฤติตัวให้เหมาะสม ละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย
5. ทำงานที่รับมอบหมายให้สำเร็จ
6. มีความรับผิดชอบ ตรงเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้

ความรับผิดชอบต่อสังคม

เป็นการช่วยเหลือสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อนได้รับความเสียหายเช่น

1. มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ
2. มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครูอาจารย์ เช่น ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
3. มีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่นเช่นให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ ไม่เอาเปรียบเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
4. มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือต่อสังคมในฐานะพลเมืองดี ให้ความช่วยเหลือ

การสร้างจิตสาธารณะ เป็นความรับผิดชอบในตนเอง แม้ว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอน ถ้าใจตนเองไม่ยอมรับจิตสาธารณะก็ไม่เกิด ฉะนั้นคำว่า "คนเป็นที่พึ่งแห่งตน" จึงมีความสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้างจิตสาธารณะถ้าตนเองไม่เห็นความสำคัญแล้วคงไม่มีใครบังคับได้

ใบงานประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนวเรื่อง จิตสาธารณะคืออะไร

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ (ข้อละ 3 คะแนน)

1. บุคคลที่มีพฤติกรรมจิตสาธารณะจะมีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....

2. ถ้าคนในประเทศขาดจิตสาธารณะประเทศชาติจะเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

3. เพราะเหตุใดเราจึงต้องให้ความสำคัญกับเรื่องจิตสาธารณะ

.....
.....
.....

4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างแนวทางการสร้างพฤติกรรมจิตสาธารณะในตนเองอย่างน้อย 5 อย่าง

.....
.....
.....

5. ให้นักเรียนยกตัวอย่างพฤติกรรมจิตสาธารณะที่นักเรียนสามารถทำได้มาอย่างน้อย 5 อย่าง

.....
.....
.....

ครั้งที่ 3

เรื่องที่จะพัฒนา ให้ความรู้และกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถระบุสภาพปัญหาขยะและสถานที่พบขยะมาก ของโรงเรียน สตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานีได้
2. นักเรียนสามารถบอกเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องจัดการปัญหาขยะและดูแลรักษาความสะอาดของโรงเรียนได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาขยะ และรักษาความสะอาดโรงเรียนได้
4. นักเรียนมีส่วนร่วมและถือเป็นหน้าที่ในช่วยการดูแลแก้ปัญหา และรักษาโรงเรียนให้สะอาดในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

ชื่อกิจกรรม ไม่เห็นแก่ตัว

ชื่อกิจกรรม ระเบียบวินัย

สื่อที่ใช้

1. ภาพสถานที่สกปรกเต็มไปด้วยขยะ และภาพสถานที่สะอาดสวยงาม
2. ใบงาน
3. สถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน
4. เกม

วิธีดำเนินการ

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูภาพสถานที่ต่าง ๆ ที่มีขยะกราดเกลื่อน เปรียบเทียบกับสถานที่สะอาดสวยงาม ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น
2. ครูสนทนากับนักเรียนถึงโรงเรียนของเราว่าเป็นเหมือนภาพที่ 1 หรือภาพที่ 2 ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็น เช่น ที่ใดบ้างที่เป็นเหมือนภาพที่ 1 ที่ใดบ้างที่เป็นเหมือนภาพที่ 2 จริงหรือไม่ ใครเป็นคนทำให้เป็นเช่นนั้น

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มโดยการจับฉลากให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการออกสำรวจสภาพปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

2. มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกสำรวจสภาพปัญหาในโรงเรียนตามที่ได้วางแผนไว้แล้วบันทึกข้อมูลลงในแบบสำรวจตามใบงาน โรงเรียนสะอาดเราเป็นสุข กิจกรรมที่ 1 เพื่อใช้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงต่อไป และให้นักเรียนสำรวจเป็นการบ้านนอกชั่วโมงเรียนเพิ่มเติมด้วย

3. ให้นักเรียนบันทึกส่วนตัวเป็นรายบุคคลตามหัวข้อที่กำหนดในใบงานกิจกรรมโรงเรียนสะอาดเราเป็นสุข กิจกรรมที่ 2 ด้วย

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นนำ

ให้นักเรียนเล่นเกมขยะในมือฉันทิ้งลงถังไหน โดยครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาจับฉลากคนละ 1 ใบ (เล่นทีละกลุ่ม) ห้ามเปิดจนกว่าครูจะสั่ง เมื่อครูสั่งให้เปิดได้ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านชื่อขยะที่อยู่ในฉลากแล้วนำไปทิ้งลงในถังขยะที่ครูเตรียมไว้ ประกอบด้วยขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิล ให้ถูกต้อง เมื่อหมดเวลาครูนำกระดาษฉลากชื่อขยะที่อยู่ในถังขยะแต่ละใบมาอ่านแล้วให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาว่าเพื่อนทิ้งขยะถูกต้องหรือไม่ ถ้าถูกต้อง 1 คะแนน เมื่อเล่นครบทุกกลุ่มรวมคะแนนกลุ่มใดได้คะแนนมากที่สุดชนะ จากนั้นนำฉลากที่นักเรียนทิ้งผิดมาร่วมกันพิจารณาว่าที่ถูกต้องควรนำไปทิ้งในถังขยะใบไหน

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสำรวจสภาพปัญหาในโรงเรียนที่ได้สำรวจไว้ในคาบเรียนที่ผ่านมา

2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น และสรุปว่าขณะนี้โรงเรียนของเราประสบปัญหาขยะอย่างไรบ้าง จากข้อมูลการสำรวจของแต่ละกลุ่มที่นำเสนอ เช่น สถานที่ที่พบขยะมากที่สุด (สกปรกมากที่สุด) ประเภทของขยะที่พบ เป็นต้น

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อโรงเรียนสกปรกเต็มไปด้วยขยะต่าง ๆ ที่พบ ขยะเหล่านั้นมาจากไหนบ้าง ขนมห่าง ๆ ที่ขายในโรงเรียน นักเรียนคิดว่าขนมเหล่านั้นก่อให้เกิดปัญหาขยะหรือไม่ อย่างไรบ้าง มากน้อยแค่ไหน

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิด อภิปรายสรุปถึงสาเหตุของปัญหาขยะในโรงเรียน แนวทางที่นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการลดหรือแก้ปัญหที่เกิดขึ้น แล้วบันทึกลงในใบงานที่ 2

ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่ม ครูแนะนำเพิ่มเติมเพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความจำเป็นถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องมีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมและการสรุปของนักเรียน
3. สังเกตจากใบงานกิจกรรมไม่เห็นแก่ตัวของนักเรียน

แบบบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เรื่องโรงเรียนสะอาดเราเป็นสุข ใบบงานที่ 2

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

- 1.....เลขที่
- 2.....เลขที่
- 3.....เลขที่
- 4.....เลขที่
- 5.....เลขที่
- 6.....เลขที่

คำชี้แจง จากกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากภาพสถานที่ทั้ง 2 ภาพ กลุ่มของนักเรียนชอบภาพใด เพราะเหตุใด

.....

.....

2. ภาพที่นักเรียนไม่ชอบคือภาพใด เพราะเหตุใด

.....

.....

3. สรุปสาเหตุของปัญหาหยาขะและความสกปรกของโรงเรียนคือ

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาคืออย่างไร

.....

.....

5. นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโรงเรียนของเราให้สะอาดปราศจากขยะได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 4

เรื่องที่จะพัฒนา ให้ความรู้และกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีหรือควรปรับปรุงแก้ไข ของตนเองได้
อย่างมีเหตุผล

2. นักเรียนบอกความรู้ของตนที่มีต่อพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีอย่างมีเหตุผล

3. นักเรียนบอกวิธีการปรับปรุงตนเองแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีอย่างมีเหตุผล

4. นักเรียนมีความจำเป็นในการปรับปรุงตนเองให้คิดและทำอย่างมีเหตุผล

ชื่อกิจกรรม ต่างจิตต่างใจ

สื่อที่ใช้

1. กรรไกร กระดาษสี 5" X 7" เท้าจำนวนนักเรียน ดินสอ กระจกเงา

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีหรือไม่ควรปรับปรุงแก้ไขของ
นักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้จับกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีอย่างมีเหตุผล

ขั้นกิจกรรม

1. ให้นักเรียนใช้กระจกเงา (กระจกส่องหน้า) ส่องใบหน้าตนเองว่ามีลักษณะ
อย่างไรบ้างและจำไว้

2. ครูแจกกระดาษสีให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น ให้อวดภาพใบหน้าของตนเองตาม
ลักษณะที่ส่องและจำไว้จากการดูกระจกเงาให้เต็มหน้ากระดาษ ต่อจากนั้นใช้กรรไกรตัดให้
เรียบร้อย ทุกคนก็จะเห็นรูปใบหน้าของตนเองคนละ 1 รูป

3. ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนตามความต้องการ ผลัดกันชูภาพใบหน้าของตนเองให้คู่ดู
พร้อมทั้งบอกลักษณะของตนเองโดยเริ่มจากลักษณะภายนอกก่อน (รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ
 ฯลฯ) ต่อจากนั้นให้บอกถึงลักษณะภายใน (อุปนิสัย พฤติกรรมต่าง ๆ ฯลฯ) ทั้งส่วนที่เป็นข้อดี
และข้อบกพร่องหรือข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข

4. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาและอภิปรายโดยใช้คำถาม ดังนี้

- ทำอย่างไรนักเรียนจึงจะรู้ว่าตนเองมีข้อดีข้อบกพร่องหรือข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข

- นักเรียนอยากให้ใครเป็นผู้บอกข้อบกพร่องของตนเอง ตัวเราเองหรือผู้อื่น

เพราะเหตุใด

- นักเรียนรู้ได้อย่างไรว่าการกระทำหรือ พฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ดีหรือควรปรับปรุงแก้ไข ให้ช่วยกันบอกเหตุผลในการพิจารณา

- ในขณะที่นักเรียนบอกพฤติกรรมหรือการกระทำที่ดีของตนเองให้เพื่อนฟัง นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร เพราะเหตุใด จึงจะรู้สึกเช่นนั้น

ขั้นวิเคราะห์

1. ในขณะที่นักเรียนบอกพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่ดีของตนเองให้เพื่อนฟัง นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร เพราะเหตุใดจึงรู้สึกเช่นนั้น
 2. นักเรียนคิดว่าจะปรับปรุงหรือแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเองหรือไม่อย่างไร
 3. นักเรียนได้รับประโยชน์ในการสำรวจการกระทำของตนเองอย่างมีเหตุผลอย่างไร
- #### ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนา สรุปข้อคิด และแนวปฏิบัติที่ได้จากการรู้จักคิด รู้จักสำรวจข้อดีข้อบกพร่องของตนเอง ด้วยเหตุผลให้ได้สาระสำคัญ คือ “ทุกคนมีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องด้วยกันทั้งนั้น การรู้จักคิด รู้จักสำรวจตนเองอย่างมีเหตุผล ไม่คิดเข้าข้างตนเอง จะทำให้สามารถรู้จักที่จะพัฒนา ปรับปรุงพฤติกรรมการกระทำต่าง ๆ ของตนเองได้ตรงตามความจริงทำให้สามารถปรับปรุง และพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรม การสนทนา การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น ติดตามผลนักเรียน กระตุ้นให้มีการปรับปรุงตนเองให้คิดอย่างมีเหตุผล
2. ติดตามผลนักเรียน กระตุ้นให้มีการปรับปรุงตนเองให้คิดอย่างมีเหตุผล

ครั้งที่ 5

เรื่องที่จะพัฒนา ให้ความรู้และกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนเห็นความสำคัญหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม

2. นักเรียนถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม ในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

ชื่อกิจกรรม ระเบียบวินัย

สื่อที่ใช้

1. ใบบันทึกกิจกรรม ระเบียบวินัย
2. นิทานเรื่อง แมวน้อยหาบ้าน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. เล่านิทานเรื่องแมวน้อยหาบ้านให้นักเรียนฟัง จากนั้นสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับนิทานดังกล่าว เช่น ถ้านักเรียนเป็นแมวและเหมียว นักเรียนจะอยู่หมู่บ้านไหน เพราะอะไร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ซักถามนักเรียนว่าในโรงเรียนของเรามีปัญหาเหมือนในนิทานหรือไม่ ยังมีปัญหาอื่น ๆ อะไรอีกที่นักเรียนสังเกตเห็น นักเรียนคิดว่าตนเองควรจะมีส่วนช่วยในการดูแลโรงเรียนของเราเหมือนเด็ก ๆ ในนิทานหรือไม่ อย่างไรบ้าง โดยพยายามใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญที่เราทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยเริ่มจากตัวเราก่อน เริ่มจากเรื่องเล็ก ๆ ง่าย ๆ ที่เราสามารถทำได้

2. ให้นักเรียนร่วมกันเสนอแนวทางปฏิบัติในการทำกิจกรรมจิตสาธารณะที่นักเรียนแต่ละคนสามารถทำได้จริงในเวลาก่อนเข้าเรียน เวลาพักกลางวัน หรือหลังเลิกเรียนก่อนกลับบ้าน เช่น การช่วยรดน้ำต้นไม้ การช่วยเก็บขยะ การช่วยครูบรรณารักษ์ห้องสมุด เป็นต้น ตกลงร่วมกันว่าจะช่วยกันดูแลโรงเรียนของเรา (กิจกรรมจิตสาธารณะ)

3. แจกบันทึกระเบียบวินัยให้นักเรียนคนละ 1 เล่ม ให้นักเรียนไปปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะตามที่เสนอในข้อที่ 4 ที่นักเรียนชอบสนใจหรือปฏิบัติได้ แล้วบันทึกกิจกรรมจิตสาธารณะที่นักเรียนทำในรอบสัปดาห์ลงในสมุดบันทึกนี้ นำเสนอต่อไป

4. ในสัปดาห์ต่อมาครูตรวจบันทึกระเบียบวินัยของนักเรียนแต่ละคนให้นักเรียนบางส่วนนำเสนอกิจกรรมจิตสาธารณะที่นักเรียนไปทำ ครูยกย่องชมเชยความมีน้ำใจของนักเรียน **ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้**

1. สนทนาซักถามความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนในการทำกิจกรรมในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา นักเรียนคิดว่าการกระทำของตนเองมีประโยชน์หรือไม่ มีกิจกรรมใดบ้างที่นักเรียนอยากทำแต่ยังไม่ได้ทำ นักเรียนคิดว่าควรทำบันทึกต่อไปอีกหรือไม่ พยายามกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักเห็นความสำคัญและปฏิบัติกิจกรรมต่อไป

2. ให้นักเรียนทำบันทึกที่ระเบียบวินัยต่อไปและส่งให้ตรวจในวันจันทร์ของทุกสัปดาห์ **ขั้นประเมินผล**

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมและการสรุปของนักเรียน
3. สังเกตจากใบบันทึกกิจกรรมระเบียบวินัยของนักเรียน

นิทานเรื่อง แมวน้อยหาบ้าน

สีสวาทและสีชมพูเป็นแมวพี่น้องกัน เมื่อทั้งสองเติบโตขึ้นจำเป็นต้องออกไปหาบ้านอยู่ด้วยตนเอง ทั้งสองออกเดินทางไปยังหมู่บ้านตะวันออก พบป้ายชื่อ “หมู่บ้านอะไรก็ได้” เมื่อเข้าไปในหมู่บ้านนี้ แมวทั้งสองเห็นบ้านปลูกกันระเกะระกะ บ้านบางหลังปลูกยื่นเข้ามาในถนน บางหลังปลูกในสวนสาธารณะ รดยนต์วังทั้งด้านซ้ายและขวาตามใจคนขับ บนถนนมีรถชนกัน และมีคนบาดเจ็บอยู่ข้างทางไม่มีใครสนใจ คนในหมู่บ้านแต่งกายสกปรกไม่สุภาพ ทุกคนอารมณ์หงุดหงิด สีสวาทและสีชมพูยืนมองรอบ ๆ พบแต่ความสับสนวุ่นวาย ไร้ระเบียบของคนในหมู่บ้าน จึงชวนกันเดินทางไปหมู่บ้านทางทิศตะวันตก ทั้งสองมาถึงหมู่บ้านชื่อ “รักระเบียบวินัย” สองข้างทางถนนในหมู่บ้านปลูกต้นไม้ ดอกไม้ไว้สวยงาม มีป้ายบอกชื่อถนน และทางม้าลายให้เดินข้าม รดยนต์วังอย่างถูกกฎจราจร บ้านแต่ละหลังมีรั้วกันพร้อมแสดงบ้านเลขที่ดูสวยงามและน่าอยู่ คนในหมู่บ้านหน้าตาอ้วนแถมแจ่มใส แต่งกายสุภาพ สะอาดตา สีสวาทและสีชมพูมองดูรอบตัวอย่างมีความสุข ทั้งสองจะสร้างบ้านและอยู่ที่หมู่บ้านรักระเบียบวินัยแห่งนี้

ครั้งที่ 6

เรื่องที่จะพัฒนา ความเสียสละความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของความเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของการมีจิตสาธารณะ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกถึงการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สละประโยชน์ส่วนตน เพื่อช่วยเหลือหรือทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหาย ต่อของส่วนรวม
4. เพื่อให้นักเรียนเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ไม่ปิดกั้นผู้อื่นในการใช้ และไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

ชื่อกิจกรรม เพื่อนช่วยเพื่อน

สื่อที่ใช้

1. ภาพวาด
2. สีไม้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. สนทนากับนักเรียนถึงความหมายของความมีน้ำใจตามที่นักเรียนเข้าใจ และนักเรียนเคยปฏิบัติตนหรือเคยเห็นผู้อื่นปฏิบัติตน แสดงความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อ ไม่เห็นแก่ตัวอย่างไรบ้าง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยการจับฉลาก แจกภาพวาดที่ไม่ได้ระบายสีให้นักเรียนกลุ่มละ 1 ภาพ พร้อมทั้งสีไม้กลุ่มละ 3 แท่ง โดยให้แต่ละกลุ่มได้สีไม้ซ้ำกัน
2. ให้นักเรียนช่วยกันระบายสีภาพที่กำหนด โดยให้ออกมาสวยงาม เหมือนจริงมากที่สุดภายในเวลา 15 นาที ครูสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน การใช้สี วิธีการแก้ปัญหาการระบายสีภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่ม เมื่อกลุ่มของตนเองไม่มีสีตรงตามภาพที่กำหนด
3. เมื่อหมดเวลาครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำภาพของกลุ่มตนเองออกมาแสดงหน้าห้อง และตัดสินว่ากลุ่มใดระบายสีภาพได้เหมือนจริงมากที่สุด

4. ครูสนทนาซักถามนักเรียนกลุ่มที่ระบายสีภาพได้เหมือนจริงมากที่สุดว่าใช้วิธีการใด ทั้งที่มีแค่ 3 สีเหมือนกลุ่มอื่น ๆ

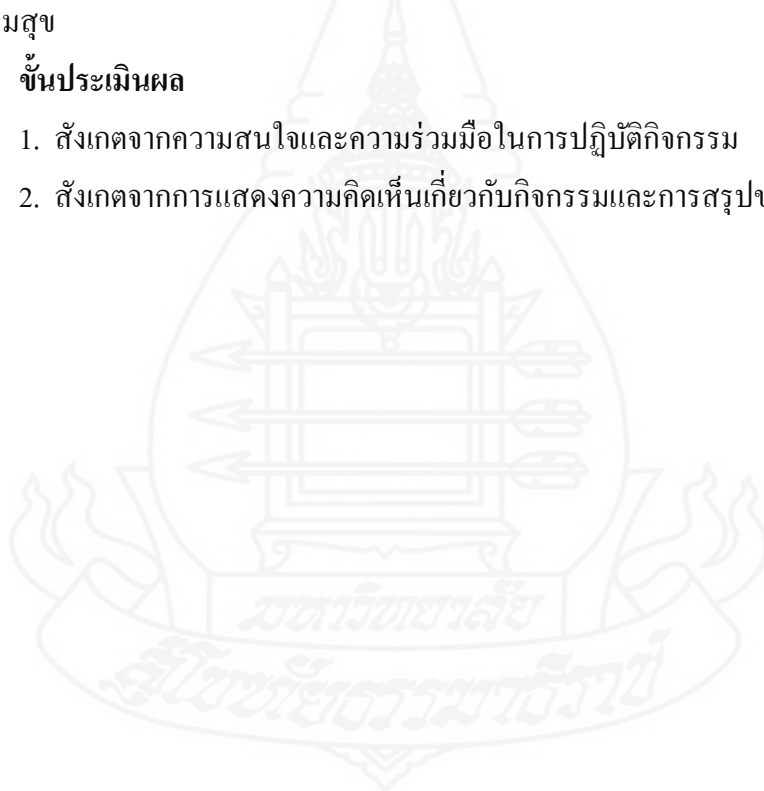
ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าถ้านักเรียนและเพื่อนคนอื่น ๆ ไม่แบ่งดินสอสีให้เพื่อนใช้ นักเรียนและเพื่อน ๆ จะสามารถระบายสีได้เหมือนจริงตามที่ต้องการหรือไม่ ระหว่างระบายสีภาพนักเรียนใช้สีของครูอย่างไรบ้าง

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานส่วนรวม ไม่ว่าจะป็นงานหนัก งานเบา เป็นงานเพียงเล็กน้อย หรือเป็นงานใหญ่ โดยไม่เห็นแก่ตัว หรือความยากลำบาก จะทำให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้ง ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมและการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 7

เรื่องที่จะพัฒนา การเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ในตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถบอกเหตุผล และความจำเป็นที่จะต้องใช้และดูแลรักษาสິงของของส่วนรวมของโรงเรียนให้ได้ประโยชน์มากที่สุด
2. นักเรียนหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม
3. นักเรียนเกิดความตระหนักและถือปฏิบัติเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้
4. นักเรียนเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ไม่ปิดกั้นผู้อื่นในการใช้ และไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

ชื่อกิจกรรม ความซื่อสัตย์

สื่อที่ใช้

1. โต้ะ แก้ว ไม้กวาด ไม้ถูพื้น
2. กรณีศึกษาเรื่องไม้กวาดหายไปไหน
3. ใบงาน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนสำรวจสภาพโต้ะ + แก้วของตัวเอง เช่น ความสะอาด รอยขีดเขียน ความแข็งแรง เป็นต้น มีโต้ะ + แก้วของใครบ้างที่สะอาดไม่มีร่องรอยใด ๆ เลย (ไม่มี) ทำไมโต้ะ + แก้วของนักเรียนจึงสกปรก มีรอยขีดเขียนเต็มไปหมด ใครทำให้เป็นเช่นนั้น นักเรียนอยากได้โต้ะแก้วที่สะอาดไม่มีร่องรอยขีดเขียนและแข็งแรงหรือไม่ ควรทำอย่างไร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนอ่านกรณีศึกษาเรื่องไม้กวาดหายไปไหน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายตอบคำถาม ถ้านักเรียนเป็น “แก้ว” จะเก็บไม้กวาดไม้ถูพื้นไว้ในที่เก็บหรือไม่ เอ็มและเพื่อนควรแอบไปเอาไม้กวาดไม้ถูพื้นจากห้องอื่นที่ไม่มีคนอยู่หรือไม่ เพราะอะไร เหตุผลสำคัญที่เราต้องใช้ไม้กวาดไม้ถูพื้นอย่างทะนุถนอม

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเหตุผลสำคัญที่เราต้องใช้ไม้กวาดและไม้ถูพื้นอย่างทะนุถนอม จากนั้นครูนำเสนอถึงสิ่งของส่วนรวมต่าง ๆ ในโรงเรียน นอกจากโต้ะ + แก้ว

ไม้กวาด ไม้ถูพื้นแล้ว ยังมีสิ่งอื่น ๆ ใดอีกบ้างที่ใช้ร่วมกันอีก ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการใช้สิ่งของเหล่านั้น

3. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มโดยการสุ่มนับ 1 - 4 แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับฉลากชื่อสิ่งของส่วนรวมที่ต้องใช้ร่วมกันในโรงเรียน 1. กลุ่มอุปกรณ์ทำความสะอาด 2. กลุ่มอุปกรณ์กีฬา 3. กลุ่มคอมพิวเตอร์ 4. กลุ่มอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดาน เป็นต้น 5. กลุ่มการใช้ห้องสมุดและหนังสือ แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังนี้ สภาพปัจจุบันของสิ่งของที่กลุ่มของตนเองจับฉลากได้ หลักปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้และการดูแลรักษาสิ่งของนี้ สิ่งที่นักเรียนจะสามารถปฏิบัติได้ในการมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมดังกล่าว แล้วบันทึกลงในใบงาน

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มหน้าชั้นเรียน
ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป เพื่อให้ นักเรียนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของการใช้และการดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมในโรงเรียน ถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ ได้แก่ การใช้ของส่วนรวมอย่างถูกวิธี ทะนุถนอม ประหยัดใช้แล้วเก็บไว้ที่เดิม หลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และวิธีปฏิบัติรวมถึงมารยาทในการใช้สิ่งของของส่วนรวมร่วมกัน

ขั้นประเมินผล

1. สัมผัสจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมและการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนวเรื่อง ความซื่อสัตย์

เรื่องไม้กวาดหายไปไหน

เย็นวันจันทร์ในห้องเรียนชั้น ม.2/1 เวิร์ประจำวันกำลังทำความสะอาดห้องเรียน
แก้วและเพื่อนเป็นเวิร์กทำความสะอาดวันนี้ เมื่อทำความสะอาดเสร็จแล้วต่างก็เตรียมตัวกลับบ้าน

ต้น : พวกเราเก็บไม้กวาดไม้ถูพื้นให้เรียบร้อยก่อนกลับบ้านกันนะ

แก้ว : ทำไมล่ะก็เอวางไว้ตรงนี้ได้ เดี่ยวเวิร์กวันพรุ่งนี้ก็ต้องมาใช้ยู่ดี

โบ : ไม่ได้นะ ของพวกนี้เป็นของห้องนะ ใช้เสร็จก็ต้องเก็บให้เรียบร้อยสิ

ไม้ : ไซ้ ๆ วางไม่เป็นระเบียบแบบนี้ถ้าเกิดใครมาเหยียบหักหรือหายไปแล้วจะเอา
ไม้กวาดที่ไหนไซ้กันล่ะ

ต้น : เอามาใส่กล่องเก็บไม้กวาดไม้ถูพื้นแบบนี้ดีกว่า เวลาหยิบมาใช้งานก็สะดวก
ไม่เสียดาย และไม่เกะกะด้วย

วันต่อมาเป็นเวิร์กของกลุ่มป่าน เมื่อมาถึงห้องเรียนป่านและเพื่อนก็จะนำอุปกรณ์ทำ
ความสะอาดไปใช้ก็พบว่าไม้กวาดไม้ถูพื้นถูกเก็บไว้อย่างเป็นทางการเป็นระเบียบเรียบร้อย ก็พูดคุยว่า

ป่าน : เวิร์กเมื่อวานเก็บไม้กวาดไม้ถูพื้นได้เป็นระเบียบดีจังเลย ทำให้ไซ้ได้สะดวก

ปอ : ดินะ แต่ว่าไม้กวาดมีน้อยแล้วก็เก่าด้วยทำไงจึงจะทำให้ไซ้ได้นานๆล่ะ

ปลา : เราต้องใช้อย่างทะนุถนอมสิ อย่าทำรุนแรงเวลาไม่ไซ้ก็ต้องวางหงายขึ้น จะ
ได้ไม่พังเร็ว ได้ไซ้ได้นาน ๆ

เป็ง : ไม้ถูพื้นก็เหมือนกัน และไม่ควรวางถ้าหักขึ้นมาเดี๋ยวจะไม่มีไซ้

ป่าน : ดีจ๊ะเรามาช่วยกันทำเวิร์กเถอะ ส่งไม้กวาดมาให้ฉันด้วยอย่าโยนนะ เราต้อง
ไซ้ของพวกนี้อย่างระวังจะได้ไซ้ไปนาน ๆ

ครูอำนวยการผ่านมาเห็นเด็ก ๆ ไซ้ไม้กวาดอย่างทะนุถนอมก็กล่าวชมเชยที่นักเรียน
รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม จะได้มีของเหล่านี้ไซ้ไปได้นาน ๆ เป็นการช่วยโรงเรียน
ประหยัดเงินและช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย

วันศุกร์เป็นเวิร์กของกลุ่มเอมมาทำความสะอาดแต่ปรากฏว่าไม่มีทั้งไม้กวาดและ
ไม้ถูพื้น

เอม : ไม่มีไม้กวาดไม้ถูพื้นวันนี้เราก็ไม่ต้องทำความสะอาดกัน กลับบ้านกันนะ

อ้ม : ไม่ได้ล่ะไม่มีเราก็ต้องหาแล้วทำความสะอาดเพราะวันนี้เป็นหน้าที่ของเรา

อู่ : จะทำได้ยังไง ฉันว่ากลับบ้านดีกว่า ไม่ไซ้ความผิดของเรา

โอ้ : เราก็ไปยืมของห้องอื่นสิ

เอม : ใครมาขโมยของเราไป เราก็ไปขโมยของข้างสิ เอามาแทนของเราที่หายไป

ใบงานการปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว เรื่อง ความซื่อสัตย์

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

- 1.....เลขที่
- 2.....เลขที่
- 3.....เลขที่
- 4.....เลขที่
- 5.....เลขที่
- 6.....เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามลงในช่องว่าง

1. ถ้านักเรียนเป็น “แก้ว” จะเก็บไม้กวาดไม้ถูพื้นไว้ในที่เก็บหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. เอมและเพื่อนควรแอบไปเอาไม้กวาดไม้ถูพื้นจากห้องอื่นหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

3. สภาพปัจจุบันของสิ่งของที่กลุ่มของนักเรียนจับฉลากได้

.....

.....

.....

4. หลักปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้องในการใช้และการดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมนี้

.....

.....

.....

5. สิ่งที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ในการมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวมนี้

.....

.....

.....

ครั้งที่ 8

เรื่องที่จะพัฒนา ด้านความรักและนับถือตนเองและผู้อื่น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงความดีของผู้อื่นและแสดงความชื่นชมผู้อื่นได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจในผลการเรียน ในการทำความดี และสามารถให้ความ

ช่วยเหลือผู้อื่นได้

ชื่อกิจกรรม ทำตนให้เป็นที่รักของเพื่อน

สื่อที่ใช้ เอกสารบทบาทสมมติ เรื่อง “การยกย่องชมเชยเพื่อน”

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการยกย่องชมเชยเพื่อน เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ และแสดงความคิดเห็น

ขั้นกิจกรรม

สร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมและบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนทราบ และแจกเอกสารบทบาทสมมติ เรื่องการยกย่องชมเชย เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

1. เมื่อนักเรียนได้แสดงจบแล้วให้นักเรียนวิเคราะห์และอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับการแสดงของนักเรียนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าจะแสดงดีหรือไม่และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร

2. ให้นักเรียนบอกถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการกล่าวคำยกย่องชมเชยเพื่อนและการกล่าวตอบรับคำยกย่องชมเชยจากเพื่อน

ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

ให้นักเรียนช่วยสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับในการยกย่องชมเชยเพื่อนเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

เอกสารบทบาทสมมติ เรื่องการยกย่องชมเชยเพื่อน

อัญชลี สมชาย สุนีย์ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรียนอยู่ห้องเดียวกัน กำลังนั่งคุยกันอยู่ในห้องเรียน ได้พูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องที่อัญชลีจะไปเป็นตัวแทนในการแข่งขันการประกวดวาดภาพที่อำเภอ ในระหว่างที่ได้พูดคุยกันนั้นเกิดการถกเถียงกับสมชาย และเมื่ออัญชลีได้ไปแข่งขันประกวดวาดภาพที่อำเภอและได้ชนะเลิศกลับมา จึงได้รับคำชมเชยจากเพื่อน ๆ แต่สมชายไม่เห็นด้วยและคอยพูดให้เพื่อนท้อใจ เพื่อน ๆ ไม่เห็นด้วยจึงต่อว่าสมชายและถกเถียงกันจนเสียงดังไปถึงนอกห้อง ทำให้ครูประจำชั้นเดินเข้ามาและตักเตือนให้นักเรียนเข้าใจกัน และสมชายต้องเตรียมตัวไปแข่งขันตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ แต่หากคนช่วยติวไม่ได้ ครูประจำชั้นจึงให้เพื่อน ๆ ช่วยกัน สุนีย์ และอัญชลี เป็นผู้รับอาสาจะช่วยติวให้ ทำให้สมชาย สุนีย์ และอัญชลี เข้าใจกันดี

บทบาทของสุนีย์

สุนีย์ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นเพื่อนสนิทกับอัญชลี และเป็นผู้ที่เห็นใจเพื่อนเข้าใจเพื่อน และชื่นชมยกย่องในสิ่งที่เพื่อนประสบความสำเร็จเสมอ และได้มีการถกเถียงกับสมชายชอบพูดว่าเพื่อน ไม่ค่อยให้ความชื่นชมในสิ่งที่เพื่อนประสบความสำเร็จ และในที่สุดก็เข้าใจกันดีขึ้นกับสมชาย และช่วยติวการตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ให้สมชาย

บทบาทของอัญชลี

อัญชลี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นเพื่อนที่สนิทของสุนีย์ และเป็นนักเรียนที่มีฝีมือในการวาดภาพเข้าประกวดจนชนะเลิศในการแข่งขันระดับอำเภอ และได้รับให้เป็นตัวแทนไปแข่งขันการประกวดวาดภาพในระดับจังหวัด เป็นนักเรียนที่เรียนดีและช่วยติวปัญหาทางวิทยาศาสตร์ให้กับสมชาย

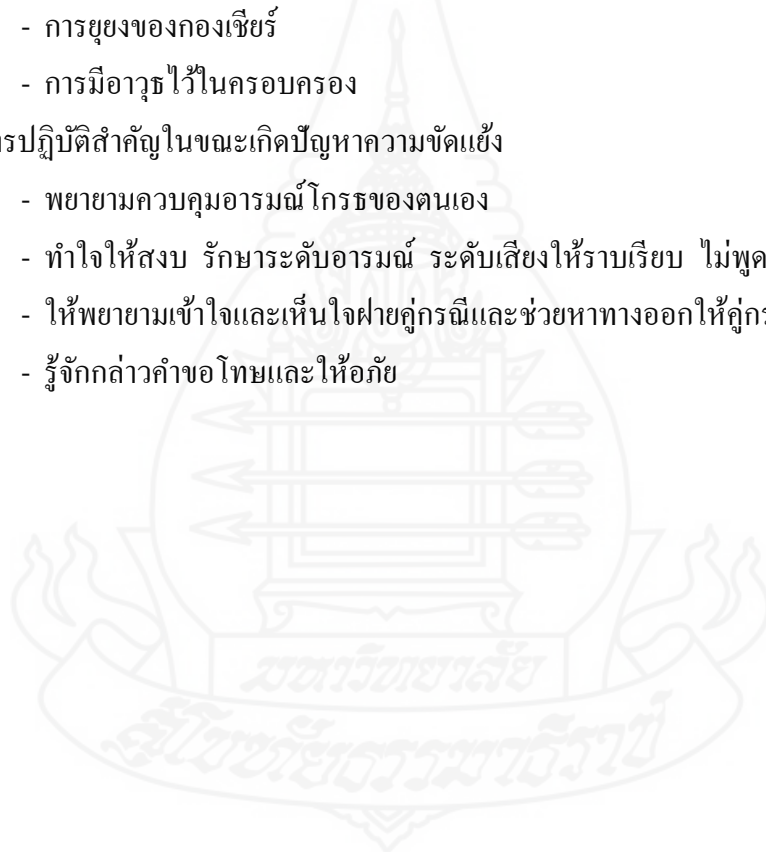
บทบาทของสมชาย

สมชาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่ค่อยแสดงความยินดีหรือยกย่องใคร มักจะต่อว่าเพื่อนเสมอ จนทำให้เกิดการเถียงกันกับสุนีย์ และต่อมาก็เข้าใจกันดีขึ้นเมื่อครูประจำชั้นตักเตือน และสมชายได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในการเข้าแข่งขันตอบปัญหาทางวิทยาศาสตร์ โดยได้รับการช่วยเหลือจากสุนีย์ และอัญชลี เป็นผู้ติวให้ สมชายจึงขอโทษสุนีย์และอัญชลีในสิ่งที่ตนเองไม่ค่อยชื่นชมยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

ใบความรู้

หลักการพื้นฐานของการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

1. ปัจจัยที่นำไปสู่การทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมต่อไปนี้
 - การถูกล้อเลียน
 - อารมณ์หุนหันของเพศชาย ที่มีขยอไม่ได้เมื่อถูกล้อเลียน
 - การแข่งขันที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นคนละพวก
 - การไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ รู้สึกว่าเกมแพ้ คนไม่แพ้
 - การดื่มสุรา ที่ทำให้ประสิทธิภาพการควบคุมตนเองลดลง
 - การขูขงของกองเชียร์
 - การมีอาวุธไว้ในครอบครอง
2. หลักการปฏิบัติสำคัญในขณะเกิดปัญหาความขัดแย้ง
 - พยายามควบคุมอารมณ์โกรธของตนเอง
 - ทำใจให้สงบ รักษาระดับอารมณ์ ระดับเสียงให้ราบเรียบ ไม่พูดทำท่าย
 - ให้พยายามเข้าใจและเห็นใจฝ่ายคู่กรณีและช่วยหาทางออกให้คู่กรณี
 - รู้จักกล่าวคำขอโทษและให้อภัย

ใบงานเรื่อง “ เหตุเกิดเพราะใคร ”

คำชี้แจง นักเรียนอ่านสถานการณ์กรณีตัวอย่าง แล้วร่วมกันอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้
กรณีตัวอย่าง

เย็นวันศุกร์หลังงานกีฬาสีของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง นักเรียนชาย 2 คน มีเรื่องทะเลาะวิวาทชกต่อยกันขึ้น ในระหว่างที่ต่อสู้กันนั้นคนหนึ่งถูกยิงและเสียชีวิตระหว่างนำส่งโรงพยาบาล ตำรวจได้จับกุมนักเรียนคู่กรณีและตั้งข้อหากระทำการฆาตกรรมผู้อื่น ซึ่งจากการสอบปากคำผู้เห็นเหตุการณ์การชกต่อยเกิดขึ้น เนื่องจากผู้ตายได้กล่าวล้อเลียนถึงความพ่ายแพ้ของคู่กรณีในการแข่งขันฟุตบอลที่ผ่านมา และพยานยังกล่าวอีกว่านักเรียนทั้งคู่ต่างดื่มสุรามาก่อนที่จะก่อเหตุทะเลาะวิวาท

ประเด็นที่ 1 อะไรคือปัจจัยที่นำไปสู่การทะเลาะวิวาท และทำให้เกิดเหตุฆ่ากันตาย

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในสถานการณ์กรณีตัวอย่างเมื่อถูกต้องโทษ ในข้อหากระทำการฆาตกรรมผู้อื่น

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 นักเรียนมีวิธีป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ดังกล่าวมาได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 9

เรื่องที่จะพัฒนา ความรู้และความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ นักเรียนบอกถึงหน้าที่ของพลเมืองที่ดีได้
2. เพื่อให้ นักเรียนอธิบายการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและวิถีของการ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้

ชื่อกิจกรรม การฝึกประชาธิปไตย

สื่อที่ใช้ ใบความรู้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

ให้นักเรียนอภิปรายเรื่องประชาธิปไตยในระดับ โรงเรียน ระดับจังหวัด และระดับ

ประเทศ

ขั้นกิจกรรม

1. อธิบายความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้นักเรียนเข้าใจ
2. อธิบายหลักการของหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้นักเรียนเข้าใจ
3. แจกใบความรู้เรื่อง พลเมืองเรื่องดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย ให้นักเรียนศึกษา

ทำความเข้าใจ

4. สุ่มให้นักเรียนออกมาอภิปรายว่าได้รับความรู้อะไรบ้างในการศึกษาใบความรู้เรื่อง พลเมืองเรื่องดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

5. แจกใบความรู้เรื่อง จริยธรรมของการเป็นพลเมืองดี ให้นักเรียนศึกษาทำความเข้าใจ

6. สุ่มถามนักเรียนว่า นักเรียนมีพฤติกรรมใดบ้างที่มีอยู่ในใบความรู้เรื่อง จริยธรรมของการเป็นพลเมืองดี

ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

1. เมื่อนักเรียนได้ศึกษาใบความรู้แล้ว ให้นักเรียนวิเคราะห์และอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่ได้ศึกษาว่าเป็นอย่างไร และการศึกษาใบความรู้ครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร

2. ให้นักเรียนบอกถึงความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาใบความรู้ทั้ง 2 ใบความรู้

ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

ให้นักเรียนช่วยสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับในการที่ประเทศไทยของเรามีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับเมื่อนักเรียนทุกคนเป็นพลเมืองที่ดีมีจริยธรรม

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการการแสดงความคิดเห็น

ใบความรู้ เรื่องพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ความหมายของ “พลเมืองดี” ในวิถีชีวิตประชาธิปไตย พจนานุกรมนักเรียนฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำต่าง ๆ ดังนี้

“พลเมือง” หมายถึง ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน

“วิถี” หมายถึง สาย แนว ทาง ถนน

“ประชาธิปไตย” หมายถึง แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

ดังนั้นคำว่า “พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคม และประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

หลักการทางประชาธิปไตยที่สำคัญ ได้แก่

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ
 2. หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย ถือว่าทุกคนที่เกิดมาจะมีความเท่าเทียมกันในฐานะการเป็นประชากรของรัฐ ได้แก่ มีสิทธิเสรีภาพ มีหน้าที่เสมอภาคกัน ไม่มีการแบ่งชนชั้นหรือการเลือกปฏิบัติ ควรดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ข่มเหงรังแกคนที่อ่อนแอหรือยากจนกว่า
 3. หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้หลักกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันเพื่อความสงบสุขของสังคม
 4. หลักเหตุผล หมายถึง การใช้เหตุผลที่ถูกต้องในการตัดสินหรือยุติปัญหาในสังคม
 5. หลักการถือเสียงข้างมาก หมายถึง การลงมติโดยยอมรับเสียงส่วนใหญ่ในสังคมประชาธิปไตย ครอบครัวประชาธิปไตย จึงใช้หลักการถือเสียงข้างมากเพื่อลงมติในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างสันติวิธี
 6. หลักประนีประนอม หมายถึง การลดความขัดแย้งโดยการผ่อนหนักผ่อนเบาให้กันร่วมมือกันเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ
- หลักการทางประชาธิปไตยจึงเป็นหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้

แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยมีดังนี้ คือ

1. ด้านสังคม ได้แก่

- 1) การแสดงความคิดอย่างมีเหตุผล
- 2) การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น
- 3) การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า
- 4) การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- 5) การเคารพระเบียบของสังคม
- 6) การมีจิตสาธารณะ คือ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ

2. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- 1) การประหยัดและอดออมในครอบครัว
- 2) การซื่อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ
- 3) การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า
- 4) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- 5) การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ

สังคมไทยและสังคมโลก

6) การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ

3. ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่

- 1) การเคารพกฎหมาย
- 2) การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคน โดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
- 3) การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า
- 4) การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
- 5) การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา

- 6) การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลา

ใบความรู้

เรื่องจริยธรรมของการเป็นพลเมืองดี

คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง ความดีที่ควรประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ คุณธรรม จริยธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ได้แก่

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง การตระหนักเห็น ความสำคัญของความเป็นชาติไทย การยึดมั่นในหลักศีลธรรมของศาสนา และการจงรักภักดีต่อ พระมหากษัตริย์
 2. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การยึดมั่นในการอยู่ร่วมกันโดยยึดระเบียบวินัย เพื่อ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม
 3. ความกล้าทางจริยธรรม หมายถึง ความกล้าหาญในทางที่ถูกที่ควร
 4. ความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมเสียผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อผู้อื่น หรือสังคม โดยรวมได้รับประโยชน์จากการกระทำของตน
 5. การเสียสละ หมายถึง การยอมเสียผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อผู้อื่น หรือสังคม โดยรวมได้รับประโยชน์จากการกระทำของตน
 6. การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานตรงตามเวลาที่ได้รับมอบหมาย การส่งเสริม ให้ผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี
- การที่บุคคลปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยแล้ว ควรสนับสนุนส่งเสริม ให้บุคคลอื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยด้วย โดยมีแนวทางการปฏิบัติดังนี้
1. การปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย โดยยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรม ของศาสนาและหลักการของประชาธิปไตยมาใช้ในวิถีการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่คนรอบข้าง
 2. เผยแพร่ อบรม หรือสั่งสอนบุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน คนในสังคม ให้ใช้ หลักการทางประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน
 3. สนับสนุนชุมชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยการ บอกเล่า เขียนบทความเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน
 4. ชักชวน หรือสนับสนุนคนดีมีความสามารถในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทาง การเมืองหรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน
 5. เป็นหูเป็นตาให้กับรัฐหรือหน่วยงานของภาครัฐในการสนับสนุนคนดี และกำจัด คนที่เป็นภัยกับสังคม การสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย ควรเป็น จิตสำนึกที่บุคคลพึงปฏิบัติเพื่อให้เกิดประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ครั้งที่ 10

เรื่องที่จะพัฒนา การยอมรับคำแนะนำและคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับคำแนะนำของผู้อื่นได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นได้

ชื่อกิจกรรม คำแนะนำของเพื่อน

สื่อที่ใช้ ใบความรู้

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. อธิบายประโยชน์ของการรับฟังคำแนะนำของผู้อื่นให้กับนักเรียนได้เข้าใจ

ขั้นกิจกรรม

1. ให้นักเรียนเลือกจับคู่เพื่อนนักเรียนที่คิดว่าเป็นเพื่อนที่ดีของตนเองสนิทที่สุด
2. ให้นักเรียนกับคู่เขียนหน้าที่ของเพื่อนที่ดีลงในกระดาษ
3. ให้นักเรียนกับคู่เขียนวิธีที่จะทำให้เพื่อนไว้ใจลงในกระดาษ
4. แจกใบความรู้เรื่องเพื่อน ให้นักเรียนคู่ละ 1 ใบ
5. ให้นักเรียนศึกษาที่นักเรียนเขียนลงในกระดาษนั้น มีข้อใดที่ตรงกับข้อมูลใน

ใบความรู้หรือไม่ อย่างไร

6. สุ่มนักเรียน 3 - 4 คู่ออกมาเล่าถึงหน้าที่ของเพื่อนที่ดีและวิธีที่จะทำให้เพื่อนไว้ใจ

หน้าชั้นเรียน

7. อภิปรายข้อมูลที่ได้จากการออกมาเล่าของเพื่อนนักเรียน

ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

1. เมื่อนักเรียนได้ศึกษาใบความรู้จบแล้วให้นักเรียนวิเคราะห์และอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่ได้ศึกษาว่าเป็นอย่างไร และการศึกษาใบความรู้ครั้งนี้ มีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร

2. ให้นักเรียนบอกถึงความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาใบความรู้

ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปวิธีที่จะเป็นเพื่อนที่ดี วิธีที่จะทำให้เพื่อนไว้ใจ และวิธีการให้คำแนะนำเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการคำแนะนำจากตัวนักเรียน

ขั้นประเมินผล

1. สังกัดจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังกัดจากการมีส่วนร่วมในการการแสดงความคิดเห็น

ใบความรู้ เรื่อง เพื่อน

เพื่อน...ย่อมเป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตของเรามีสีสัน มีความสนุกสนาน เป็นคู่คิดได้ ยามมีสุขก็จะร่วมสุขด้วยกัน และยามทุกข์ก็ทุกข์ด้วยกันกับเพื่อน หรือเพื่อนมีความเดือดร้อนใจ ต้องการใครสักคนร่วมเห็นใจ ร่วมคิดหาทางแก้ไขบ้าง เรา...ในฐานะที่เป็นเพื่อน จะต้องช่วยเพื่อนโดยให้สถานการณ์ที่เป็นปัญหาของเพื่อนคลี่คลายลงได้ด้วยดี เป็นเพื่อนที่ดีเป็นได้อย่างไร

หน้าที่ของเพื่อนที่ดี

- * ชักพาเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ดี
- * ดักเตือนหากเห็นว่าเพื่อนทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม
- * ช่วยเหลือเกื้อกูลในขอบเขตเท่าที่ทำได้
- * ไม่ซ้ำเติมหรือทับถมเมื่อเพื่อนผิดพลาด
- * เป็นกำลังใจและเป็นที่พักทางใจ ยามที่เพื่อนมีปัญหา
- * ปกป้องเพื่อนจากคำกล่าวหาที่ไม่เป็นจริง

ทำตัวอย่างไร.....เพื่อนจึงจะไว้ใจ

- * เวลาเพื่อนเล่าอะไรให้ฟัง ต้องตั้งใจฟัง สีนหน้า ท่าทาง คำพูด แสดงความตั้งใจ

ที่จะรับฟัง

- * ฟังเรื่องของเพื่อนแล้วอย่าเอาไปเล่าให้คนอื่นฟัง อย่าเอามาล้อเลียนพูดง่าย ๆ คือ

"รักษาความลับของเพื่อนให้ได้"

- * กระตือรือร้นเมื่อเพื่อนขอความช่วยเหลือ และช่วยเหลือให้สำเร็จ
- * รักษาผลประโยชน์ให้เพื่อน
- * แลกเปลี่ยนทุกข์สุขซึ่งกันและกัน

ครั้งที่ 11

เรื่องที่จะพัฒนา การยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถยอมรับและเห็นคุณค่าของผู้อื่นได้
3. เพื่อให้นักเรียนมีความรักและจริงใจต่อกัน
4. เพื่อให้นักเรียนมองแต่ส่วนดีของกันและกัน
5. เพื่อให้นักเรียนมีความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ชื่อกิจกรรม คุณค่าของชีวิต

สื่อที่ใช้

1. เพลงมองส่วนดี
2. คำสอนของท่านพุทธทาส
3. ใบงาน

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ครูร้องเพลงหรือเปิดเพลง “มองส่วนดี” แล้วให้นักเรียนเดินจับมือกันเป็นวงกลม

จบเพลง

เพลงมองส่วนดี

ทำนอง : ลำโพง

มองคนในสวนดี	เราจะมีอารมณ์แจ่มใส
มองคนในแง่ร้าย	พาคใจเราให้ขุ่นมัว
เป็นธรรมดาของตน	มีสิ่งปะปนทั้งดีและชั่ว
มองความดีของเขาให้ทั่ว	ส่วนความชั่วเรามองข้ามไป (ซ้ำ)

ขั้นกิจกรรม

1. ให้นักเรียนนั่งวงฝ่ามือทาบกัน หลังตา และให้นึกในใจโดยให้แผ่มาถึงฝ่ามือเพื่อนว่า “ฉันมีความจริงใจให้เธอ รักเธอ อยากให้เธอมีความสุข”
2. เมื่อเวลาหมด ครูแจกใบงานและให้ทุกคนหาเพื่อนตามใบงานให้มากที่สุด
3. เขียนคำสอนของท่านพุทธทาสบนกระดาน

คำสอนของท่านพุทธทาส

เขามีส่วน	เลวบ้าง	ช่างหัวเขา
จงเลือกเอา	ส่วนดี	เขามีอยู่
เป็นประโยชน์	โลกบ้าง	ยังนำคุณ
ส่วนที่ชั่ว	อย่าไปรู้	ของเขาเลย

(ท่านพุทธทาสภิกขุ)

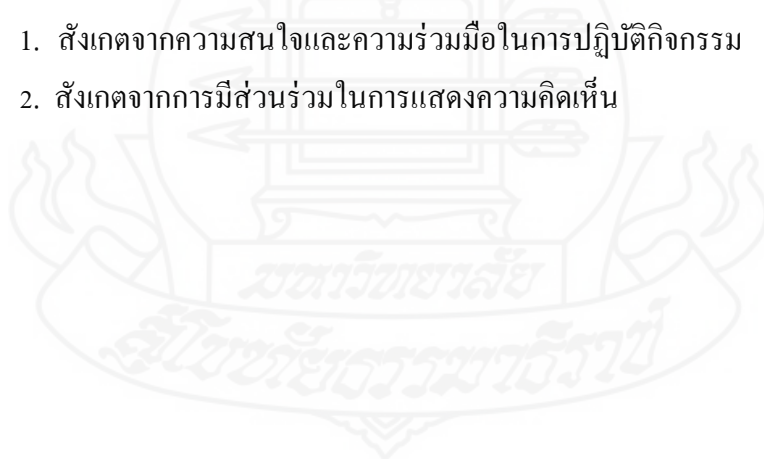
ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

1. ครูถามว่าใครหาได้ทุกข้อ และหาคนที่หาเพื่อน ได้มากที่สุดโดยสุ่มออกมาให้เพื่อนที่เราเลือกออกมาหน้าห้องเรียนเพื่อแสดงคุณสมบัติว่าถูกต้องหรือไม่
 2. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่า เห็นตรงตามที่เพื่อนมองหรือไม่
- ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้

1. ร่วมกันอภิปราย สรุปสาระและข้อคิดที่ได้จากคำกลอน
2. นักเรียนทุกคนบันทึกความดีของตนเองในสมุดบันทึกความดีและส่งครูตรวจทุกสัปดาห์

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ใบงาน
จดหาส่วนดีของเพื่อนตามคุณสมบัติ ดังนี้

เนื้อหา	ลายเซ็น	ชื่อสกุล
1. พี่นขาวสวย		
2. ผมคำสนิท		
3. ยิ้มสวย		
4. ชอบช่วยเหลือ		
5. เปิดเผย จริ่งใจ		
6. แต่งกายเรียบร้อย		
7. ลายมือสวย		
8. ให้ความร่วมมือกับกลุ่ม		
9. เป็นผู้นำ		
10. มีความรับผิดชอบ		
11. ร่าเริง		
12. เล่าเรื่องตลก		
13. ใจเย็น		
14. เสียสละ		
15. ใช้คอมพิวเตอร์เป็น		
16. ร้องเพลงไพเราะ		
17. ร่าเริงเก่ง		
18. เล่นปิงปองเก่ง		
19. อ่านทำนองเสนาะ ไพเราะ		
20. พูดภาษาอังกฤษดี		

ครั้งที่ 12

เรื่องที่จะพัฒนา การปัจฉิมนิเทศโดยการสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนา

การมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2

เทคนิคที่ใช้ เทคนิคการเสริมแรงและเทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

กลุ่มสัมพันธ์และนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน

ขั้นกิจกรรม

1. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญและคุณค่าของการมีพฤติกรรม

จิตสาธารณะของนักเรียน

2. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน เพื่อนำคะแนนที่ได้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

ให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติในชีวิตจริงได้ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ขั้นสรุปและนำหลักการประยุกต์ไปใช้

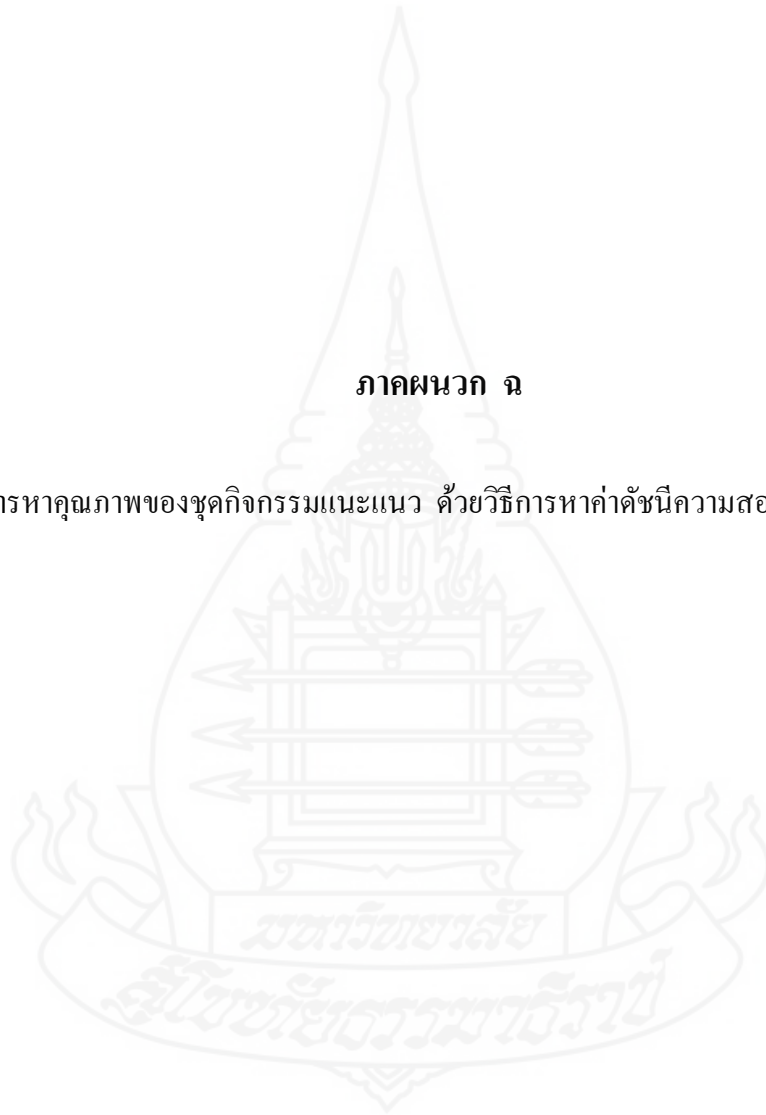
กล่าวขอบคุณและกล่าวปิดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

ภาคผนวก ฉ

ผลการหาคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ตารางที่ 4.9 แสดงความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

ชุดที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4	0	+1	+1	+1	+1	0.80
5	+1	+1	0	+1	+1	0.80
6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	+1	0	+1	+1	+1	0.80
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
รวม	0.92	0.92	0.92	1	1	0.95

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางพรทรัพย์ ชื่นในเมือง
วัน เดือน ปีเกิด	14 สิงหาคม 2501
สถานที่เกิด	จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	ศษ.บ. (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (ภาษาอังกฤษ)

